

SZŰZ MÁRIA

A MEGVÁLTÓ TÁRSA,
KÖZVETÍTŐ ÉS SZÓSZÓLÓ

Ajánljuk:

*II. János Pál pápának
és az egyetemes egyház bíborosainak*

SZŰZ MÁRIA

A MEGVÁLTÓ TÁRSA,
KÖZVETÍTŐ ÉS SZÓSZÓLÓ

Mark I. Miravalle, S.T.D.

Előszó: Luigi Ciappi bíboros, O.P.

NIHIL OBSTAT
Father James Dunfee
Censor Librorum

Fordította: Dr. Ichnád Sándor
A fordítást lektorálta: Fr. Barsi Balázs, O.F.M.

Imprimatur
Most Reverend Gilbert Sheldon
Bishop of Steubenville May 6, 1993

ENGEDÉLY A KIADÓTÓL

Rev. Márton Mihály
St. John Baptist Parish
H.1158 Budapest Klébelsberg Kunó u. 43.

Kedves Mihály Atya

Megkaptuk az 1999 augusztus 24-én küldött Fax - levelét, amelyben engedélyt kér, hogy a „Mary Corredemptrix, Mediatrix, Advocate” című könyvet, melyet Prof. Mark I. Miravelle S. T. D. írt, magyarra fordított változatában kiadhassa. Ezennel magadjuk Önnek az engedélyt, hogy a könyvet magyar fordításban kiadja azzal a feltétellel, hogy kinyomtatás után rögtön 2 példányt eljuttat címünkre.

Isten áldja meg Önt munkájában.
Márián keresztül Jézusban:

Donna Duimovich
idegen kiadási engedélyek
menedzsere
Queenship Publishing

Kiadja: Márton Mihály esp. plébános, Budapest, Pestújhely

Ajánlás

II. JÁNOS PÁL PÁPÁNAK ÉS AZ EGYETEMES EGYHÁZ PÜSPÖKEINEK

JÉZUS ANYJA, AKI IMÁIVAL KÖNYÖRGÖTT, HOGY A SZENTLÉLEK LESZÁLLJON AZ APOSTOLOKRA ELSŐ PÜN-
KÖSDKOR, JÁRJON KÖZBEN MA, HOGY A SZENTLÉLEK
ÚJRA LESZÁLLJON AZ EGYHÁZ LEGFŐBB PÁSZTORAIRA
ÉS LELKIVEZETŐIRE, ELTÖLTSE ÉS MEGTARTSA ŐKET IS-
TEN NÉPE VEZETÉSÉNEK KORUNK NAGY KIHÍVÁSAI KÖ-
ZEPETTE !

A SZENTLÉLEK, AZ IGAZSÁG LELKE ERŐSÍTSE ÉS VE-
ZESSE ŐKET, HOGY KIHIRDESSÉK A *MÁRIÁRÓL SZÓLÓ TEL-
JES IGAZSÁGOT*, AKI AZ ATYA LEÁNYA, A FIÚ ANYJA, A
LÉLEK JEGYESE ÉS AZ EGYHÁZ ANYJA!

Tartalom

Előszó ix

A szerző előszava xi

Bevezetés xiii

Első fejezet: Mária, a Megváltó Társa a Megváltó oldalán ... 1

<i>Ter.3,15 - A Megváltó Társára vonatkozó ószövetségi próféciák</i>	1
Izaiás 7,14 - a Szenvendő Szolga Édesanyja	3
<i>Lk.1,38 - A Megváltó Társaként betöltött feladat kezdete az Újszövetségben</i>	3
Ókeresztény egyházatyák: Mária az „új Éva”	6
Összegzés	8
<i>Lk.2,35 - A „Megváltó Társa”-ra vonatkozó próféciák bemutatása</i>	9
<i>Jn.19,26 - A „Megváltó Társa” tetőpontja</i>	10
A megváltás műve	10
A Megváltó Társa a megváltás művében	12
Pápai tanítás: a Megváltó Társa a Kálvárián	12
II. János Pál és a Jn.19,26 - A „Megváltó Társa”	21
Összegzés	23

Második fejezet: Mária Közvetítő a Megváltóval és Megszentelővel 25

<i>1Tim.2,5 - Részesedés Krisztus kizárólagos közvetítésében</i> ..	25
Mária kivételes részesedése Krisztus kizárólagos közvetítésében	28
<i>Új Szövetség - az anyai Közvetítő körvonalazása (Lk.1,38; Lk.1,41; Jn.2,1)</i>	29
Lk.1,38 - Krisztus Közvetítője: minden kegyelem forrása ...	29
Lk.1,41 - A kegyelem Közvetítője Erzsébetnél	30

Jn.2,1 - A Közvetítő Krisztus nyilvános fellépésekor tett első csodájánál	31
<i>Jn.19,26 - Mária megkapja kegyelem-közvetítő feladatát</i>	34
Az egyházatyák és a Kegyelem Közvetítője	36
Pápai tanítások Jn.19,26-ról és minden kegyelem Közvetítőjéről	39
II János Pál pápa és minden kegyelmek anyai Közvetítője (Jn.19,26)	46
<i>Ap.Csel.1,4 - A Szentlélek és minden kegyelmek Közvetítője. .</i>	49
A Lélek és az anyai Közvetítő a kegyelmek kiosztásában . . .	51
<i>Összegzés</i>	55
Harmadik fejezet: Mária, Isten népének Szószólója	57
<i>Az anyakirálynő előképei az Ószövetségben (1Kir.2,8,15; 2Kir.11,24; Péld.31,8.9)</i>	<i>58</i>
<i>Jel.12,1 - Isten népének Szószólója és Királynője</i>	<i>59</i>
Anyakirálynő és Szószóló Krisztus Új Királyságában (Lk.1,32; Lk.1,44; Jn.2,3; Jn.19,26; Jel.12,1)	59
Az egyházatyák és Mária, a Szószóló	62
Pápai tanítás Máriáról, Isten népének Szószólójáról	64
<i>Jel.22,17 - A Lélek és Isten népnek Szószólója ma</i>	<i>67</i>
<i>Összegzés.</i>	<i>70</i>
Következtetés: Krisztus társai a megváltásban. Mária, a Megváltó Társa, mint korunk egyházának modellje	73
<i>Vö.Kol.24, 1Kor.3,6 - „Krisztus társa a megváltásban”</i>	<i>74</i>
Végső állásfoglalás	76

Előszó

*Officium Sanctae Romanae
Sedis Curiae Pontificiae*

Róma,
1993. május 5.

Örömmel és csodálattal olvastam ezt a teológiai tanulmányt *Máriáról*, aki a *Megváltó Társa, Közvetítő és Szószóló*.

Mindez összhangban áll az isteni kinyilatkoztatással, az Ó és Újszövetségi Szentírással, az apostolok idejétől fogva az egyház Szenthagyományával, valamint az egyház ünnepélyes és rendes tanítóhivatalával, beleértve II. János Pál pápa enciklikáját, a *Redemptoris Matrem*.

Az a nagy megtiszteltetés ért, hogy mariológiából professzora lehettem a lengyel hallgatónak, Karol Wojtylának (II. János Pál pápa), amikor Rómában az „*Angelicum*” Pápai Jogú Nemzetközi Teológiai Egyetemen tanult, hogy teológiából licenciátust és doktorátust szerezzen (1947-1948).

Nagy Szt. Albertnek (akit ma sokan Pszeudo-Albertnek tartanak) és Aquinoi Szt. Tamásnak a tanítása Szűz Máriának, mint a Megváltó Társának, kegyelem-közvetítőnek, Közbenjáró-nak és Szószólónak édesanyai szerepéről nagy hatású volt az Egyházban.

Osztozom Dr. Mark Miravalle reményében: „Tekintettel jelenlegi Szentatyánk, II János Pál pápa jelentős közreműködésére Mária Krisztushoz és az egyházhoz kötődő közvetítő szerepének megértésében ... egyetlen befejező cselekedet maradt, hogy Mária a Megváltó Társa, Közvetítő és Szószóló, ... szerepeit Isten népével teljesen megismertessük, hogy az egyház életébe teljesen bevezessük: hogy a mi Szentatyánk, hivatalában, mint Krisztus Szentlélek által irányított földi helytartója, meghatározza és kihirdesse Mária a Megváltó Társa, minden kegyelmek közvetítője, és Isten népének szószólója szerepeire vonatkozó *Isten által kinyilatkoztatott dogmát*,

... Jézus Édesanyjának az őt megillető tiszteletében, és az egy, szent, katolikus és apostoli anyaszentegyház javára.”

Szívélyes üdvözlettel Krisztusban és Szűz Móriában:

Luigi Ciappi, O.P.

Luigi Ciappi bíboros, O.P.

XII. Piusz, XXIII. János, VI. Pál, I. János Pál és

II. János Pál pápák

pápai teológiai nyugalmazott egyetemi tanára

A szerző előszava

Az alábbi, Máriára, Jézus édesanyjára vonatkozó írás kevés alapvető újdonságot tartalmaz. Nagy részben elsősorban Máriának a megváltásban nyújtott kiemelkedő, a Megváltó Társaként betöltött, közvetítői és szószólói szerepére vonatkozó szintézisről van szó, hiszen ezeket már az isteni kinyilatkoztatás forrásai, a Szentírás és az apostoli hagyomány is tartalmazza, a tanítóhivatal is így értelmezi (vö. *Dei Verbum*, 9, 10) és mint azt ma értjük és megtapasztaljuk az elevenen élő, mindent mérlegelő és imádkozó Egyháznak, az Isten népének lendületes egyházi életében.

Való igaz, hogy abban az isteni drámában, amelynek során Isten megismerteti az emberiséggel önmagát és az ő akaratát, bizonyos tételes igazságok csak akkor hatolhatnak be mélyebben lelkünkbe, ha az Egyház az emberiség történelmének bizonyos korszakait már megélte, amelyekben az Isten Igéjének írott és áthagyományozott isteni igazság-magvait immár mérlegelheti és azokon elemlélkedhet. Ha Isten a mi legutóbbi századaink (legújabb korunk) számára tartotta fenn a hit bizonyos, Máriára, Jézus Anyjára vonatkozó kinyilvánított igazságainak még teljesebb és még nagyobb megértését, nem szabad, hogy csak e tény miatt az ilyen nagyobb, a Szentlélek, az Igazság Lelke által támogatott megértés közönyös hitelenséggel találkozzon. Inkább Isten örökké lendületes tervének friss elismerését kellene kiváltania, hogy elvezesse a zarándokútját járó Isten népet az örök hazába, és a Lélek felismerésére, aki ott fúj, ahol akar (vö. Jn.3,8).

Úgy hiszem, hogy ez a helyzet Máriának, Jézus anyjának *a megváltó társa, közvetítő és Isten népéért szószóló* szerepével kapcsolatban. Ez semmiképpen sem egy új nyilvános kinyilatkoztatás Jézus édesanyjáról, hanem egy új és fejlettebb megértése a már nyilvánvalóvá vált igazságoknak Máriával kapcsolatban, amit magába foglal: „az édesanyának ... a mély kapcsolata Fiával az üdvözítés munkájában” (*Lumen Gentium*, 57).

Legyen szívünk és lelkünk egy az Úrral és az utolsó vacsorán elhangzott szavaival, a Szentlélek Isten népének Tanácsadója és Mária, isteni jegyese iránti nyitottságban és a bizalomban irántuk, valamint abban, hogy Isten Jézus anyjára, Máriára vonatkozó kinyilatkoztatásának lehető legmélyebb megértéséig elvezet. Vezessen el bennünket a Szentlélek a *Máriára vonatkozó teljes igazságig*: „Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek. Ha-

nem amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra. Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek.” (Jn.16,12-13)

Mark I. Miravalle, S.T.D.
a teológia és a mariológia docense
Ferencs Egyetem, Steubenville
1993. május 31.

Bevezetés

„De amikor elérkezett az idők teljessége, az Isten elküldte a Fiát, aki aszszonytól született, ... hogy kiváltson minket a törvény szolgaságából, hogy a fogadott fiúságot elnyerjük.” (Gal.4,4-5) Az volt a Mennyei Atya akarata, hogy Fiát, Jézus Krisztust elküldje a világba, hogy megváltsa az emberiséget (vö. Jn.3,16; Fil.2,6-11). Az is az Atya akarata volt, hogy egy *aszszony* bensőségesen részt vegyen az emberiség megváltásának ebben a csodálatos tervében; II. János Pál szavaival: „a Megváltó Édesanyjának egészen különleges szerepe van az üdvtörténetben.”¹

A Krisztus által alapított egyház Szent hagyományában négy, Máriával, Jézus Édesanyjával kapcsolatos dogma vált isteni módon nyilvánvalóvá a Szentírás, a Szentlélek, az Igazság Lelke sugalmazása nyomán. Ezeket a Mária-dogmákat fokozatosan tárta fel az Egyház.²

„Szűz Mária ugyanis az angyali üdvözletkor szívébe és testébe fogadta az Isten igéjét, és világra hozta az Életet; ezért ismerjük el és tiszteljük őt, mint Istennek és a Megváltónak igazi anyját.”³ A II. Vatikáni zsinat ezen szavai a Kr.u. 431-ben Efezusban tartott zsinat szavait visszhangozzák. Az ősegyháznak ez az egyetemes zsinata fogalmazta meg az első Mária-hittételt, amely Mária Istenanyaságát, „Theotokosz”-ságát mondja ki, és hirdeti, hogy Mária valóban Istennek, az emberré lett Fiúnak az édesanyja: „A Szent Szűz Isten Anyja, minthogy test szerint a világra szülte Isten testté lett Igéjét.”⁴

Néhány évszázaddal később, az élő és imádkozó egyház, Mária szüzességének szentírásai kinyilatkoztatásán elmélkedve meghatározta a második, *Mária örökös szüzességére* vonatkozó Mária-dogmát. A Lateráni zsinaton, 649-ben I. Márton pápa kihirdette Mária szüzességének három természetét: „emberi megtermékenyítés nélkül fogant, a Szentlélek által ... és sérülés nélkül hozta világra őt ... és a születés után is sértetlenül megőrizte szüzességét.”⁵

A harmadik Mária-dogma egyházon belüli teljes megvilágosodásáig több mint ezer évet kellett várni. „A Boldogságos Szűz Mária fogantatásának első pillanatában a mindenható Isten egyedülálló kegyelméből és kiváltságából, az emberi nem Üdvözítőjének, Jézus Krisztusnak érdemeire való tekintettel, az áteredő bűnnek minden szennytől eleve megőrizve mentes volt.”⁶ IX. Piusz pápa 1854-ben tett tévedhetetlen megállapítása, amelyben Mária *makulátlan fogadását* határozta meg, évszázadok keresztény hitét hagyta jóvá, mely szerint ő, akit az angyal „kegyelemmel teljes”-ként (Lk.1,28) köszöntött, áteredő bűn nélkül született.

A közelmúltban került kihirdetésre az Isten által kinyilvánított negyedik Mária-dogma, *Mária mennybevételének* dogmája. „a Szeplőtelen Istenanya, mindenkor Szűz Mária földi életpályája befejezése után testével és lelkével

együtt fölvetett a mennyei dicsőségbe.”⁷ Az asszony, aki Krisztus kígyó fölötti (vö. Ter.3,15) dicsőségében bensőségesen osztozott, nem szenvedhetett a Sátán művétől, a bűn hatásától és a Gonosztól származó haláltól, attól a Gonosztól, akinek ő a Mindenható Isten akarata szerint legfőbb ellenségévé lett.

De ugyanakkor tudjuk, hogy a Mária-misztérium Isten üdvözítő tervében nem ért véget a Názáreti Szűz földi életével és távozásával. A II. Vatikáni zsinat emlékeztet bennünket: „Mennybevétele után sem szűnik meg betölteni üdvösséges feladatát; és szüntelen közbenjárásával kieszközli nekünk az örök üdvösség kegyelmeit.”⁸

A zsinat folytatja, kijelentve, hogy „Ezért nevezik a Boldogságos Szűzet az egyházban Szószólónak, Segítőnek, Oltalmazónak, Közvetítőnek.”⁹ Ezek a Máriára vonatkozó címek a Mennyei Atyától kapott és a Szentlélek által fenntartott szerepeire utalnak, tekintettel Jézus Krisztus megváltói tervében való bensőséges osztozására.

Azért, hogy megértsük Mária közvetítő és közbenjáró szerepét, melyeket a Szentlélek által a mennyben elfoglalt megérdemelt helyén most tölt be, meg kell vizsgálnunk, hogy ezek az Isten által adott szerepek a földi életében, az Úr szolgálólányaként (vö. Lk.1,38) hogyan kerültek dicsőségesen megalapozásra.

„Ádám leánya, Mária igent mondott az isteni felszólításra, Jézus anyja lett. Isten üdvözítő akaratát egész szívvel, a bűntelenség teljes lendületével ölelte át, és az Úr szolgálójaként egészen odaadta magát Fia személyének és művének, hogy a mindenható Isten kegyelméből, Fiának alárendelve és vele együtt szolgálja a megváltás misztériumát.”¹⁰ Mária bensőséges együttműködése a *Megváltóval* az anyagi üdvözlettel kezdődött, ahol szabad akaratából engedelmesen és hittel vállalt részt az emberiség üdvözítésében (vö. Lk.1,28).

De Megváltónk Édesanyjának részvétele a megváltás művében nem fejeződött be az angyal kérdésére adott *igennel*. „... maga a Boldogságos Szűz is a hit zarándokútját járta, Fiával való egybetartozását hűségesen vállalta egészen a keresztfáig, amelynél ott állott, hogy ezzel is az Isten elgondolása teljesüljön. Meggyötört szíve egygyé forrt a szenvedésben Egyszülöttjével, akinek áldozatához anyai érzelmeivel csatlakozott, szeretetből beleegyezve a tőle született áldozati bárány leölésébe.”¹¹ A II. Vatikáni zsinat ezen mély mondanivalót hordozó szavai leírják Máriának, a kereszt tövében (vö. Jn.19,26), a *Megváltóval* átélt lelki szenvedéseit és bensőséges kapcsolatát, anyaként tökéletesen engedelmeskedve Isten üdvözítő tervének.

Mária különlegesen és bensőségesen együtt működött a Megváltóval, mind megtestesülésekor (vö. Lk.1,28), mind a megváltáskor a Kálvárián (vö. Jn.19,26); az egyház erre való tekintettel hívja segítségül Máriát „A Megváltó Társa” megszólítással.¹²

A „Társ” nem egyenlőséget jelent, hanem arra utal, hogy „vele”. Ez a Máriára alkalmazott megszólítás *sosem helyezi Máriát a megváltás folyamatában egy szintre Jézus Krisztussal, a mindenek Urával*. Ez a kifejezés Mária egyedüli és különleges osztozását jelenti Fiával, az emberiség megváltásában. Jézus Anyja részt vesz Szent Fiának megváltói munkájában, aki *egyedül tudja kiengesztelni az emberiséget Atyjával dicsőséges isteni és emberi természete által*. Jézus Krisztus, aki teljesen Isten és ember, *Isten-emberként* váltja meg az emberiséget. Mária, aki még a saját emberi megváltásban is *teljesen alárendelt és függ*¹³ megváltó Fiától, *felmagasztalt emberi anyjaként* vesz részt Fia megváltói tevékenységében.

Mivel bensőségesen és páratlan módon osztozik a titokzatos munkában az *isteni Megváltóval* Mária, a Megváltó emberi anyja, ezért illeti őt az egyház a „Megváltó Társa” címmel, mely más megfogalmazásban azt jelenti, hogy *„együtt a Megváltóval”*.

Mária az egyházban *Közvetítőként*¹⁴ és *Szószólóként*¹⁵ betöltött feladatai a Megváltó Társaként betöltött feladatának következményei: II. János Pál pápa erről így beszél: „Mária Megváltó Társaként betöltött feladata nem fejeződött be Fiának megdicsőülésével.”¹⁶

Egy utolsó tantétele maradt Mária Isten által kinyilatkoztatott misztériumának, amely úgy tűnik, felhívja a figyelmet a nyilvánvalóságra és igazságra: csak az egyház képes ellátni a feladatot, hogy „hitelesen magyarázza Isten írott és áthagyományozott igéjét.”¹⁷ Ez az a Máriára vonatkozó kinyilatkoztatás, hogy ő a Megváltó Társa, illetve ebből fakadóan Közvetítő és Isten népének Szószólója, akik - ahogy azt a zsinat mondja - „még zarándokúton vannak a sok veszedelemben és bajban, amíg el nem érkeznek a boldog házába.”¹⁸

Folytassuk Mária a Megváltásban Társaként betöltött, közvetítő és szószóló feladatának vizsgálatát, mivel ezek Isten szavának egyházára hagyományozott gazdag kinyilatkoztatásában váltak nyilvánvalóvá.¹⁹ Hívjuk segítségül különleges módon a Szentlelket, hogy legyen irányítónk, az Igazság Lelke, mert „a Szentlélek, ... aki által az egyházban és az egyház által a világban fölhangzik az evangélium élő szava, elvezeti a hívőket a teljes igazságra, és az ő műve, hogy Krisztus igéje elevenen él bennük. (vö. Kol.3,16)”²⁰ Ennélfogva a keresztyény hívők képesek lesznek figyelmesen hallgatni amit ma a „Lélek mond az egyháznak Isten szolgálóleány”-áról (vö. Jel.2,7,11,17; Lk.1,38).²¹

Első fejezet

MÁRIA, A MEGVÁLTÓ TÁRSA A MEGVÁLTÓ OLDALÁN

Ter. 3,15 - A Megváltó Társára vonatkozó ószövetségi prófécia

Mária bensőséges együttműködéséről szóló első kinyilatkoztatás az első nagy, megváltásra vonatkozó jövendölésben, az „Első Evangéliumban” (*ősevangélium*), a Teremtés könyvében található.

A II. Vatikáni zsinat így beszél: „Az ószövetség könyvei megírják az üdvösség történetét, amelyben lassan, fokozatosan készíti elő Isten Krisztus eljövételét. Ezek az ősi iratok, ahogyan az egyházban olvassák és a további teljes kinyilatkoztatás világánál értelmezik őket, egyre nagyobb fényt árasztanak az asszony: a Megváltó édesanyja alakjára. E világosságánál, és mégis prófétai homályban már őt sejteti a bűnbeesett ősszülőknek adott ígéret a kígyó legyőzésére (vö. Ter.3,15).”²² A Megváltó édesanyjáról és az ő megváltásban betöltött gondviselő szerepéről szóló prófétai jóslatokat megtaláljuk a Teremtés sugalmazott könyvének a jövőbeni Megváltóra vonatkozó ígéretében.

Az első emberpár paradicsomkertben elkövetett bűnének következményeképpen Isten így szólt a kígyóhoz: „Ellenkezést vetek közéd és az asszony közé, a te ivadékod és az ő ivadéka közé. Ő széttiporja a fejedet, te meg a sarkát veszed célba.” (Ter.3,15) A szent szöveg kinyilatkoztatja az egyetlen és abszolút döntő küzdelmet a kísértő Sátán és a későbbi megváltó, Jézus Krisztus között. Ez a kinyilatkoztatott harc az „asszony magzatának”²³ győzelmével ér véget.

Az „asszony” szó előre jelzi a Megváltó anyját, aki bensőségesen osztozik ugyanabban a harcban és ugyanabban a dicsőségben, amelyben a későbbi megváltónak része lesz a gonosz kígyó ellen. Mert az az Isten nyilvánvaló akarata, hogy az asszony ugyanabban az „ellenségeskedésben” osztozzon közte és a kígyó között, amiben megváltó magzata is osztozik (vö. Ter.3,15). Ez a harc a kígyóval és a győzelem felette előrejelzi a világ Üdvözítőjének megváltó munkáját és édesanyjának bensőséges részvételét a megmentő cselekedetben.

Máriára valóban igaz, hogy „prófétai homályban már őt sejteti a bűnbeesett ősszülőknek adott ígéret a kígyó legyőzésére.”²⁴

IX. Piusz pápa apostoli körlevelében, melyben tévedhetetlenül kimondta a szeplőtelen fogantatás igazságát, így magyarázza Mária „bensőséges és elszakíthatatlan” egységét Jézus Krisztussal, a Megváltó sátán fölött aratott győzelmében, melyet a Ter.3,15 megjósolt: „ez az isteni kinyilatkoztatás [Ter.3,15] világosan megjósolta az emberiség irgalmas Megváltóját, Jézus Krisztust, Isten egyszülött Fiát; prófétailag előre jelezte áldott édesanyját, Szűz Máriát; és ugyanakkor egyértelműen kifejezte, hogy mindketten a Gonosz igaz ellenségei. Ahogy Krisztus, az Isten és ember közötti Közvetítő magára vette az emberi természetet, győzedelmesen eltörölte az áteredő bűnt a kereszten, ugyanúgy a legszentebb Szűz, egyesülve vele a legbensőségesebb módon, felbonthatatlan kötélléssel, általa és vele örökké tartó ellensége lett a gonosz kígyónak és a legteljesebb győzelmet aratta felette ...”²⁵ Mária örök és tökéletes ellentétben áll a Sátánnal, mert *Megváltó Fia által és rajta keresztül* az Asszony bensőségesen osztozott a Sátán fölött aratott teljes megváltói győzelemben.

A korai Egyházatyák azonnal megerősítették ezt az igazi osztozást a megváltói munkában, azzal, hogy Jézus édesanyját az „új Évaként”²⁶ tekintették. A korai szentatyák szerint Mária volt az új Éva, aki bensőségesen vett részt az „új Ádámmal”, Jézus Krisztussal a természetfeletti kegyelmi élet visszaállításában, amit Ádám és Éva vesztett el. XII. Piusz pápa Mária mennybemeneteléről szóló apostoli konstitúciójának leírásakor erre az egyházatyák által megfogalmazott (és a Teremtés könyvére alapozott) új Éva megnevezésre és Fiának dicsőséges megváltói munkájában való osztozására hivatkozik: „Legfőképpen az említendő meg, hogy a II. századtól kezdve Szűz Máriát a szentatyák úgy nevezik, mint az új Évát az új Ádám mellett, aki bár neki alávétve, mégis vele a legszorosabb kapcsolatban részt vesz az alvilági ellenség ellen vívott küzdelemben, amely, amint azt az *ősevangélium* (Ter.3,15) előre jelzi, el fog jutni a bűn és a halál fölött aratott legteljesebb győzelemre...”²⁷

Máriának, a *Megváltóval a kígyó fölött aratott győzelem ivadéka* (vö. Ter.3,15) *asszonyának* bensőséges és kivételes, a Megváltó Társaként betöltött feladata jövődőlésként már láthatóvá vált a Szentírás első sugalmazott szövegében.

Izaiás 7,14 - a Szenvedő Szolga Édesanyja

Az Ószövetség másik nagy jövendölése, amely előre jelzi a megmentő Messiás eljövételét: Izaiás 7,14. Az Isten Acház számára nyilvánítja Izrael népe megszabadításának jelét: „Ezért az Úr maga ad nektek jelet: Íme, a szűz fogan, fiút szül, és Immánuelnek nevezi el.” (Iz.7,14) A szűz édesanya (a későbbi Názáreti Szűzanya²⁸) révén lép be a világba az Immánuel, a „velünk az Isten”, hogy üdvözítse.²⁹

De mi lesz az az ár, amit a messiásnak fizetnie kell a világ váltóságaként (vö. Mt.10,45)? Ugyanaz az Izaiástól származó próféta könyv leírja a megváltás árát, amit a Megváltónak, Isten „szenvedő szolgájának” meg kell fizetnie: „Megvetett volt, utolsó az emberek között, a fájdalomok férfija, aki tudta, mi a szenvedés, olyan, aki elől iszonyattal eltakarjuk arcunkat ... a mi bűneinkért szúrták át, a mi gonoszságainkért törték össze; a mi békességünkért érte utol a bűntetés, az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást.” (Iz.53,3-5)

Az Izaiás által előre jelzett Szűzanya fogja számunkra valóban elhozni a megváltó Messiást, aki az „Isten-velünk”. De mivel gyermeke arra volt rendelve, hogy „váltságdíjért” (1Kor.6,20) vásárolja vissza a világot, a Szenvedő Szolga édesanyja is, anyai természeténél fogva szenvedésre volt szánva. A Megváltó édesanyjának jövője megváltó Fiával való szenvedésre volt hivatva.

Lk.1,38 - A Megváltó Társaként betöltött feladat kezdete az Újszövetségben

„Az emberiség Megváltója, Jézus Krisztus, a világegyetem és az emberi történelem középpontjában van.”³⁰ Az volt az Atya akarata, hogy az idők teljességén (vö. Gal.4,4), a Fiú az emberiség Megváltójaként eljőjön a világba és véghezvigye a megváltás művét a kereszten (vö. Jn.19,25). De a Mennyei Atya örök terve, hogy Fiát a világba küldje megváltani azt, magába foglalta az asszony előre kijelölt szerepét is. A II. Vatikáni zsinat szavaival: „Azt akarta azonban az irgalmas Atya, hogy előzze meg a megtestesülést az eleve elrendelt anyának beleegyező igenje: így ugyanis, amint egy asszony volt részes a halál előidézésében, egy asszonynak lett része az élet visszaszerzésében is. Ez Jézus anyjára érvényes, egészen magasztos módon: ő hozta a világra magát a mindent megújító Életet, az Isten pedig megajándékozta őt nagy méltóságához illő adományokkal.”³¹

Amikor az Atya kiválasztotta Máriát³² az összes asszony közül (vö. Lk.1,41), hogy ő legyen a Megváltó édesanyja, az Isten választása és a szolgálóleány beleegyezése volt, hogy Mária megkezdte a Megváltó Társaként az együttműködést a *Megváltóval*.

„Üdvözlégy, kegyelemmel teljes! Veled van az Úr!” (Lk.1,28). Az angyal új néven szólítja meg a Názáreti Szüzet „kegyelemmel teljes”, a korábbi földi neve „Miriam” vagy „Mária” helyett.³³ Az új megszólítás görög szava, a „kekharitómené”, az ige participium perfektum (befejezett) alakja, ami azt sugallja, hogy ez a mélységes, Máriához kötődő kegyelmi esemény a múltban befejeződött, az angyali üzenet előtt,³⁴ és így a jelenlegi állapotot írja le: „kegyelemmel teljes”.

Mária szűz foganása megfelelően felkészítette és méltóvá tette őt a bensőséges és példátlan együttműködésre, azaz arra, hogy a Megváltónak emberi testet adjon az üdvözítés feladatához. II. János Pál pápa erről így ír: „Mindenek előtt meg kell jegyeznünk, hogy Mária makulátlanul született azért, hogy a mi javunkra jobban tudjon cselekedni. A kegyelem teljessége lehetővé tette számára, hogy az üdvözítés munkájában való együttműködés misszióját tökéletesen betöltse: ez adta meg a maximális értéket az áldozatban való részvételére.”³⁵

A megszentelés, amit Mária foganásának első pillanatában kapott, a Szentlélek ereje által történt, az isteni megszentelés Máriát az „egyetlenné tette, aki a Szentlélek kegyelmének teljes birtokosává vált.”³⁶ Ugyanekkor, az angyali üdvözlettel egyidőben, a Szentlélek ereje által válik Mária a Megváltó édesanyjává (vö. Lk.1,35). A Szentlélek, Mária isteni jegyese az, aki felkészíti és megtartja őt a Megváltó Társaként betöltött feladat minden mozzanatában.

Miután Mária megkapja a mennyei üzenetet: szüzességében, a Szentlélek száll rá, hogy Isten Fiának anyja legyen (vö. Lk.1,34-35), Sionnak ez a leánya³⁷ átadja szabad akaratát Jahve, az Atya meghívására: „Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid.” (Lk.1,38) Ez az a gondviselészerű egyesülés az alkotó Lélek kiáradása (vö. Lk.1,35) és Mária beleegyező együttműködése között (vö. Lk.1,38), amely által „az Ige testté lett” (Jn.1,14) a megváltó megtestesülésben.

Mária szabad akaratából az Atya új üdvözítési tervére kimondott „igen”-jével tudatosan és testileg lép be az emberiség megváltására újonnan alapított szövetség középpontjába. A zsinat is megerősíti: „Végül, az ígéretre való hosszas várakozás után ővele, Sion főséges leányával telik be az idő és kezdődik meg az üdvösség új rendje:

amikor őbelőle ölt magára emberi természetet az Isten Fia, hogy testi társ életének misztériumaival megszabadítsa az embert a bűntől.”³⁸

Az angyali üzenetkor Mária megkezdi *együtműködését a Megváltóval*. Az angyalnak válaszolt *fiat mihi* szabad elfogadása a bensőséges osztozásnak Isten új üdvözítő tervében, amelyet az angyal jelentett be (vö. Lk.1,31-33). Ez szabad elfogadása annak, hogy életet adjon a Megváltónak, aki megszentelő Messiás lesz. Erre vonatkozik Mária magnificatja (Lk.1,46-55): „Szívem ujjong megváltó Istenemben” (Lk.1,47). Szabad akaratából elfogadja a Megváltóval való együtműködést, olyan bensőségesen, hogy Mária, a Megváltó Társaként, a megváltás igazi eszközét, a Megváltó emberi testét adta, mert „E szerint az akarat szerint Jézus Krisztus *testének* feláldozása által egyszer s mindenkorra megszentelődünk.” (Zsid.10,10).

Ókeresztény egyházatyák: Mária az „új Éva”

Talán a legősibb tanítás Máriáról az ősegyházban az „új Éva” kép. A korai egyházatyák Máriát (vö. Ter.3,15; Lk.1,28) úgy tekintették, mint aki szabad akaratából kivételes módon, Jézussal, az „új Ádámmal” (vö. Róm.5,12; 1Kor.15,21) egységet alkotó szerepet töltött be az emberiség megváltásában a természetfeletti kegyelmi élet visszaállításával.³⁹ Ahogy a szűz Éva, az Atyával szembeni engedetlensége által belsőleg részt vett Ádámmal a bűnben, ami elveszítette az emberi nem számára a megmentő kegyelmi életet (vö. Ter.3,6), Szűz Mária Atyához kötődő engedelmissége folytán (vö. Lk.1,38), belsőleg működött együtt Jézus Krisztussal, az új Ádámmal, az emberiség üdvözítésében a megváltás által.

Éva a világ természetfeletti életének „halálában” való másodlagos, habár közreműködő osztozásának és Mária, az emberi faj megváltásában való párhuzamos (de ellenkező előjelű) bensőséges osztozásának patrisztikus értelmezését Szt. Iréneusz így magyarázza: „... Szűz Mária engedelmesnek találtatott, amikor azt mondta: »Szolgáló leányod vagyok, ó Uram, legyen nekem a Te igéd szerint.« Éva azonban engedetlen volt, mert miközben még szűz volt, nem engedelmeskedett. Így ahogy ő ... engedetlen lett és a halál okozója a maga és az egész emberiség számára, úgy Mária ... engedelmisségével az üdvözülés oka lett maga és az egész emberiség számára.”⁴⁰

Az ősegyházban egyetemes keresztény tanítás volt Mária „új Évaként” betöltött alárendelt részvétele az emberiség üdvözítésében.⁴¹ A II Vatikáni zsinat említést tesz arról, hogy a szentatyák megkérdőjelezhetetlenül elismerték Mária kivételes, szabad akaratából a *Meg-*

váltó oldalán vállalt részvételét az emberiség üdvözítésében: „Joggal gondolják tehát a szentatyák, hogy Mária nem volt merőben tétlen eszköze Istennek, hiszen szabad hittel és engedelmességgel közreműködött az emberiség üdvözítésében. Szent Iréneusz szerint, akihez hasonlóan a szentatyák is szívesen hirdetik szentbeszédeikben: »Amit Éva engedetlensége összebogozott, azt kibontotta Mária engedelmessége. Amit a szűz Éva megkötözött hitetlenségével, azt Mária feloldotta a hitével.« Évával összehasonlítva »az élők anyjának« hívják Máriát és gyakran kijelentik: »Éva által a halál, Mária által az élet«⁴²

A szentatyák mélyreható bölcsességét összegezve azt mondhatjuk, hogy amíg Évának aktív szerepe volt Ádámmal az emberiség üdvösségének elvesztésében (habár másodlagos és alárendelt volt Ádám szerepéhez képest), addig Mária aktívan osztozott Jézus Krisztussal az emberiség megváltásában (habár feladata teljes egészében másodlagos és alárendelt volt Jézus Krisztushoz képest).⁴³

A szentatyák szerint Jézus Krisztus e világra születése az egyetlen és egyesített isteni megváltás kezdete volt, mely csúcspontját a Megváltó irgalmas passiójában és kereszthalálában érte el.⁴⁴ A megtestesülés a *megváltás kezdete és előjele*,⁴⁵ és Mária morális és fizikai részvétele a Megváltó megtestesülésében egyedül kiérdemli számára, hogy az ősatyák, teljes jogon, alárendelt módon így szólíthassák: az „üdvözítés oka”⁴⁶, „a rabulejtettek megváltásának ára”⁴⁷, és ő aki a „világra hozta a megváltást az emberiség számára”.⁴⁸

Folytatva az ősatyák Éva és Mária közötti párhuzamát, Éva *Co-peccatrix*-nak („társ-bűnös”) tekinthető, mert Éva volt az, aki szabadon adta a kísértés „eszközét”, a „tiltott gyümölcsöt” (vö. Ter.3,6) Ádámnak, a *Peccator*-nak („bűnös”), akinek bűne, az emberi faj atyjaként az emberiség kegyelmi állapotának elvesztéséhez vezetett.⁴⁹ A *Co-peccatrix* eszközként való részvételén keresztül a *Peccator* eredményezte az emberi faj számára a halált.⁵⁰

Máriát hasonló módon tekinthetjük *Coredemptrix*-nek („a Megváltó Társának”), mert Mária volt az, aki szabad akaratából a megváltás eszközét, Jézus Krisztus testét adta. Az Atya többé nem kívánja a régi törvény áldozatát, hanem megváltó Fiának testet készít, az új törvény szerinti megváltás eszközét: „Ezért nyilatkozik [Krisztus] így, amikor világba lép: »áldozatot és ajándékot nem kívántál, de emberi testet alkottál nekem.«” (Zsid.10,5)

„... Jézus Krisztus testének feláldozása által egyszer s mindenkorra megszentelődünk” (Zsid.10,10). Ezt a testet, a megváltás Isten

által tervezett eszközét, Mária, a Coredemptrix, a Megváltó Társa szabad akaratából adta a Megváltónak.

Valóban azt mondhatjuk, hogy amíg Éva volt a *Co-peccatrix* a *Peccatorral*, addig Mária volt a *Coredemptrix* a Megváltóval.

Összegzés

Az Atya kiválasztotta Máriát az összes asszony közül, hogy a Megváltó Társa legyen. Mária emberségéből fakadó fizikai és morális adományai, melyeket a Megváltónak adott, a megváltás olyan belső résztvevőjévé tették, melyet egyetlen teremtmény sem tud elérni sem a földön, sem az égen. Az a cselekedete, hogy üdvösségünkért testet adott a „testté vált igének” egyedül teljes jogon és kizárólagosan szerezte meg számára a címet és a kegyet, hogy az Úr szolgáló leánya és a Megváltó Társa legyen.

Mária együttműködése az angyali üdvözetkor csak a kezdete a Megváltó Társaként betöltött hűséges szerepének. „Az édesanyának ez a mély kapcsolata Fiával az üdvözítés munkájában megmutatkozik a szűzi fogantatás idejétől kezdve egészen Krisztus haláláig ...”⁵¹ „Így maga a Boldogságos Szűz is a hit zarándokútját járta, Fiával való egybetartozását hűségesen vállalta egészen a keresztfáig.”⁵² A Fiú minden nemzet megváltójaként jött a világba, és a megváltás munkája a kereszten érte el csúcspontját. Következésképpen a Megváltó Társ édesanyát, akit arra is szánta az Isten, hogy elkísérje Fiát a Kálváriára.

Lk.2,35 - A „Megváltó Társá”-ra vonatkozó prófécia bemutatása

Mária a Megváltó Társaként betöltött szerepének csúcspontjára vonatkozó újszövetségi prófécia Simeon sugalmazott szavaiból származik, mely a gyermek Úr bemutatásakor hangzott el a templomban (vö. Lk.2,25-37).

Ismét a Szentlélek ereje és segítsége (vö. Lk.2,26-27), hogy Mária megkapja Simeon prófétai üzenetét, mely előre jelzi kimagasló osztozását Jézus édesanyjaként a megváltás árában.

„A Lélek indítására” (Lk.2,27) Simeon elment a templomba, karjaiba vette a gyermek Megváltót és kinyilatkoztatta: „Bocsásd el, Uram, szolgálodat, szavaid szerint békében, mert látta szemem üdvösségedet, melyet minden nép színe előtt készítettél” (Lk.2,29-31). Simeon a jövőbeni megváltóról szolt, sugalmazott szavai összecen-

genek az angyal által adott „Jézus” névvel, mely azt jelenti, hogy „Isten az üdvösség”.⁵³ A gyermek Jézus megváltó küldetését Anna prófétaasszony is hirdette, aki „dicsőítette az Istent, és beszélt róla mindenkinek, aki csak várta Jeruzsálem megváltását” (Lk.2,38).

Az idősebb próféta ezután megszólította a Megváltó édesanyját: „Simeon megáldotta őket, és így szólt anyjához, Máriához: »Ez sokak romlására és sokak feltámadására lesz Izraelben, jel lesz, amelynek ellene mondanak«” (Lk.2,34) És különleges figyelemmel fordulva Mária felé, Simeon prófétaként szólt: „a te lelkedet is tör járja át” (Lk.2,35).

Ez a Megváltó édesanyjának tett szomorú kinyilatkoztatás megerősíti, hogy bensőséges részvételének ára Fia megváltó munkájában mélységes szenvedés lesz, ami vezetni fogja őt a hit engedelmisségében, hogy a szenvedő Megváltó oldalán álljon. II. János Pál pápa erről így ír: „Simeonnak ezen szavai úgy tűnnek fel, mint egy második híradás Mária részére: megmutatják a konkrét történelmi keretet, amelyben fiának, értetlenségben és fájdalomban, teljesítenie kell küldetését. Ha ez a híradás egyrészt megerősíti az ő hitét az isteni ígérek teljesülésében, másrészt kinyilatkoztatja azt is, hogy Mária hitének engedelmisségében a szenvedő Megváltó mellett szenvedésben tölti majd életét és az ő anyasága komor és fájdalmas lesz.”⁵⁴

Ahogy Mária részt vett Fiának az emberiségbe való bűn nélküli belépésében szeplőtelen foganása által, ugyanígy Fia előtt meg szenvedni, ami elvezet a megváltás csúcspontjához, a kereszthez. Azáltal, hogy a Mennyei Atya meghívta őt a megváltásban való részvételre, folyamatos megszentelésre és szenvedésre választotta⁵⁵ ki őt. Attól az időtől kezdve hogy az örömteli és szomorú bejelentések elhangzottak (vö. Lk.1,28; Lk.2,35), Mária anyai szívével részt vett Fiának megváltói szenvedésében a Kálvárián. „Ahol Mária ott van, Jézus is hamarosan feltűnik”⁵⁶ és mivel a Fiú szenvedésre van szánva, az Anyának előtte kell járnia. Az Anya mindig Fia előtt járt a szenvedés rendjében.

Jn.19,26 - A „Meváltó Társa” tetőpontja

A megváltás műve

Jézus Krisztus, az Isten és Mária Fia passiója, kereszthalála és feltámadása által minden ember és nemzet Megváltója. Az emberfia kálváriai áldozatával kibékítette az Atyát az emberiséggel és váltságdíjat fizetett értünk, hogy megszabadítson az áteredő bűn terhétől. „Öbenne nyertük el a megváltást a vére árán és bűneink bocsánatát bőséges kegyelme folytán.,, (Ef.1,7) A Kálvárián hozott áldozata amivel „Krisztus megváltott minket a törvény átkától” (Gal.3,13). „Az Emberfia azért jött, hogy ... odaadja az életét váltságul sokakért.” (Mt.20,28); és fenn a kereszten történt, hogy „el kellett szenvednie a halált, hogy a meghívottak elnyerjék az örökké tartó örökséget” (Zsid.9,15).

Az Ószövetség „megváltó”, „megszabadító” fogalma (héberül „go`el”) gyakran magába foglalta a családtag, férfi rokon, vagy közeli hozzátartozó fogalmát, aki felelős azért, hogy „a rabszolgaságból visszavásároljon” más családtagokat (vö. Lev.25,48; Jer.32,7).⁵⁷ A megváltás magába foglalta a szövetségi kapcsolatot is, ahol Isten „megváltóként” működik, hogy visszavásárolja Izraelt, a „népét” az egyiptomiaktól a velük kötött szövetség miatt: „Én vagyok Jahve, megszabadítalak benneteket attól a kényszermunkától, amellyel az egyiptomiak sanyargatnak, és kiszabadítalak abból a szolgaságból, amelyben fogva tartanak; mégpedig úgy, hogy megverem és keményen megbüntetem őket.” (Kiv.6,6)

Az Ószövetség előre jelzi az emberiség megváltóját, aki „családi megváltó” lesz, Jahve fia és megváltó, aki létre hozta az „új szövetség[et] az én véremlenben” (Lk.22,20). Ahhoz, hogy ez így történjen, „a régi szövetség korában elkövetett bűnök megváltásáért el kellett szenvednie a halált” (Zsid.9,15).

Itt is láthatjuk Isten bölcsességét abban, hogy Mária, a Megváltó anyja és Sión *Leánya*, bensőségesen vett részt a megváltás családi és szövetségi cselekedetében.

Mivel Mária a Megváltó anyja és lelki „Istenanya”⁵⁸, méltán osztozik bensőségesen, anyai részvétele által, az emberiség „visszavásárlásában” Fiával, a Megváltóval. Sión leányaként, Mária hűséges és engedelmes leánya Izraelnek, aki mélységesen részt vesz az új és örökké tartó szövetségben az Atya és Isten új népe között. A megváltás mind családi, mind szövetségi oldalát előre jelzi az Ószövetség: Mária, mint a Megváltó anyja és lelki Istenanya, illetve, mint Sión

hűséges leánya, méltán foglal helyet a megváltás új szövetségének középpontjában.

A Megváltó Társa a megváltás művében

„Jézus keresztre alatt ott állt anyja, anyjának nővére Mária, aki Kleofás felesége volt, és Mária Magdolna. Amikor Jézus látta, hogy ott áll az anyja és szeretett tanítványa, így szólt anyjához: »Asszony, nézd a fiad!« Aztán a tanítványhoz fordult: »Nézd, az anyád!« Attól az órától fogva házába fogadta a tanítvány. Jézus tudta, hogy már minden beteljesedett ... így szólt: »Beteljesedett!« Aztán lehajtotta fejét és kilehelte lelkét.” (Jn.19,25-28.30)

Az „asszony” kifejezés egyesíti a Megváltó édesanyjának képét a Teremtés Könyvében található (vö. Ter.3,15) ivadék „asszonyával”, aki együtt fog működni a *Megváltóval* a Sátán, a bűn és a halál fölötti győzelemben. Mária, aki előzőleg az Úr szolgálóleánya volt az angyali üdvözléskor, a Kálvária keserű szenvedése által *asszonnyá* vált a megváltás *emberével*, *anyává* az üdvözítés *Fiával*, és *úrhölgyé (Domina)* minden ember *Urával (Dominus)*.

„Így maga a Boldogságos Szűz is a hit zarándokújtját járta, Fiával való egybetartozását hűségesen vállalta egészen a keresztfáig, amelynél ott állott, hogy ezzel is az Isten elgondolása teljesüljön. Meggyötört szíve egygyéfort a szenvedésben Egyszülöttjével, akinek áldozatához anyai érzelmeivel csatlakozott, szeretetből beleegyezve a tőle született áldozati bárány leölésébe.”⁵⁹ A zsinati atyák e fennkölt szavai az egyház közel kétezer éves elmélkedését és imádságát összegzik Jn.19,26-ról, valamint Mária bensőséges osztozásának sugalmazott kinyilvánításáról.

Pápai tanítás: a Megváltó Társa a Kálvárián

„Kizárólag az egyház eleven tanítóhivatalára van bízva az a feladat, hogy hitelesen magyarázza Isten írott vagy áthagyományozott igéjét.”⁶⁰ János evangéliumának mély tartalmat hordozó részletéről (Jn.19,26) szóló egyházi (*magiszteriális*) tanítás a Mária Megváltó Társaként betöltött szerepére vonatkozó misztériumot gazdagon magyarázó sugalmazott képet ad.

Mária megváltásban való részvételére vonatkozó János 19,26 sugalmazott szövegének egyház által tanított mélyebb és teljesebb értelmezéséhez a Máriára vonatkozó patrisztikus új Éva kép vezetett el. Ennek kialakításában egyházatyák, tudósok, misztikusok és szentek

is részt vettek, köztük Clairvaux-i Szt. Bernát⁶¹ Szt. Bonaventúra⁶², Nagy Szt. Albert⁶³ és Tauler János.⁶⁴ Ők és még számos más egyházi író a középkortól a modern időszakig⁶⁵ segítséget nyújtanak az egyháznak, mely „isteni parancs alapján, a Szentlélek vezetésével ... hűségesen kifejti”⁶⁶ Isten Szavát. Mindezek az egyházi források közreműködtek külön-külön a maguk módján és együtt is abban, hogy Mária „coredemptrix (megváltó társi)”⁶⁷ szerepét - ahogy az egyház tanítja - nagyobb mértékben megértjük.

A János 19,26-ra, Mária Kálvárián, a megváltás munkájában nyújtott bensőséges osztozására vonatkozó modern pápai magyarázatok gondoskodnak teológiai és hiteles betekintésről a Szentírás sugalmazott szövegének legteljesebb megértésébe. A tanítóhivatal állandósága és a fejlődésben nyújtott egyéni teológiai hozzájárulás gyümölcsöző együttese teszi ezeket a pápai megnyilatkozásokat az Isten szavának Mária kereszt tövében nyújtott résztvevő szerepére vonatkozó autentikus kútforrásává.⁶⁸

XIII. Leó pápa (1878-1903) pápai tanításában⁶⁹ láthatjuk, hogy Mária szabad akaratából ajánlotta fel haldokló Fiát engedelmeskedve az Atya igazságszolgáltatásának, kezdve a templomban, majd a csúcsponton, a kereszten, ahol bensőségesen osztozott a *Megváltóval* „szívében meghalva vele” a fájdalmas vezeklésben az emberiség bűneiért: „Amikor Mária teljesen fölajánlotta magát Istennek Fiával együtt a templomban, már osztozott Vele az emberiség javára végzett fájdalmas vezeklésben. Ezért bizonyos, hogy lelkének legmélyén Vele szenvedett a legkeserűbb kínjaiban és agóniájában. Végül Mária szeme előtt teljesedett be az isteni áldozat, amihez ő szülte meg és nevelte fel a bárányt... Láthatjuk Jézus kereszttjénél állva az édesanyát, aki csodálatos emberszeretetben, azért hogy megszerezzen minket fiainak, önként felajánlotta Őt az isteni igazságszolgáltatásnak, hogy meghaljon Vele szívében, amelyet tör járt át.”⁷⁰

XIII. Leó pápa tanítja továbbá a keresztény hívőket, hogy Mária volt a „cooperatrix” („együtt dolgozó” Krisztussal) az emberiség megváltásában, és ezért hasonló módon bensőséges együttműködő lesz a megváltás kegyelmének szétosztásában is: „... ő, aki közreműködött az emberiség megváltásának áldozatában, ugyanilyen módon közreműködik az ebből származó kegyelmek szétosztásában.”⁷¹ XIII. Leó ebben az állításában kimutatja Mária társ szerepét a megváltás kegyelmeinek megszerzésében csakúgy, mint később az ebből következő kegyelmek szétosztásában az emberiség felé.

X. Szt. Piusz pápa (1903-1914) megerősíti és kiegészíti Mária Megváltó Társaként betöltött feladatáról szóló tanítást és hangsú-

lyozza a Megváltó édesanyjának megváltásban való részvételéből fakadó érdemeit: „A fájdalmaknak és az akaratnak ebből a közösségből eredően, amely Krisztus és Mária között volt, »ő jogot nyert arra, hogy a legméltóbb módon az elveszett világ helyreállítójává váljék« (Eadmer), és ezért az összes adományoknak a szétosztójává, amelyeket nekünk Jézus az ő erőszakos halálával és vérével megszerzett. ... Ő mégis, mivel szentség tekintetében és a Krisztussal való összeköttetést nézve mindenkit megelőz, és Krisztus az ember üdvössége művébe is felvette »illendőség szerint«, ahogy mondják, kiérdemli nekünk, amit Krisztus »érdeme szerint« érdemelt ki, és a kegyelmek kiosztásában az első helyen szolgál.”⁷²

Mária kegyelemkiosztó szerepére vonatkozó pápai hivatkozásoktól eltekintve (amelyeket a következő fejezetben tárgyalunk), X. Szt. Piusz pápa Máriát, mint Krisztus megváltás munkájához kiválasztott partnerét jelöli meg. A Megváltóval egyesült szenvedésének és céljának okán, Mária „reparatrix”-szá, azaz Krisztussal a bűn által elveszett világ női újjáépítőjévé vált.

X. Szt. Piusz pápa megállapítja továbbá: annak köszönhetően, hogy Mária kivételes módon egyesült Krisztussal a szenvedésben és a megváltó célban, Krisztus megváltás munkájához választott társa kiérdemli a kegyelmeket az illendőség rendje szerint (*de congruo*), amit Krisztus érdemel ki az igazság rendje szerint (*de condigno*).

Az emberek „megigazulásukat azonban ingyen kapják, Isten kegyelmének erejéből, Jézus Krisztus megváltása árán.” (Róm.3,24). A pontos igazság szerint az Isten-ember egyedül érdemli ki a világ megváltásához szükséges kegyelmeket, egyenlő mértékben a dicsőséges keresztdozatával és az üdvözítés kegyelmeinek jutalmával.⁷³ De ugyanakkor az is helyénvaló, hogy az Atya a kegyelem nagylelkűségében jutalmazza a Megváltó választott édesanyját aki közreműködött és együtt szenvedett a *Megváltóval* az üdvözítés munkájában.⁷⁴ „Ő kinek-kinek tettei szerint fizet” (Róm.2,6), így X. Szt. Piusz⁷⁵ jogosan tanítja, hogy az asszony munkája megváltó Fiával kiérdemelte a kegyelmeket számkivetett gyerekeinek legalább a méltányosság⁷⁶ jogán tekintettel az Atya nagylelkűségére, aki „végtelenül irgalmas” (Ef.2,4).

XV. *Benedek pápa* (1914-1922) nem csak megerősíti a modern pápák Mária megváltásban való részvételére vonatkozó tanítását, hanem a rá vonatkozó igazságot még pontosabban megfogalmazza: „... Az, hogy Fiával együtt volt keresztre feszítésében és haldoklásában, összhangban volt Isten tervével. [Mária] ilyen mértékben szenvedett és majdnem meghalt szenvedő és meghaló Fiával; ilyen

mértékben mondott le az emberiség megváltásának érdekében Fia fölötti anyai jogainak gyakorlásáról, és feláldozta Őt - amennyire ezt tehetette - azért, hogy kielégítse Isten igazságszolgáltatását, hogy jogosan mondhassuk: az emberiség megváltásában együtt volt Krisztussal.⁷⁷

Mária mélységesen osztozott a Megváltóval a váltságdíj megfizetésében (vö. Mt.20,28), *majdnem saját halálának csúcspontjáig*. Ez a Megváltó együttműködő édesanyjának hivatása, tekintettel anyai kapcsolatára és egységére a „Szenttel”, akit a mi üdvözítésünkért ajánlott föl. Mivel „...a bakok és bikák vére meg az üsző hamva a tisztátalanokra hintve külsőleg tisztává teszi őket” (Zsid.9,13), így Krisztus volt az új szövetség áldozata a mi üdvösségünkért. Mária, mint az áldozat édesanyja, engedelmesen ajánlotta fel fiához kötődő fenséges természetes és kegyelmi anyai jogait a Mennyei Atyának avval, hogy alárendelt módon részt vett Krisztussal az Atya végtelen igazságának megbékítésében (vö. 1Kor.1,30). Mária szabadon és engedelmesen ajánlotta fel Jézust *anyjaként*⁷⁸ a Mennyei Atyának lelki fiai és lányai üdvözítéséért (vö. Jn.19,26).

XI. Piusz pápa (1922-1939) folytatja a magisztérium, Máriára, mint a Megváltó Társára vonatkozó gazdag tanítását. XI. Piusz Máriát ismétlődően „Coredemptrix”-nek (a Megváltó Társának) nevezi, és segítségül hívja a Megváltó Társát, aki együtt szenvedett a Megváltóval, hogy megőrizze bennünk az Úr megváltásának és Mária *együtt szenvedésének* gyümölcseit: „Te vagy a szeretet és irgalom Anyja, aki, miközben a Te legédesebb Fiad beteljesítette az emberiség megváltását a kereszt oltárán, ott álltál mellette, a Megváltó Társaként vele szenvedtél, ... könyörgünk Hozzád, hogy őrizd és növeld bennünk napról-napra Krisztus megváltásának és édesanyja együtt szenvedésének gyümölcseit.”⁷⁹

XI. Piusz más helyütt azt írja: „Ő szülte világra Jézust, a Megváltót, etette őt, áldozatként felajánlotta őt a keresztnél, Krisztussal való rejtett egységénél és a Tőle kapott kizárólagos kegyelménél fogva anyai Helyreállító volt ...”⁸⁰ Ez XI. Piusz ismételt pápai megnyilatkozása, mely szerint a Szűzanya fiát megváltásunkért ajánlotta fel áldozatul (vö. 1Kor.6,20). De XI. Piusz utal továbbá Máriára, akit „teljes és kizárólagos kegyelemmel” ajándékozott meg a Megváltó, hogy az asszonyi helyreállító legyen az új Ádám oldalán. A Megváltó Társa azért kapta meg a teljes és kizárólagos kegyelmet *a Megváltótól*, akinek a Megváltó Társa mindig alárendelt volt és tőle függő, hogy különleges módon együttműködjön Vele.⁸¹

XI. Piusz pápa világosan megállapítja, hogy helyénvaló Máriát a Megváltó Társa megszólítással segítségül hívni, megváltó Fiával való együttműködése miatt: „Feladatának természetéből kifolyólag a Megváltónak biztosan együtt kellett működnie Édesanyjával. Emiatt hívhatjuk őt segítségül a Megváltó Társa megszólítással. Ő adta nekünk a Megváltót, ő kísérte el a megváltás munkájában egészen a keresztra, osztozva vele az agóniában és a halál fájalmában, mely során Jézus beteljesítette az emberiség megváltását. Jézus életének utolsó pillanataiban közvetlenül a kereszttövén álló édesanyját nekünk és az egész világnak adta.”⁸²

XII. Piusz (1939-1958) termékenyen folytatja Mária kálváriai társ szerepéről szóló magisztériumi tanítását. XII. Piusz mélységesen egyesíti a patrisztikus idők Máriára vonatkozó új Éva képét a kereszttövén kiteljesedő a Megváltó Társaként betöltött szereppel: „Ő volt az [Mária], aki mindig a legbensőségesebben egyesült Fiával, mint új Éva, ajánlotta fel Őt a Golgotán az Örök Atyának, együtt anyai jogainak és szeretetének feláldozásával Ádám minden, szégyenletes bűnbeesésével megpecsételt gyerekének javára.”⁸³

Az új Éva bensőségesen osztozott és szenvedett az új Ádámmal a Kálvária megmentő áldozatában, amely az értünk, „Ádám gyermekeiért” végrehajtott megváltás csúcspontját jelenti. Az atyák új Évája a Megváltó Társaként betöltött szerepének csúcspontját a Kálvárián éri el, együtt szenvedve anyai szívében a Megváltóval, és fölajánlva Fiának keserű passióját együtt saját anyai szenvedésével, így válva „az üdvözítés okává maga és az egész emberiség javára.”⁸⁴ „A halál Éva által, az élet Mária által.”⁸⁵

XII. Piusz más helyütt így folytatja: „Jézus és Mária nem a keresztény emberek két fennkölt szerelme? Ők Nem az új Ádám és új Éva, akiket a kereszttövén egyesít a bánatban és a szeretetben, hogy ősszüleink Édenkertben elkövetett bűnét kiengeszteljék?”⁸⁶ XII. Piusz pontosabban meghatározza Mária, az új Éva szerepét az emberiség bűnének „kiengesztelésében” a „kereszttövén” (vö. Jn. 19,26). XII. Piusz szavai bizonyítják a fennkölt kapcsolatot a Megváltó Társa és a Megváltó között a megváltás misztériumában: „Mivel kapcsolatba került a mártírok Királyával a megváltás emberi szóval kifejezhetetlen munkájában, mint anya és a Megváltó Társa, majdnem korlátlan hatalommal örökre kapcsolatban marad Vele a megváltásból származó kegyelem szétosztásában.”⁸⁷

A *Második Vatikáni zsinat*, XXIII. János (1958-1962) és VI. Pál (1963-1978) vezetésével zsinati erőt és megerősítést adott a modern pápák Máriára, mint Megváltó Társára vonatkozó következetesen is-

méltó magisztériumi tanításának. „Az Úr szolgálójaként egészen odaadta magát Fia személyének és művének, hogy a mindenható Isten kegyelméből, Fiának alárendelve és vele együtt szolgálja a megváltás misztériumát. ... Az édesanyának ez a mély kapcsolata Fiával az üdvözítés munkájában megmutatkozik a szűzi fogantatás idejétől kezdve egészen Krisztus haláláig.”⁸⁸

A II. Vatikáni zsinat a modern pápa elődök Jn.19,26-ra vonatkozó magyarázatát tisztán megerősíti, amikor Máriáról, a Megváltó Társáról írva a *Megváltóval* a kereszt tövében való együtt szenvedéséről és az őt ott felajánló szerepéről tanít a *Lumen Gentium* (Dogmatikai konstitúció az egyházzól) 58. részében (ezt bizonyítja mind a szöveg, mind a lábjegyzetek⁸⁹). Mária a „Fiával való egybetartozását hűségesen vállalta egészen a keresztfáig, amelynél ott állott, (vö. Jn.19,25) hogy ezzel is az Isten elgondolása teljesüljön.”⁹⁰ Mária Isten akaratára iránti engedelmisségében vállalta, hogy a Megváltó Társaként együttműködjön a Kálvárián. Isten kívánta így, hogy az új Ádám oldalán ott legyen az új Éva.

A zsinat az 58. részben azt tanítja továbbá, hogy Mária volt az, akinek „meggyötört szíve egygyé forrt a szenvedésben Egyszülöttjével”. A Megváltó Társa együtt szenvedett a Megváltóval, kiállva Fia mellett majdnem a halálig,⁹¹ a váltságdíj megfizetésének csúcspontjáig (vö. Mt.10,45). „Meggyötört szíve egygyéforrt a szenvedésben Egyszülöttjével, akinek áldozatához anyai érzelmeivel csatlakozott, szeretetből beleegyezve a tőle született áldozati bárány leölésébe.” Ez a zsinati tanítás összhangban áll XV. Benedek⁹² és XII. Piusz⁹³ tanításával: Mária szívében mélységesen részt vett a Kálvárián a megváltásban. Mária, *mint édesanya*, följánlotta Fiát megmentő áldozatként az Atyának, hogy kibékítse Isten végtelen igazságosságát.

„Végül, maga Jézus Krisztus a kereszten haldokolva odaadta őt a tanítványnak, hogy legyen anyja: »Asszony, íme a te fiad!« (vö. Jn.19,26-27).” A haldokló Krisztus asszonyhoz intézett utolsó szavai kinyilvánítják Mária résztvevő szenvedésének közeli végét a Kálvárián ugyanúgy, mint a részvétel csúcspontjának gyümölcsét. A Megváltó Társa „együtt szenvedett kereszten haldokló Fiával...” és „engedelmisségével, hitével, reményével és lángoló szeretetével egészen különleges módon közreműködött az Üdvözítő munkájában, hogy a lelkek természetfeletti élete helyreálljon.” Így jogosan jutalmazta meg a Megváltó, mielőtt elhagyta a keresztet és visszatért az Atyához, hogy legyen „anyánk ő a kegyelem rendjében.”⁹⁴

II. János Pál és a Jn.19,26 - „A Megváltó Társa”

II. János Pál pápa termékeny módon jelenkorivá tette a „A Megváltó Társáról”⁹⁵ szóló magisztériumi tanítást.

„Benne [Máriában] a számos és gyötrő szenvedés oly láncolat-tá fonódik össze, hogy nemcsak rendíthetetlen hitét bizonyítja, hanem azt is elmondhatjuk róla, hogy legalább annyira hozzá is járul a mindennek megváltásához ... a Kálvárián érte el tetőpontját, emberi szempontból immár nehezen elképzelhető fokon, a Boldogságos Szűz Mária szenvedése, amely, Jézusé mellett, titokzatos és természetfölötti mértékben termékenynek bizonyult az egyetemes üdvösség létrejöttében. Amikor fölment a Kálváriára, amikor ott állt a Kereszt tövében a szeretett tanítvánnyal együtt, egészen sajátos mértékben részesült Fiának megváltó halálában.”⁹⁶

A Szentatya rámutat, hogy Mária szenvedése, amely „a Kálvárián érte el tetőpontját, emberi szempontból immár nehezen elképzelhető fokon”, valóban eredményes és kegyelemosztó volt megváltásunk szempontjából. A Megváltó Társa részt vett és „egészen sajátos mértékben részesült Fiának megváltó halálában”.

II János Pál más helyütt így tanít: „A Boldogságos Szűz Mária, aki *jelenlétével* tanúsítja, *együtt szenvedésével* pedig részese volt Fia szenvedésének, példátlan módon gazdagította a szenvedés Evangéliumát, amelynek nem egy lapját Fiával együtt írta. Előre igazolta a páli ígét. „... Őt illeti a lehető legtöbb jog, hogy elmondhassa: »kiegészíti testében - miként már megtette szívében - azt, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik.«”⁹⁷

II. János Pál ezen szavaiban Jn.19,26 monumentális magyarázatát és a Kálvária szenvedésében osztozó Megváltó Társa kimondhatatlan részvételét láthatjuk. Mária, mivel tanúja volt Krisztus passiójának és együtt szenvedett vele, nem csak az anyai szívében, hanem *testében is együtt szenvedett a Megváltóval*. „Előre igazolta a páli ígét”, így a Megváltó Társáról valóban elmondhatjuk, hogy „*testében kiegészíti*” - ahogy a szívében is - „ami Krisztus szenvedéséből hiányzik” (vö. Kol.1,24) A Kálvária szenvedésében mind lelkileg, mind testileg osztozik az asszony (*Domina*) a megváltás urával (*Dominum*).

A Szentatya a továbbiakban közelebbről meghatározza Mária teljes társi lemondását a Kálvárián: „Az ő fia meghal ezen a fán, mint egy bűnös. ... Milyen nagy, milyen hősiecs így a »hit engedelmissége«, melyet Mária tanúsított »Isten felfoghatatlan akarata« előtt. Hogyan adta át magát minden fenntartás nélkül, miközben »értelmével és akaratával teljesen meghódolt« annak, akinek »útjai ki-

fürkészhetetlenség» (Róm.11,33)! És milyen hatalmas ugyanakkor a kegyelem műve az ő lelkében, milyen átható a Szentlélek világossága és ereje őbenne.”⁹⁸

A korábbiakban idézett, Máriáról szóló „*Redemptoris Mater*” (A Megváltó édesanyja) című apostoli körlevélben II. János Pál pontosan meghatározza a Szentléleknek, Mária isteni Jegyesének szerepét is, akinek kegyelme és ereje tartotta meg Máriát a Megváltó mellett. A Szentlélek erejének és kegyelmének köszönhető, hogy Mária szeplőtelenül fogant (vö. Ter.3,15; Lk.1,28), hogy a Megváltónak ugyanazt a szeplőtleniséget adhassa. Az is a mennyei Jegyes ereje és kegyelme, hogy Mária méhében megfogant a Megváltó (vö. Lk.1,35); és az is, hogy prófétai módon előre megjövendölte az Igazság Lelke (vö. Lk.2,26-27), hogy társ feladatának csúcspontján tőr járja át szívét (vö. Lk.2,35).

Így a kereszt tövében is „a Szentlélek fénye és ereje”, ami „teljesen átjárja” Mária lelkét, ami megtartja és kegyelemmel eltölti a fájdalmas Szüzet, hogy Isten akaratát követni tudja, mint a Megváltó Társa a Megváltó oldalán.

János Pál utal a kenosis kantikumára (Fil.2,5-11), amikor Mária önmaga kiüresítéséről a Kálvárián azt írja: „Ez talán az emberiség történetében a hit legmélyebb »Kenosisa« („kiüresedése”): „*Ez által a hit által fonódott össze Mária Krisztussal a »kiüresítésben*«. Mert Jézus Krisztus »mint Isten az Istennel való egyenlőséget nem tartotta olyan dolognak amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell, hanem szolgálai alakot öltött és kiüresítette magát, és hasonló lett az emberekhez»; pontosan itt, a Kálvárián »megalázta magát és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthaláláig« (vö. Fil.2,6-8). És a kereszt lábánál lett részesévé Mária, a hit által a kiüresítés eme misztériumának. Ez talán az emberiség történetében a hit legmélyebb »*kenosisa*« (kiüresedése): Mária a hit által részesedik fia halálában - a megváltó halálban.”⁹⁹

Sőt, János Pál Mária kálváriai „lelki keresztfeszítéséről” is beszél: „Lelkében keresztre feszítve megfeszített Fiával (vö. Gal.2,20), hősiesség szeretettel szemlélte Fiának halálát »szeretetből beleegyezve a tőle születetett áldozati bárány leölésébe« (*Lumen Gentium*, 58). Értünk beteljesíti az Atya akaratát és mindnyájunkat gyerekeként fogad Krisztus végakarata szerint: »Asszony, nézd a fiad« (Jn.19,26).”¹⁰⁰

Ez valóban az asszony „lelki keresztre feszítése” volt a kereszt tövében. Ezért helyes, tekintettel legbensőségesebb együttműködésére a *Megváltóval* a Kálvárián, hogy a Társa megkapta a lelki

anyaság minden kegyelmét Isten népe számára, akiket „együtt váltott meg Krisztussal”.¹⁰¹

II János Pál hivatkozik rá, hogy Mária a Megváltó Társaként betöltött feladatának folytatása a kálváriai események után a „közvetítő”¹⁰² és Isten népéért „szószóló”¹⁰³ szerep: „Mária a Megváltó Társaként betöltött szerepe nem szűnt meg Fia megdicsőülésével.”¹⁰⁴

Összegzés

Máriát, az Úr alázatos szolgálóleányát az Atya választotta ki és a Szentlélek tartotta meg, hogy beteljesítse az Isten által választott feladatot megváltó Fiával mint a *Megváltó Társa* (A „társ” nem azt jelenti, hogy „egyenlő vele”, hanem azt, hogy „vele együtt”). A Megváltó Társaként jövendöltek róla az Ószövetségben (vö. Ter.3,15; Iz.7,14). A Megváltó Társává akkor vált, amikor engedelmesen és teljesen szabad akaratából mondott igent az angyal hívására (vö. Lk.1,28). A *Megváltó Társaként betöltött* szerepét a Szentlélek erejével a templomban megjövendölték (vö. Lk.2,35). Ő, aki Mária, a názáreti szűz, teljes egészében a Megváltó Társa lett bensőséges részvételével és szenvedésével a Megváltóval a kereszt lábánál (vö. Jn.19,26).

Az emberiség megváltásáért a Megváltó Társaként betöltött feladatának jutalmául Mária *Közvetítővé* és *Szószólóvá* vált gyermekeiért a kegyelem rendjében. II. János Pál pápa ezt így foglalja össze: „Mária Megváltó Társaként betöltött szerepe nem szűnt meg Fia megdicsőülésével.”¹⁰⁵

Egy tizennegyedik századi Máriáról, a Megváltó Társáról szóló liturgikus himnusszal fejezzük be:

Szerető és édes, kedves,
Bánatot nem érdemelted,
Ha választod a könnyeket,
Mint ki szenved Megváltónkkal,
Bűnösökért fogságukban
A Megváltó Társa leszel.¹⁰⁶

Második fejezet

MÁRIA KÖZVETÍTŐ A MEGVÁLTÓVAL ÉS MEGSZENTELŐVEL

A Megváltóval a kereszttövében a Megváltó Társaként betöltött Aszerepe miatt (vö. Jn.19,26) Mária megkapta Fiától azt az értékes ajándékot, hogy *Közvetítő*¹⁰⁷ lehet Isten népe felé. „Anyai szeretetével gondoskodik Fiának testvéreiről, akik még zarándokúton vannak, a sok veszedelemben és bajban, amíg el nem érkeznek a boldog hazába.”¹⁰⁸ A II. Vatikáni zsinat azt is tanítja, hogy a kereszttövében álló Asszony „mennybemenetele után sem szűnik meg betölteni üdvösséges feladatát; és szüntelen közbenjárásával kieszközli nekünk az örök üdvösség kegyelmeit.”¹⁰⁹

1Tim.2,5 - Részesedés Krisztus kizárólagos közvetítésében

Krisztus egyháza Szt. Pállal világosan kijelenti, hogy „egy az Isten, s egy a közvetítő Isten és ember között: az ember Krisztus Jézus, aki váltáságul adta magát mindenkiért” (1Tim.2,5-6).¹¹⁰ Jézus Krisztus az igazi Isten és igazi ember az egyetlen közvetítő Isten és az emberiség között.

A *közvetítő* (görögül: *mesites*) szentírási értelemben egy embert jelent, aki a két fél közötti közbenjárás lehetőségét keresi, hogy kibékülés és egység jöjjön létre közöttük.¹¹¹ A Szentírásban, a közvetítőket azért választották ki és az volt a feladatuk, hogy létrehozzák az egységet és kibékítsék *Istent* és *az emberiséget*, akik nem voltak mindig hűségesek az Isten szeretet-szövetségéhez.

Az Ószövetségben számos példát találhatunk olyan emberekre, akiket az Isten kiválasztott, hogy *közvetítőként*, az egység eszközeként szolgáljanak Jahve és Izrael népe között. A pátriárkákat azért választotta ki Isten, hogy Jahve és választott népe között a kapcsolatot létrehozzák. Az első Ábrahám volt (vö. Ter.12,2; Ter.15,8). Valószínűleg Mózes volt a legnagyobb az Ószövetségben, aki választott „közvetítő” (Gal.3,19) volt, hogy egyesítse Jahvét és az izraelitákat az Exodus szövetségében (vö. Kiv.3-40; Kiv.24,8). A prófétákat az Isten választotta ki és az Igazság Lelke világosította meg őket, hogy *a párbeszéd közvetítői* legyenek Jahve és Izrael népe között, akik gyakorta hűtlenek voltak a szövetséghez (vö. Iz.1, Jer.2, Ez.2). Angyalok sora tölti meg mind az Új mind az Ószövetség lapjait Isten és a hit népe közötti *menyei közvetítőként*;

őket szellemi létezőknek teremtette a Mindenható, hogy közte és népe között üzeneteket közvetítsenek (vö. Ter. 3,24; Lk. 1,26; Gal.3,19).

„Isten ... több alkalommal és többféle módon szólt őseinkhez. Ebben a végső korszakban Fia által beszélt hozzánk, akit a mindenség öröksévé tett ...” (Zsid.1,1-2). A szeretet új szövetségében Isten és ember között Jézus Krisztus az „... új szövetség közvetítője. Előbb azonban a régi szövetség korában elkövetett bűnök megváltásáért el kellett szenvednie a halált, hogy a meghívottak elnyerjék az örökké tartó örökséget.” (Zsid.9,15). Jézus Krisztus az egyetlen közvetítő Isten és az emberiség között vérenek új és örökké tartó szövetségében (vö. Lk.22,20).

De Jézus Krisztus különleges közvetítése, pontosan isteni és emberi természete folytán, lehetővé teszi, hogy mások is *részt vegyenek és részesüljenek* a közvetítés ezen egyetlen forrásában az Atya felé.¹¹² Ahogy a II. Vatikáni zsinat tanítja: „Mert teremtményt sohasem lehet egy sorba helyezni a megtestesült Igével, a Megváltóval. Amint azonban Krisztus papságában másképpen részesednek a felszentelt szolgák, mint a hívő nép, és amint az Isten egyetlen jósága a valóságban különféleképpen árad szét a teremtményekben: úgy a Megváltó egyedülálló közvetítői tevékenysége sem rekeszti ki, hanem éppen serkenti a teremtményekben az egy forrásból eredő változatos együttműködést.”¹¹³

Ahogy a zsinat rámutat, Jézus Krisztus egyedülálló közvetítősege *megosztott*, például papságának dimenziójában (más módon a felszentelt papok és a laikusok esetében). Ez semmit sem von le Krisztus, a „főpap” (vö. Zsid.3,1; 4,14; 5,10) egyedüli közvetítő szerepéből, hanem nyilvánvalóan bizonyítja a Főpap hatalmát és dicsőségét. A másodlagos papság különböző formában elhangzó imádságai és dicsőítései visszatérnek a Papi Forráshoz, amitől Krisztus papságának más megnyilvánulásai teljesen egészében függetlenek.¹¹⁴ Ugyanez igaz az „egyetlen Isten jóságára” is, ami nem csökken, hanem *újból felmagasztalódik*, ahogy sokféleképpen megnyilvánul Isten számos teremtménye között mind több okot adva a teremtményeknek arra, hogy dicsérjék a Teremtőt, minden jóság isteni forrását.¹¹⁵

További példa arra, hogy Isten hogyan hívott meg minden egyes embert arra, hogy *osztozzon* Krisztus egyetlen közvetítésében, az az, hogy „Isten fiaiként” (1Jn.3,1) a kegyelem életét élék *Isten egyszülött Fiában*. „Mindenki, aki Krisztusban van, új teremtmény” (2Kor.5,17). Pontosan Krisztus egyetlen Fiúságában való osztózásnak köszönhető, hogy Isten gyermekeiként a kegyelmi életben részesedünk. „Nézétek, mekkora szeretettel van irántunk az Atya: az Isten gyermekeinek hívnak minket, és azok is vagyunk.” (1Jn.3,1). Isten gyermekeivé az elsőszülött Fiú ha-

talmán keresztül váltunk: „ám akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek” (Jn.1,12).

A kegyelem keresztény élete *igaz részese* az egyetlen Krisztusban és isteni természetében. „Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él énbennem” (Gal.2,20). Az osztozás az egyetlen Közvetővel azt mondja nekünk, hogy „részeséivé legyetek az isteni természetnek” (2Pét.1,4).¹¹⁶ A mi alázatos osztozásunk Krisztus, az egyetlen Közvetítő életében természetesen nem csökkenti sem isteni természetét sem az Atyához kötődő Fiúságát, hanem kinyilvánítja erejét és dicsőségét a teremtményein keresztül, mert élő tanúi vagyunk annak, hogy „Krisztus a minden, és ő van mindenben” (Kol.3,11).

Mária kivételes részese Krisztus kizárólagos közvetítésében

Mária kivételesen osztozik Jézus kizárólagos közvetítői szerepében, amit az Atya támogat. Erre való tekintettel beszélhet az egyház Máriáról, mint a Megváltó Társáról és a Közvetítő édesanyjáról valamint az ő kivételes és páratlan osztozásáról Jézus Krisztus kizárólagos közvetítésében.¹¹⁷

II János Pál pápa, miközben idézi a II. Vatikáni zsinat tanítását, hivatkozik Mária kivételes osztozására Krisztus kizárólagos közvetítésében: „A II. Vatikáni zsinat azt tanítja Mária közbenjáró szerepéről, hogy részese abból az egyetlen forrásból, amely magának Krisztusnak a közbenjárása. Így olvassuk a dokumentumokban: »Szűz Mária betölt ilyen alárendelt feladatot, ezt az Egyház meggyőződéssel vallja, ennek gyümölcsét szüntelenül élvezzi, és a hívők lelkére köti, hogy ennek az anyai oltalomnak támogatását felhasználva bensőségesebben ragaszkodjanak a Közvetítőhöz és Üdvözítőhöz« Ez a feladat egyedülálló és rendkívüli.”¹¹⁸

A zsinat kimutatja, hogy Mária kivételes anyai osztozása Krisztus kizárólagos közvetítő szerepében, teljesen Fiától függ, ami nyilvánvalóan bizonyítja Krisztus erejét és elvezeti a híveket a közvetlen egységre vele: „Egyetlen közvetítőnk van az apostol szerint ... Mária anyai feladata az emberekre vonatkozólag semmiképp sem homályosítja el, nem is csökkenti Krisztusnak ezt az egyetlen közvetítő szerepét, hanem éppen az erejét mutatja meg. A Boldogságos Szűz minden hatása az emberekre az üdvösség rendjében nem valami belső szükségszerűségből származik, hanem az isteni tetszésből ered és Krisztus túlcserélődő érzelmeiből fakad; Krisztus közvetítői szerepén alapul, teljesen tőle függ és minden hatékonyságát belőle meríti; a hívőknek Krisztussal való egyesülését pedig egyáltalán nem akadályozza, hanem éppen előmozdítja.”¹¹⁹

Jézus anyjának részvétele Krisztus közvetítőségében teljesen más, mint bármely más teremtményé, mert Mária osztozása Krisztus közvetítői szerepében *egyedülállóan anyai*. II. János Pál pápa ezt a továbbiakban így magyarázza: „Mária közbenjárása *szorosan összefügg anyaságával*, kifejezetten anyai jellegű, és ez megkülönbözteti minden más teremtmény közbenjárásától, amelyek különböző módon ugyan, de mindig »alárendelt módon« részesednek Krisztus egyedüli közvetítésében; így Mária közbenjárása is részesedés.”¹²⁰ Az anya, aki osztozott fiának megváltó munkájában, úgy, mint egyetlen más teremtmény sem, azonos azzal az anyával, aki édesanyaként úgy osztozik az egyetlen közvetítővel, fiával, mint egyetlen más teremtmény sem. „*Mária egészen egyedülálló módon, személyesen lépett be abba az »Isten és ember« közötti közvetítésbe, amely az ember Krisztus Jézus közvetítése.*”¹²¹

„Krisztus az egyedül tökéletes közvetítő Isten és ember között ... De semmi sem akadályozhat meg másokat abban, hogy bizonyos módon Isten és ember közti közvetítőnek meghívást kapjanak, hogy előkészítsék, vagy szolgálják az együttműködést az emberiség Istennel való egységében.”¹²² Aquinoi Szt. Tamás szavai annak lehetőségét magyarázzák, hogy mások „bizonyos módon közvetítőnek meghívást kapjanak”, azáltal, hogy együttműködnek Jézus Krisztus tökéletes közvetítőségében. Ezzel magyarázható, hogy az egyház Máriát (például a II. Vatikáni zsinat tanításában) „Közvetítőnek”¹²³ nevezi. Mivel Mária, a Megváltó Társa, aki kivételes módon osztozik Krisztus egyedüli közvetítőségében a világ megváltásának beteljesítésekor, kizárólagosan osztozik Krisztus egyedüli közvetítésében is azáltal, hogy a keresztről fakadó kegyelmeket, „az örök üdvözítés ajándékait” *Isten Egyházának szétosztja* (vö. Jn.19,26).¹²⁴ Mivel Mária a Megváltó Társa, így ő a kegyelmek Közvetítője az isteni Közvetítővel.

Új Szövetség - az anyai Közvetítő körvonalazása (Lk.1,38; Lk.1,41; Jn.2,1)

Mária anyai Közvetítő szerepe az isteni Közvetítővel a megváltás értékes, kereszten kiérdemelt ajándékainak szétosztása,¹²⁵ amely ajándékokat az „asszony” a Kálvárián kapott (vö. Jn.19,26). A megváltás kegyelmeközvetítő szerepe már fokozatosan körvonalazódik és nyilvánvalóan bizonyítást nyer a Szentírás korábbi fejezeteiben, ahol Jézus anyja mint *anya* és *közbenjáró* szerepel Fia, minden kegyelem és üdvözítés Közvetítője, missziójának evangéliumában.

Lk.1,38 - Krisztus Közvetítője: minden kegyelem forrása

Az isteni anyaság angyali meghívására, amely a világnak a Megváltót adta, Mária így felelt: „Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid.” (Lk.1,38) Ahogy II. János Pál pápa magyarázza: „Az »Isten és ember« közötti egyetlen közvetítő Jézus Krisztus, és ennek első engedelmes elfogadója: a názáreti Szűz, aki vállalja az anyaságot.... Mária anyasága, amely teljesen át van hatva »az Úr szolgálója« jegyesi lelkületével, elsődleges és alapvető oka annak a közbenjárásnak, amelyet az Egyház meggyőződéssel vall és hirdet, és amelyet állandóan a hívek szívére köt ...”¹²⁶

Mária Krisztus üdvözítő közvetítésében történő kivételes osztozásának kezdete, az angyali üdvözlés, ahol a Szűz szabad akaratából beleegyezett abba, hogy *Theotokos*, „Isten-szülő”¹²⁷ legyen, és közvetítse a világnak Jézus Krisztust, az Üdvözítőt, minden kegyelem Szerzőjét.

Mária *igen-jének* köszönhető, hogy Ő, aki a megváltás kegyelmének közvetítője és forrása, eljött az emberiséghez. „S az Ige testté lett, és közöttünk élt. Láttuk dicsőségét ... az ő teljességéből részesültünk, kegyelmet kegyelemre halmozva.” (Jn.1,14.16) Mária *Krisztus erkölcsi és fizikai* közvetítője, mint *anya*, a világba hozta a Nem-teremtett Kegyelmet. Tőle származik minden testében kapott kegyelem, amely Isten népét létrehozta. Az egyház ezt megerősíti: „Tőle származik az egyházban minden fény, amin keresztül kapják a hívők a megvilágosítást és minden kegyelmet, akin keresztül szentekké válnak, ahogy ő maga is szent...”¹²⁸

Mária *anyai közvetítését*,¹²⁹ amellyel az elveszett világba hozta a Megváltót, már az ősi próféciák is megjövendöltek (vö. Ter.3,15): az *asszony* fogja a világra hozni mint *anya* a Sátán fölötti győzelem ivadékát. Mária, az új Éva lesz, aki szabad akaratából, fizikailag közvetíti az új Ádámot, megváltásunk forrását a kegyelemben, ahogy Szt. Iréneusz mondja: „az egész emberi faj javára üdvözülésünk okát.”¹³⁰

Lk.1,41 - A kegyelem Közvetítője Erzsébetnél

Isten kinyilatkoztatása elmondja nekünk, ami az angyali üzenet után történt: „Mária még ezekben a napokban útnak indult, és a hegyekbe sietett, Juda városába. Zakariás házába tért be és üdvözölte Erzsébetet.” (Lk.1,39-40). Miközben minden Kegyelem Forrását méhében hordozta (vö. Lk.1,35.38), az Úr alázatos szolgálólánya elment, hogy szolgáljon

unokatestvérének, Erzsébetnek, aki hatodik hónapban volt Keresztelő Jánossal (vö. Lk.1,36; 3,2).

Abban a pillanatban, amikor Mária, az *Isten-szülő fizikailag* megjelent és köszöntötte, Erzsébetnek, „örömben megmozdult méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel” (Lk.1,41). Láthatjuk, hogy Máriának, a még meg nem született Megváltó élő tabernakulumának fizikai jelenléte különleges kegyelemközvetítő alkalom, mind a még meg nem született Keresztelő számára, aki „örömben megmozdult” (Lk.1,44) édesanyja méhében, mind pedig Erzsébet számára, aki azonnal „eltelt Szentlélekkel” (Lk.1,41).

A Keresztelő áldott „megmozdulása” Erzsébet méhében jelzi az anyai Közvetítő megszentelő jelenlétét a még meg nem született isteni Közvetítővel. Mert az egyház a meg nem született János örömteli megmozdulására vonatkozó szentírási utalásban a *megszentelés cselekményének* kinyilatkoztatását látja Mária jelenlétén keresztül, aki fizikailag közvetíti a meg nem született Krisztus jelenlétét. Az egyház kijelenti, hogy „Keresztelő János ... igaz volt, szent és Szentlélekkel telt anyja méhében”.¹³¹ Keresztelő Szt. János előzetes megszentelése anyja méhében a Szentlélek által az Úr Szolgálólányának gyümölcsöző jelenléte által jött létre.

Mind Erzsébet, mind meg nem született gyermeke részére, akit „a Magasságbeli prófétájának fognak hívni” (Lk.1,76) az anyai Közvetítő jelenléte a meg nem született isteni Közvetítővel a vizitációkor, egy mélységesen kegyelemmel teljes esemény volt, amely a Szentlélek megszentelő tevékenységét idézte elő (vö. Lk.1,41). Ugyanannak a Szentléleknek az isteni indítása, hogy mind Máriát, az anyai Közvetítőt, mind Krisztust az isteni Közvetítőt jogosan dicsérhetjük így: „Áldott vagy az asszonyok között és áldott a méhed gyümölcse!” (Lk.1,42).

Jn.2,1 - A Közvetítő Krisztus nyilvános fellépésekor tett első csodájánál

A kánai menyegzőn (vö. Jn.2,1-11) Jézus Krisztus bemutatta az első „csodajelét”, ami „kinyilatkoztatta dicsőségét” (vö. Jn.2,11) és ezzel kezdődött meg az egyetlen Közvetítő *nyilvános működése*. Az isteni Közvetítő dicsőségének ezen első megnyilvánulása felnőttkori üdvözítő küldetésében *Édesanyja közvetítése által jött létre*.

János evangéliuma azt tanítja, hogy: „menyegzőt tartottak a galileai Kánában, amelyen Jézus anyja is ott volt, Jézust is meghívták a menyegzőre, tanítványaival együtt” (Jn.2,1-2). A szöveg - úgy tűnik - azt sugallja, Jézust és tanítványait azért hívták meg, mert Mária ro-

konai voltak, és őt is meghívták. II. János Pál pápa így magyarázza: „úgy tűnik, a fiút az anyja miatt hívták meg.”¹³² Úgy tűnik, hogy Mária jelenléte önmagában volt a közvetítő tényező abban az irányban, hogy a Megváltó jelen legyen ezen a mennyegzőn, ahol az első csodáját tette.

A továbbiakban ezt olvashatjuk: „Amikor fogytán volt a bor, Jézus anyja megjegyezte: »Nincs több boruk.« Jézus azt felelte: »Mit akarsz tőlem, asszony!¹³³ Még nem jött el az én óráim.« Erre anyja szólt a szolgáltnak: »Tegyetek meg mindent, amit csak mond.«” (Jn.2,3-5) Jézus anyja közvetítői erőfeszítésére válaszol azzal, hogy a vizet csodálatos módon a *legjobb borra* változtatja. (vö. Jn.2,10)

„Asszony”-nak szólítva Jézus azzal az *asszonnyal* azonosítja édesanyját, akit előre jeleztek, hogy ő közvetítse a világnak a Sátán fölött való győzelem ivadékát (vö. Ter.3,15), és azzal az *asszonnyal*, aki a kereszt lábánál fog állni (vö. Jn.19,26). Mária meg fogja tapasztalni a testi mennybevitel¹³⁴ dicsőségét is: „egy *asszony*, öltözete a nap, lába alatt a hold, fején tizenkét csillagból korona” (Jel.12,1). „Mennybevétele után sem szűnik meg betölteni üdvösséges feladatát”, és „szüntelen közbenjárásával kieszközli nekünk az örök üdvösség kegyelmeit”,¹³⁵ mint Közbenjárónk és Szószólónk.

II. János Pál pápa különösen gazdagon ír magiszteri tanításában Mária anyai közvetítésének értelmezéséről Kánában.¹³⁶ János Pál így magyaráz: „kirajzolódik a kánai események ábrázolása során, hogy mit jelent az új anyaság lelki síkon, és nem csupán a test szerint, nevezetesen, hogy mit jelent Mária gondoskodása az emberekről, teljes feljűk fordulása szükségük és gondjaik egész területén. A galileai Kánában csak egy meghatározott emberi szükséglet látunk, amely látszólag kicsiny és csekély jelentőségű (»Nincs több boruk«). De ennek szimbolikus jelentése van: az emberek segítségére sietni bajaikban, ugyanaz, mint bevinni őket a messiási küldetés keretébe, és elvezetni Krisztus megváltói hatalmához.”¹³⁷

Kánában láthatjuk *mind* Krisztus, az egyetlen közvetítő messiási erejének valamint Mária kiterjedt *lelki anyaságának* első nyilvános megnyilvánulását, amit lelki gyermekei igényeinek érdekében kifejtett. Mária új lelki anyasága teljes kiterjedésében és minden minőségében magába foglalja az emberiség egész családját.¹³⁸ Ennek az emberiség felé irányuló új anyai közvetítésnek a célja, hogy Mária az egész emberiség igényeit (kicsiket és nagyokat) Krisztus, az egyetlen Közvetítő üdvözítői küldetésével és erejével *közösségbe* hozza.

Ezen ok miatt nevezi II. János Pál pápa Máriát, „közvetítőnek”, aki *nek* *anyagént* megvan a lehetősége, hogy közbejárjon az emberiségért: „Tehát itt közvetítésről van szó: Mária odaáll fia és az emberek közé,

azok valódi nélkülözése, nyomora és fájdalma esetén. Ő közjük áll, de nem idegenként, hanem anyai mivoltában, mivel tudatában van annak, hogy mint ilyen, fia elé tárhatja - mert joga van hozzá - az emberek gondjait. Az ő közvetítése tehát közbenjárás jellegű: Mária »közbenjár« az emberekért”.¹³⁹

De Mária közvetítői szerepét Kánában is Fia, a Közvetítő, és üdvözítő küldetése irányítja: „...mint anya arra is törekszik, hogy fia messiási hatalmát, vagyis megváltó erejét kinyilvánítsa. Ez a megváltó erő a szükségben lévő emberek segítségére siet, hogy a gonosztól - mely különböző formákban és mértékben terheli életüket - megvédje őket.”¹⁴⁰ A Közvetítő minden cselekedete mindenekelőtt krisztusi, mert tudja, hogy az Istentől kiválasztott anyai közvetítő szerepét, mely a földi családjá felé közvetíti Krisztus erejét, csak Krisztus erejével töltheti be. Mária szavai „Tegyetek meg mindent, amit csak mond!” (Jn.2,5) láthatóvá teszi, hogy „Krisztus anyja az *emberek előtt hirdeti fia akaratát*, megmutatja milyen feltételek szükségesek a Messiás hatalmának érvényesüléséhez. Mária közbenjárása ... hozta el Kánában Jézus számára az »ő óráját«”.¹⁴¹

Azzal, hogy Fia első nyilvános csodájának és nyilvános működésének közvetítője volt (vö Jn.2,11), Kána *asszonya* is megkezdte saját közvetítői szerepének kinyilvánítását. Jézus Anyjának kánai közvetítése jelentette: „*Mária közbenjárásának első felvillanását*, mely teljesen Krisztusra mutat, és az ő üdvözítő erejének nyitányára irányul.”¹⁴²

Mária anyai *közvetítő szerepe az isteni Közvetítővel*, ahogy ez az Újszövetség lapjain megjelenik, fokozatos módon körvonalazódik, a rejtett kegyelemközvetítéstől az anyagi üdvözletkor (vö. Lk.1,38); a meg nem született Megváltó fizikai közvetítésén át Erzsébet és a meg nem született Keresztelő felé a távoli hegyekben tett látogatásakor (vö. Lk.1,41); a Messiás nyilvános közvetítéséig Kánában (vö. Jn.2,1). A nagy német teológus, M. J. Scheeben szavaival: „Nem csak Mária közvetítőként teljesen betöltött szerepe, hanem azt megelőző közvetítői funkciói is teljes egészében az általános kegyelemközvetítést és minden kegyelem kieszközlését szolgálják, kivétel nélkül. Mert Mária egész közvetítői szerepe kölcsönösen egyetlen organikus egész, amelyben a későbbiek a korábbiakra épülnek és érzetik befolyásukat...”¹⁴³

De ha Mária anyai közvetítői szerepe már a Szentírás e korai fejezeteiben „körvonalazódik”, akkor „világosan nyer megfogalmazást és megerősítést”¹⁴⁴ a kereszt tövében.

Jn.19,26 - Mária megkapja kegyelem-közvetítő feladatát

„Asszony nézd a fiad! ... [fiú] nézd az anyád!” (Jn.19,26-27). A haldokló Megváltó *asszonyhoz* intézett szavai Máriát az egész emberiség *anyai közvetítőjévé* teszik.

XIII. Leó azt tanítja nekünk: „Tehát Jánosban, az egyház állandó véleménye szerint, Krisztus kiválasztotta az egész emberiséget, különösen pedig azokat, akik csatlakoztak hozzá a hitben.”¹⁴⁵ A Kálvárián az egész emberiség megkapja az egyetlen, akit a Közvetítő jelölt ki, hogy legyen lelki „anyánk ő a kegyelem rendjében”,¹⁴⁶ így kimondva ő lett számunkra a „kegyelmek Közvetítője”.¹⁴⁷

Abban a pillanatban, amikor az egész emberiség javára hozott megváltó áldozat beteljesedett (vö. Jn.19,26-28), Jézus ezeket a szavakat mondja az *asszonynak*, akit egykor csak mint názáreti Máriát ismertek: „Asszony, nézd a fiad!” (Jn.19,26). Majd a szeretett tanítványhoz szólva, aki mindazokat jelképezi, akik az Úr szeretett tanítványai akarnak lenni,¹⁴⁸ Jézus azt mondja, „Nézd, az anyád!” (Jn.19,27)

Amikor Jézus Jánost Máriának és Máriát Jánosnak adja, a kegyelem rendjében új *lelki és egyetemes közvetítőt* alkot a kegyelem rendjében. Krisztus ajándéka, a kegyelem közvetítő feladat egyben a fenséges méltóság kegyelme az *együttműködő Édesanyának* („Asszony, nézd a fiad!”) és megszentelő kegyelem a *bűnbeesett emberiségnek* („Nézd, az anyád!”). II. János Pál pápa ezt megerősíti: „Mivel a megváltás műve minden emberre vonatkozik, az »Úr szolgálojának« anyai közbenjárása, fia megváltói halálával, egyetemes távlatot nyert. Ilyen módon nyilvánul meg »Isten és ember« között Krisztus egyetlen és egyetemes, hatékony közbenjárása.”¹⁴⁹

Őt, akit egykor csak *Máriaként* ismertek, a haldokló Megváltó nyilvánosan a kegyelem *asszonyává*, *anyjává* és *közvetítőjévé* teszi. Az isteni Közvetítő támogatja édesanyját a kegyelem anyai Közvetítőjének ajándékával, ami Jézus halálából fakadó, egész emberiségre vonatkozó megszentelésének, és Mária együttműködésének gyümölcse. Ő a kegyelem anyai Közvetítője, mert először ő volt a Megváltó Társa.¹⁵⁰

Az egyházatyák¹⁵¹ és a Kegyelem Közvetítője

Túl azon, hogy az új Évát a patrisztikus értelmezés úgy tekinti, mint aki „az üdvözítés oka maga és az egész emberiség számára”¹⁵², Mária üdvözítés kegyelmének közvetítőjeként betöltött szerepe fokozatosan világosodik meg az élő egyház szentatyái számára.¹⁵³

Az Efezusi zsinaton (Kr.u. 431) Alexandriai Szt. Cirill mély értelmezést mutat Mária közvetítőként betöltött szerepéről, akin „keresztül” az

üdvözítés munkája befejeződik, az antik kor egyik legnagyobb Máriáról szóló szentbeszédében: „Dicsértessél istenszüdő Mária, az egész világ tiszteletre méltó kincse ... Te vagy az, akin keresztül a Szentháromságot dicsérik és imádják, ... akin keresztül a Sátánt kitaszították a mennyországából, aki által a megesezt teremtményeket felemelik a mennybe, akin keresztül minden teremtmény, akiket egykor börtönbe zárt a bálványimádás, eljutottak a tudás ismeretére, akin keresztül a szent kereszttség eljutott a hívekhez ... akin keresztül nemzetek eljutnak a bűnbánatra...”¹⁵⁴ Az Efezusi zsinaton részt vevő másik szentatya, Bosztrai Antipater Máriát, mint közvetítőt szólította meg, aki az egész emberiségért közbenjár: „Dicsértessél te, aki közvetítőként megfelelően jársz közben az emberiségért.”¹⁵⁵ Ősi Mária-imádságok is kinyilvánítják Mária hatalmába, mint *anyai közbenjáróba* vetett bizalmat, aki a nehéz időkben közbenjár gyermekeiért a hitben.¹⁵⁶

A keleti egyházatyák Mária közvetítő szerepét még kifejezőbben fogalmazták meg. Krétai Szt. András Máriára, mint a „törvény és kegyelem közvetítőjé”-re hivatkozik, és állítja „Ő a közvetítő Isten felségessége és a test alávalósága között.”¹⁵⁷ Damaszkuszi Szt. János arról beszél, hogy Mária tölti be „a közvetítés hivatalát”.¹⁵⁸ Konstantinápolyi Szt. Germánusz kifejezi Mária üdvözítő és irgalom közvetítő feladatát: „senki sincs megmentve, csak általad, ó Istenszüdő; senki sem kapja meg az irgalom, a megmentés kegyelmét, csak általad ... rajtad keresztül szerez áldást a föld mind embere ...”¹⁵⁹ Jézus anyját jogosan tekintették a korai keleti egyházatyák úgy, mint „minden bűnös jószágos Közbenjárója”¹⁶⁰ és „mindenki Közbenjárója, aki az ég alatt él”.¹⁶¹

Nyugaton, Damiani Szt. Péter kínálja fel Mária közvetítőségének alapelvét, mint közvetítési cselekedetet, ami Krisztussal vette kezdetét és amit lemásolt az emberiség: „Ahogy Isten Fiát kiválasztották, hogy leereszkedjen hozzánk általad [Mária által], mi hozzá ugyanígy rajtad keresztül juthatunk el.”¹⁶² „A kezében van” - írja Damiani Szt. Péter Jézus anyjáról, - „Isten irgalmának kincse.”¹⁶³

Clairvaux-i Szt. Bernát, az egyház nagy Mária-atyja, Máriáról, a megváltás kegyelmének közvetítőjéről gazdag és világos értelmezést adott. Szt. Bernát azt írja: „Isten akarata, hogy semmi se juthasson el hozzánk csak Mária kezein keresztül;”¹⁶⁴ valamint: „Ez az Ő akarata, aki azt kívánta, hogy mindent Márián keresztül kapjunk.”¹⁶⁵ Ezeket a Mária egyetemes kegyelemközvetítő szerepéről szóló klasszikus bernáti állításokat számos huszadik századi pápa használta a magisztérium Máriáról szóló tanításában.¹⁶⁶

Szt. Bernát a továbbiakban arról magyaráz, hogy minden kegyelem, remény és üdvösség, ami az emberiséghez eljutott *Márián keresztül ér-*

kezett, akit Isten minden jóval elhalmozott: „Isten Máriának minden jó teljességét megadta, hogy megértesse velünk, ahol bennünk a remény, a kegyelem, vagy az üdvösség bármely nyoma megtalálható, az mind Máriától származik.”¹⁶⁷ Szt. Bernát tanítása röviden így összegezhető: „az az Isten akarata, hogy minden kegyet Márián keresztül érünk el.”¹⁶⁸

Sziénai Szt. Bernardin az Atya bölcsességét a következő Mária közvetítő és kegyelemszétosztó szerepéről szóló magyarázatban összegzi: „Ez az isteni kegyelem folyamata: Istentől folyik Krisztushoz, Krisztustól Máriához, és tőle az egyházhoz ... Nem tétovázom kimondani, hogy Mária bizonyos módon minden kegyelem fölötti rendelkezés lehetőségét megkapta ... A kegyelemeket Ő irányítja...”¹⁶⁹

Máriáról, a megváltás minden kegyelmének egyetemes közvetítőjéről szóló tanítás sok kötetben folytatódik számos egyházdoktor, misztikus, szent, író tollából a középkortól kezdve egészen a modern korig.¹⁷⁰ Különleges említést érdemel Szt. Louis Marie Grignon de Montfort kiemelkedő közreműködése klasszikus munkájában a *True Devotion to Mary* (Igaz odaadás Máriának) címűben, mely számos pápai jóváhagyást és engedélyt kapott a huszadik században.¹⁷¹

Szt. Louis Marie Szt. Bernát Mária szerepéről szóló tanítását visszahangozza aki, az üdvözítés kegyelmeinek csatornája, vagy *vízvezetője*, de még egyértelműbben fogalmaz: „Isten Fia átadott édesanyjának mindent amit életével és halálával megszerzett, végtelen érdemét és csodálatos tisztaságát; és Máriát minden kincsek birtokosává tette amit az Atyától kapott örökségül. Mária által történik, hogy Isten Fia felhasználja érdemeit, átadja erényeit és szétosztja kegyelmeit. Mária egy csodálatos csatorna, Jézus vízvezetője, ő az, akin keresztül Jézus kegyelmeit nagylelkűen és bőségesen kiárasztja.”¹⁷² Szt. Louis Marie számára Mária minden kegyelmek közvetítőjeként betöltött szerepe volt a teológiai alap a teljes önátadásra, rajta keresztül Jézusnak, mely során a keresztény odaszenteli magát a Közbenjáró erejének, hogy hű maradjon keresztelési ígéretéhez.¹⁷³

Külön említést érdemel későbből Ligouri Szt. Alfonz is, aki mariológiaiából szerzett doktorátust. Szt. Alfonz tömören összegzi minden Mária által szétosztott kegyelem egyetemes tulajdonságát: „Isten, aki Jézus Krisztust nekünk adta, azt akarja, hogy minden kegyelem, amit szétosztott, amit szétoszt, és amit szét fog osztani, az Márián keresztül és Mária közreműködésével történjen.”¹⁷⁴

*Pápai tanítások
Jn.19,26-ról és minden kegyelem Közvetítőjéről*

Krisztus mai földi helytartói dinamikus állandósággal folytatják és hivatalosan megerősítik Jézus Édesanyjáról, a megváltás kegyelmeinek egyetemes közvetítőjéről szóló gazdag és teljes értelmezést. A pápák Máriáról, minden kegyelem Közvetítőjéről szóló kinyilvánított igazságokat a magisztérium hivatalos tanításának részévé tették, különös hangsúllyal Mária anyai közvetítő szerepének *egyetemes természetére* az isteni Közvetítővel, ami a megváltásból fakadó *összes kegyelemre* vonatkozik.¹⁷⁵

Ahogy látni fogjuk, a magisztérium ismétlődően tanítja, hogy mivel Mária különlegesen részt vett a *Megváltóval* a megváltás *minden kegyelmének megszerzésében*, mint a *Megváltó Társa*, emiatt Máriát jogosan jelölte ki az Isten, hogy kivételes módon anyai *Közvetítőként* részesüljön *minden*, a megváltásból fakadó *kegyelem szétosztásában az isteni Közvetítővel*.¹⁷⁶

Minden kegyelem a keresztről fakad (vö. Róm.3,24; Kol.1,20), és Mária különleges részvétele abban, hogy a megváltás kegyelmeit lelki gyermekeinek szétosztja (vö. Jn.19,26) nem elrejtja, hanem inkább *erősíti* a kegyelem egyetemességéről való ismeretet és a befogadását, ami az emberiséghez az egyetlen Megváltótól és isteni Közvetítőtől ered.¹⁷⁷ A Máriáról, mint minden kegyelmek közvetítőjéről szóló egyértelműen megfogalmazott pápai tanítás ismétlődően egyre nagyobb tisztasággal kerül kifejezésre a pápák három évszázadnyi tanításában, ami Isten írásos és hagyományozott szavának autentikus megjelenítése.¹⁷⁸

XIV. *Benedek pápa* úgy írja le Jézus anyját, „mint égi folyam, amin keresztül a hitvány halandók lelkét minden kegyelem és ajándék eléri.”¹⁷⁹ VII. *Piusz*, a XIX. század kezdetének pápája Mária egyetemes kegyelemközvetítő szerepét összegezve azt írja, hogy ő „minden kegyelem szétosztója.”¹⁸⁰

IX. *Piusz pápa* jelentősen hozzájárul a minden kegyelmek Közvetítőjéről szóló pápai tanításhoz. IX. Piusz közelebről meghatározza, hogy Isten rábízta Máriára minden kegyelmek kincsét, hogy szétossza az emberiségnek. Ez magába foglal minden kegyelmet és az egész üdvösséget, hogy az emberiség megtudja, minden kegyelem Márián keresztül érkezik: „Mivel Isten Máriának átadta minden jó dolog kincsét, azért hogy mindenki megtudhassa, hogy rajta keresztül érhető el minden remény, minden kegyelem és a teljes üdvösség”.¹⁸¹ A továbbiakban a Szűzanyára utalva ezt mondja: „... egyszülött Fiával ő a világ legnagyobb anyai Közvetítője és Megbékítője...”¹⁸²

XII. *Leó pápa* a pápai megnyilatkozások¹⁸³ bőségéről gondoskodik a hivatalos magiszteriális iratokban, melyek Máriára, minden kegyelem Közvetítőjére vonatkoznak. Például, ő utal Máriára, aki az „Istennel való békénk kincse és a mennyei kegyelmek szétosztója”¹⁸⁴ csakúgy, mint más helyen: „Ő választotta ki, hogy minden mennyei kegyelem szétosztója legyen”.¹⁸⁵

Az *Octobri Mense* apostoli körlevelében XIII. Leó kimondja, hogy Mária minden kegyelem közvetítője, melyeket a mi Urunk szerzett a kereszt misztériumában az egész emberiség javára, a mindenható Isten láthatóvá vált akarataként: „... szabad azt állítani, hogy az összes kegyelmeknek abból a hatalmas nagy kincsesházából, amelyet nekünk megnyitott az Úr, hiszen a »kegyelem és az igazság Jézus Krisztus által valósult meg« (Jn.1,17), teljességgel semmiben, de semmiben sem részesülünk, csak Isten akarata szerint, Mária által.”¹⁸⁶

XIII. Leó pápa idézi Sziénai Szt. Bernadinra hivatkozva, a kegyelem továbbításának szabályát és Mária közvetítői szerepét: „Ilyen módon megerősítést nyer az irgalmas közvetítés törvénye, amiről beszéltünk, és amit Sziénai Szt. Bernardin így fejez ki: »Minden emberiséghez eljutó kegyelemnek három lépcsőfoka van: az Isten megosztja Krisztussal, Krisztustól a Szűzhöz kerül, és a Szűztől származik hozzánk.»¹⁸⁷

X. *Szent Piusz pápa* Jn.19,26 mélységes és előrehaladott tanításáról, és Mária egyetemes kegyelemközvetítő feladatáról ír az *Ad diem illum*, monumentális apostoli körlevelében. X. Szt. Piusz beszél a „Fiú és anya örökké egy életéről és munkájáról” a megváltásban; az anyáról, aki „teljesen részt vett [Krisztus] passiójában” és aki ebből következően „minden kegyelem szétosztója lett, azoknak a kegyelmeknek, melyeket a Megváltó halála szerzett.”¹⁸⁸ X. Szent Piusz így tanít továbbá: „a fájdalomnak és az akaratnak ebből a közösségből eredően, amely Krisztus és Mária között volt, ő »jogot nyert arra, hogy a legméltóbb módon az elveszett világ helyreállítójává váljék« (Eadmer), és ezért az összes adományoknak a szétosztójává, amelyeket nekünk Jézus az ő erőszakos halálával és vérével megszerzett.”¹⁸⁹

X. Szt. Piusz azt magyarázza továbbá, hogy a kegyelmek elosztása szigorúan véve egyedül Jézus Krisztust illeti, de Mária bensőséges osztózásának köszönhetően a *Megváltóval*, a kegyelem kiosztásának feladata Máriának, a Közvetítőnek adatott: „Igaz, nem tagadjuk, ezeknek az adományoknak a kiosztása személyes és saját jogán Krisztust illeti meg; hiszen azokat egyrészt az ő egyetlen halála szerezte, másrészt hatalmánál fogva ő maga a közvetítő az Isten és az emberek között. Mégis, amint már mondtuk, az anyának a Fiával a fájdalmakban és a bajokban való közösségvállalása szerint, a fölséges Szűznek megadatott

az, hogy »a föld egész kerekiségén egyszülött Fíánál a leghathatósabb közvetítő és közbenjáró legyen« A forrás tehát Krisztus ... Mária pedig ... »vízvezető« (Szent Bernát), vagy mondjuk nyak, amely a testet és a fejet összekapcsolja (Szent Bernardin).¹⁹⁰

X. Szt. Piusz pápa még egyszer tisztázza, hogy egyedül Isten a kegyelem forrása, és Mária szerepe korlátozott, annyiban, hogy ő az, aki „első helyen szolgál” a megváltás kegyelmeinek szétosztásában. „Tehát nyilvánvaló, hogy valóban a legnagyobb mértékben távol van tőlünk, hogy az Istenszülőnek a természetfeletti kegyelem létrehozásának az erejét tulajdonítsuk, amely egyedül Istené. Ő mégis, mivel szentség tekintetében és a Krisztussal való összeköttetést nézve mindenkit megelőz, és Krisztus az ember üdvössége művébe is felvette ... a kegyelmek kiosztásában az első helyen szolgál.”¹⁹¹

XV. *Benedek pápa* megerősíti: Mária azért minden kegyelmek Közvetítője a megváltás gyümölcseinek szétosztásában, mert először a Megváltó Társa volt a kegyelem mennyei ajándékainak megszerzésében a Kálvárián. „Mivel együtt állta ki a szenvedést és majdnem a halált szenvedő és meghaló Fiával ... Valóban határozottan állíthatjuk, hogy Krisztussal együtt ő váltotta meg a világot... Emiatt a kegyelem minden fajtáját, ami a megváltás kincseiből származik, ugyanazon a szomorú Szűzön keresztül kapjuk ...”¹⁹²

XV. *Benedek pápa* engedélyezte továbbá a világ megyéspüspökeinek, akik ezt kérték, Belgiummal együtt, hogy Mária, minden kegyelem Közvetítőjének miséjét és zsolozsmáját imádkozzák.¹⁹³ „Gyertek és imádjuk Krisztust, a Megváltót, aki azt akarta, hogy minden jó dolgot Márián keresztül kapjunk” - hangzik el a bevezető imában. De a nyugati egyház minden kegyelem Közvetítőjének liturgikus ünneplését sokkal megelőzve a keleti egyház liturgiája számos utalást tartalmaz Mária egyetemes kegyelemkövetítéséről. Mária az „irgalom forrása”¹⁹⁴ és „minden kegyelem a hívőkhöz Márián keresztül érkezik;”¹⁹⁵ Ő „minden törvény és kegyelem közvetítője”¹⁹⁶ „az Úr kincseinek közvetítője és egyetemes királynő.”¹⁹⁷ Fontos emlékeztetnünk, hogy az egyház liturgiája „*testté vált*” tanítást foglal imájába, ami feltételezi az adott tanítás meglétét mielőtt megjelenik a liturgiában. Mivel „ahogy imádkozunk, úgy hiszünk.”¹⁹⁸

XI. *Piusz pápa* folytatja a Közvetítőről szóló gazdag pápai hagyományt azzal, hogy emlékeztünkbe idézi Mária egyetemes anyai közvetítői funkcióját az isteni Közvetítővel számos egyházi tanításában: „Szívünkhöz semmi sem áll közelebb, mint az, hogy a keresztényeket egyre magasabb fokú Máriához való odaszentalódásra biztassuk, aki Isten minden kegyelmének kincsestára...”¹⁹⁹ Továbbá: „Habár »egy a

közvetítő Isten és ember között» (1Tim.2,5) Jézus, mégis megbízunk Mária közbenjárásában Nála, mert ő a bűnösök közbenjárója és a kegyelmek szétosztója...²⁰⁰ Összegzésként XI. Piusz azt mondja nekünk, hogy minden, amit Isten ad nekünk, az Mária közvetítésével történik: „... tudjuk, hogy minden dolog ami hozzánk az Istentől érkezik, ami a legnagyobb, és a legjobb, Isten édesanyján keresztül érkezik.”²⁰¹

XII. Piusz pápa magáévá, és az egyházévá teszi Szent Bernát klasztrikus kifejezését: „Mivel, ahogy Szt. Bernát mondja, »az az Isten akarat, hogy minden kegyet Márián keresztül szerezzünk meg« mindenki igyekezzen azon, hogy Máriához forduljon”.²⁰² Újra határozottan kijelenti egy másik apostoli körlevelében: „Ő [Mária] tanít meg nekünk minden erényt, ő adja nekünk Fiát és vele együtt minden segítséget, amire szükségünk van, mert »Isten azt kívánta, hogy mindent Márián keresztül kapjunk meg.«²⁰³

XII. Piusznál ismét találkozunk további kifejezésekkel a következő Kálváriáról (vö. Jn.19,26) szóló pápai tanítás-sorozatban, mely szerint Mária egyetemes kegyelemközvetítése a Megváltó Társaként betöltött szerepéből adódik: „mivel együttműködött, mint anya és társ, a Mártírok Királyával az emberiség megváltásának kimondhatatlan munkájában, mindig kapcsolatban marad vele a megváltásból folyó kegyelmek elosztásában majdnem korlátlan hatalommal.”²⁰⁴

A II. Vatikáni zsinat az egyháznak nagy eredményeket ad Mária közvetítői tevékenységével kapcsolatban: kivételes anyai részvételéről Jézus Krisztus, az egyetlen Közvetítő (vö. 1Tim.2,5) üdvözítő szerepében, azáltal, hogy szétosztja számunkra az „örök üdvösség kegyelmeit”.²⁰⁵ „Mária anyai feladata az emberekre vonatkozólag semmiképp sem homályosítja el, nem is csökkenti Krisztusnak ezt az egyetlen közvetítő szerepét, hanem éppen az erejét mutatja meg. A Boldogságos Szűz minden hatása az emberekre az üdvösség rendjében nem valami belső szükségszerűségből származik, hanem az isteni tetszésből ered és Krisztus túlsorduló érzelmeiből fakad; Krisztus közvetítői szerepén alapul, teljesen tőle függ és minden hatékonyságát belőle meríti; a hívőknek Krisztussal való egyesülését pedig egyáltalán nem akadályozza, hanem éppen előmozdítja.”²⁰⁶

Emiatt mondja nekünk a zsinat, hogy „Szűz Mária betölt ilyen alárendelt feladatot: ezt az egyház meggyőződéssel vallja, ennek gyümölcsét szüntelenül élvezi, és a hívők lelkére köti, hogy ennek az anyai oltalomnak támogatását felhasználva bensőségesebben ragaszkodjanak a Közvetítőhöz és Üdvözítőhöz.”²⁰⁷

A II. Vatikáni zsinat tanítja, hogy Jézus anyja, *anyánk a kegyelem rendjében*, mert kivételes módon működött együtt a Megváltó megmen-

tő munkájában „...együtt szenvedett keresztben haldokló Fiával: így engedelmességével, hitével, reményével és lángoló szeretetével egészen különleges módon közreműködött az Üdvözítő munkájában, hogy a lelkek természetfeletti élete helyreálljon. Emiatt anyánk ő a kegyelem rendjében.”²⁰⁸ A *Közvetítő a Megváltó Társa*, aki folytatja az üdvözítés munkáját, azáltal, hogy szétosztja a Kálvárián kiérdemelt örök élet kegyelmeit.²⁰⁹

A zsinat a továbbiakban Mária anyai közvetítéséről tanít: „Máriának ez az anyasága szüntelenül tart a kegyelem világában attól a beleegyezéstől kezdve, amelyet az anyali üdvözletkor a hite sugallt, és amelyben ő a kereszt alatt vonakodás nélkül kitarzott, egészen addig, amíg be nem teljesül örökre az összes választottak sorsa. Mert mennybemenetele után sem szűnik meg betölteni üdvösséges feladatát; és szüntelen közbenjárásával kieszközli nekünk az örök üdvösség kegyelmeit. Anyai szeretetével gondoskodik Fiának testvéreiről, akik még zarándokúton vannak, a sok veszedelemben és bajban, amíg el nem érkeznek a boldog hazába.”²¹⁰

Az örök élet kegyelmei csak a Kálváriáról, a Megváltó és Közvetítő megváltó munkájából származhatnak (vö. Jn.19,26). Máriát abban a feladatban részesítette a Mindenható Isten, hogy ő legyen, aki „kieszközli nekünk az örök üdvösség kegyelmeit” és „ezért nevezik ... Közvetítőnek”.²¹¹ A „Közvetítő” kifejezéshez kapcsolódó lábjegyzet a zsinat *Lumen Gentium* iratában a magisztérium Mária *minden kegyelem közvetítő* szerepéről szóló számos korábbi tanítására hivatkozik, melyek XIII. Leó,²¹² X. Szt. Piusz,²¹³ XI. Piusz²¹⁴ és XII. Piusz²¹⁵ pápáktól származnak. A zsinat nem csökkentti, hanem inkább felvállalja és megerősíti a zsinatot megelőző gazdag és ismétlődő magisztériumi hagyományokon alapuló tanítást a kegyelmek Közvetítőjéről.

II. János Pál pápa és minden kegyelmek anyai Közvetítője (Jn.19,26)

Kimagasló ékesszólásával és különleges közreműködésével tanít II. János Pál pápa Mária egyetemes anyaságáról a kegyelem rendjében,²¹⁶ a „kegyelmek Közvetítőjéről”.²¹⁷

János Pál Mária új, egyetemes anyaságáról írva úgy említi őt, mint Közvetítőt a kegyelem rendjében, mint végső ajándékot, melyet a Megváltó a keresztben adományozott az emberiségnek: „Édesanyja volt az utolsó ajándék, amit áldozatának gyümölcseként az emberiségnek adott. Ezzel a gesztussal koronázta meg megváltói munkáját. Amikor Jézus megkérte Máriát, hogy a szeretett tanítványt fogadja fiának, Jézus meg-

hívta őt, hogy elfogadja halálának áldozatát, és elfogadásának áráként, meghívta őt, hogy vállalja fel új anyaságát. Az egész emberiség megváltójaként, Mária anyaságának a legnagyobb teret akarja adni. Ezért választja ki Jánost, aki az összes tanítványt jelképezi, akit szeret, és nyilvánítja, hogy édesanyjának adott ajándék a szeretet különleges szándékának jele, amivel mindenkit átölel, aki követni akarja őt tanítványaként, azaz minden keresztényt és minden embert ... Ez az egyetemes anyaság a lélek rendjében Mária isteni Fiával folytatott együttműködő munkájának utolsó következménye, amely az angyali üdvözlés ijesztő örömeivel kezdődött és a Kálvária határtalan szomorúságában fejeződött be.”²¹⁸

Más helyütt János Pál az egyetemes és lelki anyaság ajándékaira hivatkozik, melyeket a Kálvárián a haldokló Megváltó adományozott, mint az új élet megszerzésének eszközét, a kereszt ereje által, miközben meghatározta a kívánságát, hogy a hívők szenvedő lelke átjárja *Édesanyja szívét*: „Szent Anyjának szívében át az isteni Megváltó minden szenvedő ember lelkéig el akar hatolni. Mária az, aki elsőként s a leg-tökéletesebben részesült a megváltásban. A haldokló Krisztus új - lelki és egyetemes - anyasággal ruházta fel Máriát, mintegy folytatásaképp annak az anyaságnak, amely a Szentlélek működése által Krisztus életét foganta. Minden ember anyjává tette, hogy a hit zarándokútján mindenki egységben maradjon vele s anyjával, egészen a Keresztig. S hogy a Kereszt erejében minden meggyógyított szenvedés az emberi gyöngeségből Isten hatalmas erejévé váljék.”²¹⁹

Mária anyai közvetítése *egyetemes*, mivel Mária az isteni Közvetítő egyetemes megváltásában és a Kálvária kegyelmeinek szétosztásában vállalt részt, mely hasonló módon egyetemes. Ahogy János Pál írja: „Mária egyetemes, minden embert vállaló anyasága, a *Megváltó húsvéti misztériumának* végső kiteljesedéséből ered. Krisztus anyja, aki közvetlenül részese annak a misztériumnak, amely valamennyi embert összességében és egyénenként is magába zár ... Máriának ez az új anyasága, amely a hitből született, az »új« szeretet gyümölcse, amely őbenne a kereszt tövében, fiának üdvözítő szeretetében való részvételével érett be teljesen.”²²⁰

Mária anyai közbenjárásának alapja, hogy mélységesen tiszteletben tartja minden ember méltóságát, aki az Isten igazi hasonlatosságára teremtetett transzcendentális létező. Az anya nem csak együtt, családtként látja és szereti gyerekeit, hanem egyénenként is. Hasonlóan látja és szereti az anyai Közvetítő az összes embert, mint gyermekét, akinek a megszentelő kegyelem lelki tejére van szüksége.

Habár Mária közvetítése ugyanarra egyetemes, mint amennyire a Megváltó által kiérdemelt megváltás kegyelmei, és mint az emberiség, amelyért a Megváltó meghalt, János Pál emlékeztet bennünket arra, hogy Mária anyaságának kegyelem rendje szerinti ajándéka személyes ajándék marad, amit Krisztus mindenkinek személyessé tesz: „A Megváltó rábízta anyját Jánosra, ugyanakkor anyául adja őt néki. Mária anyasága, amely az emberek öröksége lett, ajándék: *ajándék, amelyet maga Krisztus ad személyesen minden embernek.*”²²¹

II. János Pál pápa kétség nélkül hirdeti a magiszteriális tanítás részeként, hogy Jézus anyja a Közvetítő akarata iránti engedelmességből, „odaáll fia és az emberek közé, azok valódi nélkülözése, nyomora és fájdalma esetén. Ő közéjük áll, de nem idegenként, hanem anyai mivoltában.”²²² és „anyai közbenjárása addig tart, »amíg be nem teljesül mind, a választottak sorsa.«”²²³ és hogy Máriát jog szerint szólítjuk a „kegyelmek Közvetítőjének.”²²⁴

Összefoglalva azt látjuk, hogy a Jn.19,26-ról szóló, Jézus édesanyjára vonatkozó pápai tanítás ismétlődő és megerősítést nyerő kinyilatkoztatása Mária kiválasztottságának, akit a Mindenható Isten választott, hogy *anyai Közvetítő legyen az isteni Közvetítő mellett, szétoszon minden kegyelmet*, amiket a Megváltó szerzett dicsőségesen a Kálvárián.

Istennek az a terve, hogy különböző időpontokban a megváltásból fakadó kegyelmeket szétosztja az egész emberiségnek,²²⁵ - e misztérium részeként - központi módon magába foglalja Mária, a Megváltó és az új Éva²²⁶ közvetítését. A megváltás minden kegyelme tekintet nélkül az elosztásának titokzatos időpontjára, Krisztus kereszten megszerzett dicsőségéből fakad. Mária volt az, aki kivételes módon részt vett a Megváltóval a megváltás által a Kísértőn és a bűnön²²⁷ elért dicsőséges győzelem megszerzésében és - mint anyai közvetítő - szétosztja az emberiségnek az örök élet kegyelmeit, visszaállítva a lelkek természetfeletti életét.²²⁸ Mária egyetemes szerepe Isten misztikus kegyelemelosztásában nem vesz el semmit Jézus Krisztus, az egyetlen Közvetítő elsődlegességéből. Inkább minden kegyelmek anyai Közvetítője nyilvánvalóvá teszi minden kegyelmek Szerzőjének és az egyetlen Közvetítőnek erejét és magasztosságát, akitől Mária egyetemes közvetítősege teljes egészében függ.²²⁹

Kereszten aratott győzelmével Jézus minden népnek és nemzetnek Urává (*Dominus*) és Királyává válik. De Máriát, a Megváltó Társát és Közvetítőt Fiának dicsőségében való részvétele miatt Jézus minden nép és nemzet Úrnőjévé (*Domina*) és Királynőjévé teszi.²³⁰ Mert Mária az igazi Úrnő és a Király édesanyja, és Jézus, a Király dicsősége átöleli az egész emberiséget²³¹ és ezen túl eléri a mennyország dicsőségéig.

Ap.Csel.1,4 - A Szentlélek és minden kegyelmek Közvetítője

Miután az emberiség megkapta egyetemes édesanyját és közvetítőjét a kereszt lábánál, Mária folytatta anyai szerepét a feltámadt Úr korai tanítványai körében. Ahogy Szentatyánk magyarázza, Mária volt az, akit Jézus „... mint Édesanyját hagyott a születendő egyházra: »Íme a te anyád«. Így különleges kapcsolat szövődött eme Édesanya és az egyház között. Hiszen a születendő egyház az ő Fia keresztjének és a feltámadásának a gyümölcse. Máriának, aki kezdettől fogva fenntartás nélkül Fia személyének és művének rendelkezésére állt, ugyanezt az anyai odaadást kellett nyújtani az Egyház számára is, elejétől fogva. Fia távozása után Mária anyasága továbbra is fennmarad az Egyházban, mint anyai közvetítés: minden gyermekéért közbenjárva, anyai tevékenységével közreműködik Fiának, a világ Megváltójának üdvöthozó tevékenységében.»²³²

Az anyai Közvetítő jelen volt a születendő egyházzal az utolsó vacsora termében, ahol megkapták a Szentlélek, a Közbenjáró és Megszentelő Lélek ajándékát (vö. Jn.14,26; 16,12; 1Pét.1,2). De azon túl, hogy egy volt a többi között, jelenlétével és imájával Máriának, a Közvetítőnek, *egyedülállóan hatékony közbenjáró hatása volt abban, hogy a Szentlélek leszállt pünkösdkor*. A II. Vatikáni zsinat ezt tanítja: „... látjuk az apostolokat pünkösöd napja előtt »egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkozni az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt« (Ap.Csel.1,14) Máriát is látjuk tehát, amint imádkozik és esdekel az ajándékért: a Szentlélekért, aki az angyali üdvözlétkor már leszállt reá, mint a Magasságbeli ereje.»²³³

A zsinat szavai a Szentháromság harmadik személyének Jézus édesanyjához kapcsolódó örökké tartó mélységes kapcsolatára vonatkoznak, akivel a Megváltó és Közvetítő munkájának kezdetétől bensőséges egységben és jegyesi kapcsolatban volt. A zsinat utal a Boldogságos Szűz Máriára, „... aki a Szentlélek vezetése alatt tökéletes teljességben szentelte magát a megváltás misztériumának.»²³⁴

Attól a pillanattól kezdve, hogy Mária makulátlanul belépett az emberi létbe, mélységes egységben volt a Szentlélek megszentelő erejével, aminek köszönhető, hogy kegyelemmel teljes volt.²³⁵ A Szentlélek volt az, aki misztikus módon betöltötte az engedelmes Szűzet a gondviselői küldetésében az angyali üdvözlétkor, ami megváltásunkért azonnal elvezetett az Ige megtestesüléséhez (vö. Lk.1,35.38; Mt.1,18; Gal.4,4-5). A Szűz „úgy találtatott, hogy gyermeket fogant a Szentlélektől, ... a benne fogant élet a Szentlélektől van” (Mt.1,18.20).

Mária látogatása Erzsébetnél hatással volt a meg nem született Keresztelő megszentelésére, a Szentlélek jelenlétének hatására azonnal „Erzsébet ... eltelt Szentlélekkel »Áldott vagy az asszonyok között, és áldott a méhed gyümölcse!«” (Lk.1,41-42). A Szentlélek volt az aki Erzsébetet arra indította, hogy illően kifejezze az anyai Közvetítő és méhe gyümölcseinek felismerését.

Az a bensőséges kapcsolat, amely a Lélek és a Jegyes között van (vö. Jel.22,17), újra kifejeződik a gyermek Úr bemutatásakor a templomban, ahol a Szentlélek arra indítja Simeont, hogy belépjen a templomba, és elmondja a szűznek, a Megváltó Társának, hogy „a te lelked is tőr járja át” (Lk.2,25.27.35). Ez a *communio* a Lélek és emberi Jegyese között végül a kereszthez vezetett, közösségüket feltétel nélkül a Megváltó és Közvetítő üdvözítő feladatának szentelték. II. János Pál hivatkozik Mária önátadására a Kálvárián a mindent átható Szentlélek ereje által: „Milyen nagy, milyen hősiességes így a »hit engedelmissége«, melyet Mária tanúsított »Isten felfoghatatlan akarata« előtt. Hogyan adta át magát minden fenntartás nélkül, miközben »értelmével és akaratával teljesen meghódolt« annak, akinek »útjai kifürkészhetetlenek« (Róm.11,33)! És milyen hatalmas ugyanakkor a kegyelem műve az ő lelkében, milyen átható a Szentlélek világhossza és ereje őbenne.”²³⁶

Így, miután a megváltás árát megfizették és gyümölcsei még szétosztásra vártak, a Szentlélek megszentelése és Mária anyai közvetítése bensőséges közösségben folytatódott. A Lélek és a Közvetítő jegyesi munkájának folytatódnia kell a megváltás kegyelmeinek szétosztásában „amíg be nem teljesül örökre az összes választottak sorsa.”²³⁷ Emiatt a Szentlélek, a Megszentelő és Mária, a Közvetítő, az, aki az üdvözítés munkájának Új Szövetségét elkezdte amikor a világnak megváltót adott az anyagi üdvözlő; a Szentlélek és Mária lesznek, akik együttesen beteljesítik az emberiség megváltását azáltal, hogy az örök élet kegyelmeit szétosztják Isten népének; Isten kegyelmeit és ajándékait közvetítő feladatuk akkor fog befejeződni, amikor a győzelmes Úr, a „nemzetek Királya” (Jel.15,3) véglegesen és dicsőségesen eljön.²³⁸

A Lélek és az anyai Közvetítő a kegyelmek kiosztásában

Keleten, níceai Teophanesz felismerte a Szentléleknek és Jézus anyjának fennkölt kapcsolatát a megváltás kegyelmeinek szétosztásában: „Ő [Mária] egészében megkapja a Lélek rejtett kegyelmeit, bőségesen szétosztja és megosztja másokkal, ... az Anya ... a Szentlélek összes csodálatos, öröktől fogva létező kegyelmeinek szétosztója és elosztója, amik minket Krisztus testvéreivé és társörököseivé tesznek, de nem csak

azért, mert Mária természetes Fiának kegyelmeit odaadja a testvéreinek a kegyelemben, hanem azért is, mert ők ezzel Mária valódi fiai lesznek, habár nem a természet kötelékével, hanem a kegyelemével.”²³⁹

Később nyugaton Szt. Louis Marie Grignion de Montfort magyarázza a Lélek és Mária együttműködését a kegyelem szétosztásában. A Szentlélek megosztott Máriával, isteni jegyesével minden emberiségnek szánt kegyelmet. *A Szentlélek úgy akarta, hogy a megváltás kegyelmei csak Mária szűzi kezein keresztül kerüljenek szétosztásra.* „Máriának, hűséges jegyesének az Isten, a Szentlélek átadta kimondhatatlan kegyelmeit, és kiválasztotta, hogy minden Átala birtokoltnak ő legyen a szétosztója, olyan módon, hogy az ajándékokat és kegyelmeket annak adja, akinek akarja, annyit, amennyit akar, ahogy akarja és amikor akarja. A Szentlélek nem ad kegyelmet az embereknek, csak Márián keresztül. Ez az Isten akarata, aki azt akarta, hogy minden Márián keresztül történjen.”²⁴⁰

A Szentlélek, a harmadik isteni személy, akinek az Atya azt a feladatot adta, hogy „örökre megszentelje az egyházat” (vö. Jn.20,22; Róm.15,16; 1Pét.1,2).²⁴¹ De a Szentlélek az isteni megszentelő cselekedet végrehajtására, ami Krisztus keresztyéről fakad²⁴² *kizárólag emberi, de megdicsőült jegyesének, Máriának közvetítését választotta*, akin keresztül a világba léphetett minden kegyelmek Szerzője ugyanannak a Szentléleknek az erejével (vö. Lk.1,35; Mt.1,18.20). A Szentlélek, mint isteni személy és Mária, mint megszentelt emberi személy, *együtt kapott küldetést az Atyától* a kálváriai események után: *mindkettejüket elküldte*, hogy a Megváltó áldozatából fakadó kimondhatatlan kegyelmeket megszerezzék, hogy megszenteljék és elhozzák a földre, bőkezűen szétosztva az örök élet kegyelmeit az emberiségnek.

A kitűnő tizenkilencedik századi teológus, M.J. Scheeben igen értékes eredményeket mutat fel. Mária és a Lélek személyes megszentelő feladatban betöltött együttműködését magyarázva Scheeben összehasonlítja Mária és a Szentlélek közti bensőséges együttműködést, Krisztus emberi természetével, ami szent istenségének eszköze: „Személyének [Máriának], mint Krisztus menyasszonyának megkülönböztető jegyei teljes egészében megjelentek abban, hogy a Szentlélek hordozója és temploma volt. Ez a különleges erő és méltóság bizonyára nyomon követhető emberségében is. ... Mária a Szentlélek szócsöve, aki ugyanúgy működik benne, mint ahogyan Krisztus embersége az *Ige* eszköze. Ez teljesen megkülönbözteti őt minden más teremtménytől.”²⁴³ Scheeben ennél fogva hivatkozik Jézus Anyjára, aki „a Szentlélek dinamikus és valódi szócsöve.”²⁴⁴ Közvetítő, megszentelő tevékenysége jogosan nyomonkövethető küldetésében, a *Szentlélek emberi eszközékként*, az egyet-

len, Atyától kapott közös megszentelő küldetésükben. Az a kép és értelmezés, hogy Mária, a Szentlélek kegyelmek elosztásában használt emberi eszköze összehasonlítható Krisztus emberi természetével, mely az Ige emberi eszköze, hatalmas áttörést jelent a Lélek és az anyai Közvetítő misztikus kegyelmosztásának értelmezésében.

A közelmúltban Szt. Maximilián Kolbe közreműködése az egyháznak a Szentlélekről és Máriáról szóló teljesebb tanítást adott, ami szükséges a Szentlélek és Mária szerepének és mélységes egységének értelmezéséhez a megváltás kegyelmeinek titokzatos szétosztásában.²⁴⁵

Szt. Maximilián Jézus Krisztus elválaszthatatlan isteni és emberi természetét is használja példaként, hogy kifejezze a Szentlélek és Mária közötti egységet. Ez az egység a teológiai alapja, hogy Szt. Maximilián azt állítja: a Szentlélek választása, hogy *csak Mária közvetítésén keresztül cselekedjen*. „A Szentlélek Máriában olyan módon van jelen, ahogy a Szentháromság Második Isteni Személyének emberségében az Ige. Természetesen a kettő között különbség van: Jézusban két természet van jelen, isteni és emberi, de csak egyetlen személy, aki Isten. Mária természete és személye teljesen különálló a Szentlélek természetétől és személyétől. Mégis, egységük olyan kifejezhetetlen és olyan tökéletes, hogy a Szentlélek csak a Szeplőtelenen, jegyesen keresztül cselekszik...”²⁴⁶

A Szentlélek és Mária természetének és személyének igaz megkülönböztetésével Szt. Maximilián nem tévovázik kijelenteni, hogy Mária *bizonyos értelemben a Szentlélek „megtestesülése”*. Ez erőfeszítés arra, hogy teológiailag is megfogalmazásra kerüljön a Lélek és az anyai Közvetítő közötti fennkölt egység. „A Szentháromság harmadik Személye sosem öltött testet, mégis a mi emberi »jegyes« szavunk túlságosan gyenge kifejezés arra a kapcsolatra, ami a Szentlélek és a Szeplőtelen között van. Határozottan állíthatjuk, hogy bizonyos értelemben Mária a Szentlélek »megtestesülése«.”²⁴⁷ Éppen így a II. Vatikáni zsinat is úgy utal Máriára, mint aki „szentélye a Szentléleknek”²⁴⁸, egy kézzel fogható emberi edény, amiben a Szentlélek különleges módon és mélységesen lakik. Ugyanígy Szt. Maximilián azon szavai is, amelyek *bizonyos értelemben* úgy írják le Máriát, mint a Szentlélek megtestesülését, azt vallják, hogy ugyanaz a Lélek lelkileg és testileg teljesen betölti őt, az a Lélek, aki ténylegesen sosem öltött testet, de aki betöltötte és fenntartja a Szüzet a szeplőtelen fogantatás pillanatától kezdődően.²⁴⁹

A Szentlélek az isteni megszentelő és a megváltás kegyelmeinek szétosztója. Ahogy Szt. Maximilián magyarázza: „A Krisztus által megszerzett megváltás erejével a Szentlélek az emberek lelkét Isten templomává teszi; Isten fogadott fiaivá tesz bennünket és a mennyei király-

ság örököséivé, ahogy Szt. Pál írja: »megtisztultatok, szentek lettetek és megigazultatok Urunk Jézus Krisztus nevében Istenünk Lelke által.« (1Kor.6,11) ... Hasonlóan, az Első Korinthusi Levélben olvasunk arról, hogy a kegyelmek szétszátása a Szentlélek akaratán múlik ... (1Kor 12,7-11).²⁵⁰

Az isteni Megszentelő, akit az Atya küldött a Fiú megváltása által, földi megszentelő küldetését *csak minden kegyelmek Közvetítője, Mária közvetítésén keresztül* tölti be, ez a természetfeletti cselekedet kimondhatatlan és gondviselészerű kapcsolatukon alapszik. Ahogy Szt. Maximilián megerősíti: „Az egység a Szeplőtelen és a Szentlélek között olyan kifejezhetetlen és mégis olyan tökéletes, hogy a Szentlélek csak a legáldottabb Szűzön, Jegyesén keresztül cselekszik. Ez az amiért ő a Szentlélek által adott minden kegyelem közvetítője. Mivel minden kegyelem az Atya ajándéka a Fiún keresztül a Szentlélek által, így ebből következik, hogy nincs olyan kegyelem, amelyet nem Mária maga osztana szét, amit nem erre a célra adtak volna neki.”²⁵¹

Amiatt, mert Jézus anyjának titkába ilyen monumentális betekintést adott, II. János Pál pápa Maximilián Szt. Kolbét az „új Mária-kor apostolának” nevezi: „A mi időnkben úgy tűnt fel mint az új »Mária-kor« apostola ... Ez a küldetés ... »besorolja őt« ahogy VI. Pál állította boldoggáavatásán tartott beszédében »azok közé a nagy szentek és látnokok közé, akik megértették, tisztelték és megénekelték Mária titkát.«²⁵²

A Szentlélek *kifejezhetetlen egységben van Máriával*, aki a Szentlélek jegyese és emberi eszköze, egyetlen közös megszentelő küldetésükben. Mivel a megváltás *minden kegyelme* a Szentlelken keresztül érkezik, és *a Szentlélek csak az anyai Közvetítőn keresztül cselekszik*, Máriát joggal tekinthetjük *a megváltás minden kegyelmének Közvetítőjeként*, aki az emberiségnek adatott.

Összegzés

Jézus anyja, az angyal üzenetére adott engedelmes beleegyezése által közvetítette a világnak minden kegyelmek Szerzőjét és Forrását (vö. Lk.1,26-38). Mária megváltás kegyelmeinek anyai Közvetítőjeként betöltött szerepe az Erzsébetnél tett látogatásakor körvonalazódott, ami a meg nem született Keresztelő megszenteléséhez vezetett (vö. Lk.1,39-45); illetve a kánai mennyegzőn, ahol az anyai Közvetítő közbenjárt, hogy az isteni Közvetítő megtegye első nyilvános csodáját (vö. Jn.2,1-11).

Az egyetemes anyai szerepe és az emberiségnek kegyelmeket közvetítő feladata teljes egészében a kereszten nyert megalapítást, a haldokló

Megváltó adta az emberiségnek megváltó megszentelésének végső kegyelmeként saját édesanyját (vö. Jn.19,25-27). Mária itt vállalta magára a minden kegyelmek Közvetítőjének szerepét, hogy szétossza a megváltás minden kegyelmét. E feladat dicsőséges mennybemenetele után kezdődik.²⁵³

A Közbenjáró feladatának végrehajtása, hogy minden megváltásból fakadó kegyelmet szétoszt, a Szentlélekhez, az isteni Megszentelőhöz kapcsolódó bensőséges egysége által történik (vö. Lk.1,35; Lk.2,25.27; Ap.Csel.1,4; Jel.22,17). Mária, a Szentlélek emberi eszköze a megszentelés küldetésében; a Lélek minden mennyei kegyelem ajándékát, amit a Megváltó a kereszten érdemelt ki, csak a Közvetítő, az ő felmagasztalt emberi jegyese által akar kiosztani.

Láthatjuk továbbá, hogy Máriáról, mint minden kegyelmek Közvetítőjéről szóló tanítás Isten írott és áthagyományozott szavában jelen van, amit leírt és következesen tanít az egyház magisztériuma, valamint megtapasztalható Isten népének imájában és liturgikus életében. Az egyház már felismerte gazdag egyházi életében, hogy Mária, Jézus anyja minden kegyelmek Közvetítője, és jogosan tanítja, azt, hogy „az az Isten akarata, hogy minden kegyet Márián keresztül kapjunk meg.”²⁵⁴

Harmadik fejezet

MÁRIA, ISTEN NÉPÉNEK SZÓSZÓLÓJA

„Oltalmazd alá futunk, Istennek szent Anyja.
 Könyörgésünket meg ne vedd szükségünk idején,
 hanem oltalmazd meg minket minden veszedelemtől,
 mindenkoron dicsőséges és áldott Szűz.”

Ebben az ősi, Isten anyjához szóló imában, amely feltehetően a Harmadik századból származik,²⁵⁵ Krisztus korai egyháza kifejezi szívből jövő hitét Mária közbenjáró erejében, akihez segítségért és védelemért kiált veszély és megpróbáltatás közepette. A II. Vatikáni zsinat arról tanít, hogy az egyház az ősi időktől kezdődően tisztelte Máriát: „a hívők minden veszedelmükben és ínségükben az ő oltalma alá futnak könyörgésükkel.”²⁵⁶ A zsinat folytatva elmondja, az egyház ősi gyakorlata, hogy Máriát szólítva megvallja: Mária a közbenjáró segítő Isten népéért veszély idején: „Ezért nevezik a Boldogságos Szüzet az egyházban *Szószólónak*...”²⁵⁷

A Megváltó Társa, aki kivételes módon vett részt a Megváltóval a megváltás kegyelmeinek megszerzésében, folytatja üdvözítő szerepét minden kegyelmek szétosztása által az isteni Közvetítővel és Megszentelővel. Isten Mária közvetítő szerepére vonatkozó dinamikus drámájának része az *Isten népének Szószólójaként* betöltött gondoskodó szerep. A megváltás Istentől fakadó kegyelmeinek emberiség felé való közvetítése mellett Mária „visszafelé” közbenjár Isten népéért. Mária nemcsak Isten kegyelmeit közvetíti az emberiség felé, mint Közvetítő, hanem *közvetíti az emberiség kéréseit is vissza Isten felé*, alázatosan szolgálva mindkét irányban. Mária közbenjár az Istennél, az Atyánál, a Fiún keresztül, a Szentlélek által az emberiség érdekében, mint a mi *Közbenjárónk és Szószólónk, különösen nehézségek és veszélyek idején*.

Az anyakirálynő előképei az Ószövetségben (1Kir.2,8,15; 2Kir.11,24; Péld.31,8,9)

Pontos előképet láthatunk Máriának, Jézus anyjának szerepéről, aki Isten népének Szószólója, az Ószövetség *anyakirálynő*²⁵⁸ szerepében, amely szerepet és hivatalt Izrael nagy dávidi királyainak édesanyjai töltöttek be.

Izrael Királyságában a király édesanyja (héberül, *Gebirah*, „nagyasszony”²⁵⁹) töltötte be az *anyakirálynő* magas rangú hivatalát. Mivel Izrael királyainak általában számos feleségük volt, a király édesanyját választották, hogy ő legyen a királynő a királyságban, kivételes családi kapcsolata alapján. A királyság *Gebirah*-ja vagy „asszony”-a segítette a királyt a királyság kormányzásában anyakirálynőként betöltött nemes hivatalában (vö. 2Kir.11,3; 1Kir.2,19; 1Kir.15,9-13; Jer.13,18,20).

Az anyakirálynő tekintélye és hivatala, a királyhoz közelálló kapcsolata tette őt a királyság népének *királyhoz legközelebbi szószólójává*. Az Ószövetség értelmezése szerint a *szószóló* egy olyan ember, akit közvetítésre kérnek mások javára szükségben, különösen a bíróságon,²⁶⁰ és senki másnak nincs nagyobb közbenjárói ereje a királynál, mint az anyakirálynőnek, aki alkalmanként a trónon, a király jobbján ült (vö. 1Kir.2,19-20). Az anyakirálynőnek volt egy másik feladata is, ő volt a király *tanácsadója* a királyság ügyeiben (vö. Péld.31,8-9; 2Krn.22,2-4).²⁶¹

Az anyakirálynő királyság tagjaiért a királynál *szószólóként* elismert szerepe megjelenik Salamon király azonnali feleletében, amit anyjának, Batsebának adott, anyai közbenjárására a királyság egy tagja érdekében: „a király fölkelt, elébe (ment), meghajolt előtte, aztán a trónjára ült; a király anyjának oda tettek egy széket, s helyet foglalt a jobbján. Aztán így szólt: »Egyetlen kérésem volna hozzád, egészen kicsi, ne utasítsd el.« A király azt felelte: »Csak add elő a kérést, anyám, nem utasítalak el.«” (1Kir.2,19-20)²⁶²

Az Ószövetség anyakirálynő, „nagyasszony” képe és szerepe, *aki a király felé közvetít a királyság népe érdekében* prófétai módon előre jelzi az Újszövetség *Anyakirálynőjét és Nagyasszonyát*. Ez názáreti Mária, aki királynő és anya lesz Isten Királyságában, mint Krisztus édesanyja, aki minden nemzet Királya.²⁶³ Az asszony a keresztlábnál (vö. Jn.19,26) a Nagyasszonnyá (*Domina*) lesz az Úrral és Királlyal, és ezért lesz szószóló és királynő Isten Népe javára a mennyben, ahol ő az „asszony,” akinek „öltözete a nap ... fején tizenkét csillagból korona” (Jel.12,1).

Jel.12,1 - Isten népének Szószólója és Királynője

Jézus anyjának, A Királyok Királya és Urak Ura (jel.19,16) *Nagyasszonyának* és *Úrnőjének* szerepe átíveli Isten írott szavának egészét, a Teremtés könyvétől a Jelenések Könyvéig, bensőséges egységében Krisztussal és az egyházzal: „Így Isten Szent Szülője ... az Egyház által megmaradjon abban a misztériumban, mint »az asszony«, akiről először a *Teremtés könyve* szól s végül János, a *Jelenések könyvében* (12,1) az üdvtörténet befejezésekor.”²⁶⁴ Mária *Krisztus Királyságában*, az egyházban elfoglalt *Anyakirálynőként* és *Szószólóként* betöltött hivataláról az Újszövetség lapjain olvashatunk.

Anyakirálynő és Szószóló Krisztus Új Királyságában
(Lk.1,32; Lk.1,44; Jn.2,3; Jn.19,26; Jel.12,1)

XII. Piusz pápa enciklikájában, mely Mária egyetemes Királynőségéről²⁶⁵ szól, így ír: „... az első, aki Mária királyi tisztségét égi szózáttal hírül adta, maga volt Gábiel arkangyal.”²⁶⁶ Isten angyali hírvivője, aki először utalt az új *anyakirálynő és szószóló* hivatalra, tudatva Máriával, egy fiatal szűzzel Dávid házából, hogy gyermeket fog foganni, aki megkapja Dávid trónját, és az új király *királysága* örökké fog tartani: „Fiad nagy lesz és a Magasságbeli Fiának fogják hívni. Az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját és uralkodni fog Jákob házán örökké, s országának nem lesz vége.” (Lk.1,32-33).

Krisztus, az új Király Anyakirálynője és Szószólója elismerést nyer unokatestvérének, Erzsébetnek szavaiban is: „Hogy lehet az, hogy Uramnak anyja látogat el hozzám?” (Lk.1,43) A megszólítás, „Uramnak anyja” az ősi Izraelben az uralkodó király édesanyjára vonatkozott, a Királyt szólították „Uram”-nak.²⁶⁷ Erzsébet, mint jó izraelita és Ábrahám lánya Máriát új tiszteire utalva Királynőnek és Szószólónak nevezte a *Szentlélek ereje és sugallata* által (vö. Lk.1,41-42). Máriát a Szentlélek erejével köszöntötték úgy, mint az új Úr új Úrnőjét.

Az Úr Anyakirálynője a *Király népének Szószólója* szerepét a kánai menyegzőn nyilvánítja ki (vö. Jn.2,1-11). A menyegző népének és a vendégeknek egyéni szükségében az Úrnő közbenjár az Úrnál a népért (nagyobb magabiztossággal, mint az anyakirálynő, Betsabe tette Salamon királynál): „Amikor fogytán volt a bor, Jézus anyja megjegyezte: »Nincs több boruk.« Jézus azt felelte: »Mit akarsz tőlem, asszony! Még nem jött el az én óráim« Erre anyja szólt a szolgáltnak: »Tegyetek meg mindent, amit csak mond!«” (Jn.2,3-5). Máriát ha-

sonlóképpen Fia is *asszonynak* szólítja, aki részt vett a megváltó küldetésben; a *Szószólónak* sikerül elérnie, hogy királyi Fia segítsen a nép szükségleteinek kielégítésében. (vö. Jn.8-11) „Krisztus anyja az emberek előtt hirdeti fia akaratát”,²⁶⁸ Mária szószólóként „tudatában van annak, hogy ... fia elé tárhatja - mert joga van hozzá - az emberek gondjait”.²⁶⁹

A Máriáról, mint Isten népének Szószólójáról és Királynőjéről szóló kinyilatkoztatás Isten írott szavának utolsó könyvében bontakozik ki: „Az égen nagy jel tűnt fel: egy asszony, öltözete a nap, lába alatt a hold, fején tizenkét csillagból korona” (Jel.12,1).

Mária az egyetlen *asszony*, aki világra hozza Krisztust a Királyt, a fiút, „aki majd vaspálcával kormányozza mind a nemzeteket” (Jel.12,5). Ő az az *asszony*, akit előre jelzett a Teremtés Könyve, aki a kígyóval fog harcolni megváltó Fiával közös küldetésében (vö. Ter.3,15; Jel.12,3-7). Ahogy a *gyermek* (vö. Jel.12,5) Jézus *személyére* vonatkozik, ugyanígy az *asszony, aki fiút szül* (vö. Jel.12,5) Mária *személyére* vonatkozik.²⁷⁰ VI Pál pápa azt állítja a *Nagy jel* című Máriáról szóló apostoli levelének kezdetében, hogy „A nagy jel, amit János apostol látott a mennyben »egy asszony, öltözete a nap«, nem alap nélkül jelenik meg a szent liturgiában, ugyanis a legáldottabb Máriára vonatkozik, akit Krisztus, a Megváltó kegyelme minden ember édesanyjává tett.”²⁷¹

Mária, az Anyakirálynő és Szószóló, *tizenkét csillagból* (vö. Jel.12,1) visel koronát, melyek mind Izrael tizenkét törzsét, mind az új királyság tizenkét apostolát szimbolizálják. A kinyilatkoztatás *asszonya* jelenti mind Máriát, mind az egyházat,²⁷² ami Sion leányának és az Új Izraelnek bensőséges és *szerves* egységére utal. Ahogy Scheeben megjegyzi: „Az asszony mennyei dicsőségével összhangban, amit ez a nagy jel kifejez, mindenekelőtt Máriára kell gondolnunk, akit Izajás az Úr jeleként (vö. Iz.7,14) jövendölt meg. ... a látomás tulajdonságai Máriáról kerültek átvételre; Mária nem csupán egy közönséges példa, vagy pedig az egyház előképe, hanem egy olyan előkép, amely szerves egységben van az egyházzal, alapvetően kapcsolódik hozzá, megjeleníti azt, benne és általa működik.”²⁷³

Földi életének végén, és dicsőséges mennybemenetelét követően, Sion Leányát megkoronázták, mint Isten Királyságának Királynőjét, mert részt vett a királyság meghódításában a Megváltóval a kereszt lábánál (vö. Jn.19,26). A II. Vatikáni zsinat így tanít: „... a szeplőtelen Szűzet - az áteredő bűnnek minden szennyétől épségben megőrzötte - földi életének végén testestül-lelkestül felvette Isten a mennyi dicsőségbe. Felmagasztalta, a mindenség királynéjává tette őt

az Úr, hogy tökéletesebben hasonuljon Fiához, az uralkodók Urához (vö. Jel.19,16), a bűn és a halál legyőzőjéhez.”²⁷⁴ Ahogy Krisztus jogosan *minden nemzet* Királya (vö. Jel.5,9,10; Jel.15,4; Jel.19,6), Mária, a Király édesanyja, A Megváltó Társa a Megváltó oldalán a győzelemben, anyakirálynővé válik, az új Gebirah-á, *minden népek nagy Édesanyjává és Úrnőjévé*.

Mária egyetemes, Isten népének Szószólójaként betöltött szerepe nem marad abba, dicsőséges Mennybemenetele és királynővé való megkoronázása után, hanem akkor kezdődik. A zsinat azt állítja: „Anyai szeretetével gondoskodik Fiának testvéreiről, akik még zarándokúton vannak a sok veszedelemben és bajban, amíg el nem érkeznek a boldog hazába.”²⁷⁵

Az egyházatyák és Mária, a Szószóló

A fiatal egyházban hamar megerősítést és használatot kapott Mária szószóló szerepe az emberiség megváltásának isteni drámájában. A második századra Szt. Iréneusz Máriára, Isten felé való szószólóként utalt, mert Éva, az élők első anyja engedetlensége miatt szükség volt egy másik anya közbenjárására: „És miután Éva engedetlen volt az Istennek, Mária nyert meghívást az Isten iránti engedelmességre, hogy Szűz Mária válhasson a szűz Éva szószólójává (*advocata*)”²⁷⁶ Szt. Ephrem Máriát a „bűnösök baráti szószólójának”²⁷⁷ nevezi.

Konstantinápolyi Szt. Germánusz Mária szószóló szerepéről, mint a bűnösök Krisztus után legnagyobb közbenjáró óvójáról és védelmezőjéről beszél: „Ki az Jézusod után, aki olyan gyengéden mindenre kiterjedően gondos a mi jólétünkre, úgy mint te [Mária]? Ki óv a minket sújtó kísértésben úgy, ahogyan te védesz bennünket? Ki az aki, úgy, mint te, vállalja, hogy megvédi a bűnöst, harcol, ahogy te értük?”²⁷⁸ A hatodik században Szt. Romanos úgy ábrázolja Jézus anyját, amint beszédet intéz összüleinkért, mint szószóló Krisztus felé: „Fejezzétek be a jajveszékeltést, én leszek a ti szószólótok a fiamnál.”²⁷⁹

Clairvaux-i Szt. Bernát tiszta képet fest Mária szószóló szerepéről Krisztus felé az emberiség érdekében azt mondva, hogy „Azt kívánod, hogy legyen szószólód [Krisztus] felé ... hogy Máriához forduljunk segítségért;” illetve „mi Asszonyunk, mi Közbenjárunk, mi Szószólónk, engeszteld értünk Fiadat, ajánlj minket Fiadnak, mutass be minket szent Fiadnak.”²⁸⁰ A Szószóló az, aki képvisel minket Fia előtt, közbenjár az emberiségért és kieszközli számunkra az üdvösség kegyelmeit, ahogy erről a nagy 12. századi antifóna, a *Salve*

Regina szól: „... Hozzád kiáltunk, Évának számkivetett fiai, hozzád sóhajtunk sírva és zokogva e siralom völgyéből. Fordítsd reánk tehát, Szószólónk, irgalmas szemedet, és e számkivetés után mutasd meg nekünk Jézust, méhednek áldott gyümölcsét! Ó irgalmas, ó kegyes, ó édes Szűz Mária!”²⁸¹

Pápai tanítás Máriáról, Isten népének Szószólójáról

A pápai magisztérium hivatalos tanításában folytatódik Máriáról, mint Isten népének Szószólójáról szóló tanítás történelmi felismerése és fejlődése. A tizenhatodik századtól kezdődően Isten anyjára úgy utalnak a pápák, mint aki a „mi Szószólónk”²⁸² Krisztusnál a hívők javára.

A pápai tanításban az elmúlt két évszázadban egyre teljesebben került felismerésre Jézus anyjának az emberiségért szószólóként betöltött szerepéről szóló írásos és patrisztikus értelmezés.

VII. Piusz pápa a tizenkilencedik század fordulóján Mária különleges anyai szerepéről ír, aki Fiánál szószóló, hogy az emberiség érdekében közbejárjon: „... Miközben a mennyország lakóinak imái valóban magukra vonják Isten figyelő tekintetét, Mária imái biztos helyet foglalnak el anyai jogán. Így amikor Mária járul isteni Fiának trónjához, mint Szószóló kér, mint szolgálólány imádkozik, de mint anya, parancsol.”²⁸³ Az Anyakirálynő közbenjárása Fiánál, a Királynál valóban felülmúlja minden más szent közbenjárását.

X. Szt. Piusz pápa egy pápai imájában, amit a szeplőtelen fogantatás pápai kihirdetésének ötvenedik évfordulóján mondott, egyértelműen megerősíti Mária szerepét mint Királynő és Közbenjáró Isten trónjánál, Isten népének javára: „Ó áldott Mária, mi Királynőnk és Szószólónk, ... mi könyörgünk hozzád (a mi szívünk egy a tiédde), hogy gyűjtsd egybe imáinkat és mutasd be őket Isten trónja előtt; ... hogy elérhessük az üdvözülés kapuját.”²⁸⁴

XI Piusz pápa Mária kegyelemkövetítő szerepéről és a bűnösökért való közbenjáró feladatáról beszél, amit Máriának Fia kiegészítő feladatként adott: „... bízva közbenjárásában Krisztusnál, a mi Urunknál, aki magányos isteni Közvetítő Isten és ember között, azt kívánta, hogy édesanyja a bűnösök szószólója, a kegyelmek szétosztója és közvetítője legyen...”²⁸⁵ Minden kegyelmek közvetítője és a hívők szószólója feladata közel áll egymáshoz, mivel, ahogy XI. Piusz mondja nekünk, mindkét feladat lényegileg Máriához, a mi *édesanyánkhöz* kapcsolódik: „Az Isten egyedül adja a kegyelmeket, végtelen bölcsességének mértéke szerint. De, habár a kegyelem Istentől

ered, Márián, Szószólónkon és Közvetítőkön keresztül kerül szétosztásra, mivel az anyai szeretet és a gyermeki áhítat egymásra talál. A hírneves költővel elmondhatjuk Máriáról, hogy »Aki vágyakozik a kegyelemre, de nem tehozzád fordul, olyan mint aki szárny nélkül próbál repülni« Isten adja a kegyelmet; Mária kieszközli és szétosztja.²⁸⁶

XI. Piusz a továbbiakban az ifjúságot bátorítja, akiket az Istenhez vezető úton sok veszély és akadály vesz körbe, hogy Mária legyen az igaz szószólójuk Isten előtt most és a halál órájában is: „Szükséges azt kívánunk, hogy a ma fiatalsága, akik sok veszélynek vannak kitéve, odaszenteljék Máriának egész életüket. Az állhatatos imával tegyünk Máriát mindennapi közvetítőnké, és igaz közbenjárónkká. Így remélhetjük, hogy ő maga lesz, akit felvettek a mennyei dicsőségbe, szószólónk az isteni jószág és irgalom előtt távozásunk órájában.”²⁸⁷

XII. Piusz pápa így magyarázza Mária Fianál betöltött szószóló, közbenjáró és a bűnösök érdekében folytatott békéltetői feladatát: „Mi Szószólónk, aki Isten és a bűnös között foglal helyet, magára vállalja, hogy segítségül hívja a Bíró irgalmát, hogy enyhítse az ő igazságszolgáltatását, hogy megérintse a bűnösök szívét és győzelmet arasson makacsságuk fölött.”²⁸⁸ XII. Piusz számára Mária mélysegesen a mi „Királynőnk és legszeretettebb Közbenjárónk, az Úr kegyelmeinek Közvetítője, és kincseinek szétosztója!”²⁸⁹

A II. Vatikáni zsinat megerősíti az egyház gazdag hagyományát, amikor kinyilvánítja, hogy helyes Máriát „Szószólónak”²⁹⁰ nevezni. A zsinat a dogmatikus konstitúció végén segítségül hívja Mária közvetítő erejét Fianál az egyházért, *az ökumenizmus élettel teli és szükséges céljáért és Isten egyetlen népének mindenkire kiterjesztett egységéért*. „Minden krisztushívó állandóan könyörögjön az Isten és az emberek anyjához, hogy ő, aki már a kezdetnél is támogatta imájával az egyházat, most - felmagasztalva a mennyben az összes szentek és angyalok fölé - mindaddig legyen szószólónk Fianál, a mindenszentek közösségében, amíg a világ népei - akár a keresztény névvel ékeskednek, akár még nem ismerik üdvözítőjüket - békességgel és egyetértően boldogan össze nem gyűlnek az Isten egyetlen népében, a szent és oszthatatlan Háromság dicsőségére.”²⁹¹

II. János Pál pápa Mária szószóló címéről és szerepéről szóló pápai megerősítés mellett,²⁹² a zsinati példára alapozva felismeri Mária különleges közvetítői hatalmát Isten felé kortársainak abban a súlyos szükségében, hogy minden keresztény és minden nép egységes legyen Isten egyetlen Népeben. Mária különleges képessége, hogy a keresztényekért közbejárjon. A Megváltó Társaként betöltött sze-

repéből fakad, amikor az egyházért szenvedett a Kálvárián, illetve abból, hogy anyaként bensőséges kapcsolatra vágyik minden gyermekével: „Miután szenvedett az egyházért, Mária kiérdemelte, hogy Fia minden tanítványának anyja legyen, az egységük édesanyja ... Az egyház benne olyan anyát ismer fel, aki felügyel fejlődésére és nem áll meg közbenjárni Fiánál, hogy a keresztények még mélyebben jussanak el a hitre, a reményre és a szeretetre. Mária keresi, hogyan mozdítsa elő a legnagyobb lehetséges egységet a keresztények között, mert az anya küzd azért, hogy biztosítsa az összhangot gyermekei között. Nincs ökumenikusabb, tüzeesebb vagy nagyobb szív, mint Máriáé. Ő az a tökéletes anya, akihez az egyház folyamodik minden nehézségében.”²⁹³

II. János Pál pápa Máriát hívja segítségül, hogy minden keresztény felismerje: ő a „*mi közös édesanyánk*”, és valóban csak az ő közbenjárásával lehetséges, hogy reménykedhessünk Isten fiainak igazi egységében Krisztus egyházán belül: „Akkor tehát miért nem nézünk reá valamennyien, *mint közös anyánkra*, ki Isten családjának egységéért imádkozik, ki előttünk jár, ama tanúk hosszú sorának élén, akik hisznek az egy Úrban, Isten Fiában, aki a Szentlélek által az ő szűzi méhében fogantatott?”²⁹⁴ Csak a Szentlélek erejével és a Szószóló könyörgése által lehetséges, hogy valódi keresztény egység jöjjön létre, amikor Isten minden gyermeke együtt köszönheti Máriát, mint a *mi közös Édesanyánkat*.

Jel.22,17 - A Lélek és Isten népének Szószólója ma

„A lélek és a menyasszony hív »Jöjj el!«” (Jel.22,17). Ezeknek, a Szentírás utolsó sugalmazott oldalairól származó szavaknak fel kellene lobbantaniuk Isten egyházában a reményt, hogy a Szentlélek, és makulatlan jegyese, Mária folytatják jelenleg is munkájukat, *ma is közbenjárnak az Egyházért*.

Figyelemre méltó, hogy a *szószóló* (görögül *parakletos*, „*segítségül hívott*”)²⁹⁵ kifejezés a Szentírásban, ahogy Jézus használta az utolsó vacsorán, az eljövő segítőre, a *Szentlélekre* vonatkozik a jövő egyháza számára (vö. Jn.15,26). Ugyanez a kifejezés, ahogy az ősatyák Máriára, *Istennél az emberiségért közbenjáróra* alkalmazták,²⁹⁶ Mária és a Szentlélek közös mennyei közbenjáró küldetésének ősatyai értelmezéséről beszél. Ahogy Scheeben megjegyzi, a Szószóló megszólítás „majdnem kizárólag Máriára érvényes, és nem a szentekre. Szélesebb jelentéstartalma miatt, és amiatt, hogy a Szentírás a Szentlélekre alkalmazza, tartalmaz megszentelő értelmet is. Abból

a szempontból alkalmazható Máriára, hogy különleges kapcsolatban van a Szentlélekkel, aki Mária imáiban kimondhatatlan sóhajaival jelen van.²⁹⁷

A Szentlélek és Mária bensőséges egységét látjuk a Máriára vonatkozó szószóló kifejezésben, Mária az emberiségtől közvetít visszafelé az Istenhez, ahogy ez történt Mária közvetítői szerepében Istentől az emberiség felé.²⁹⁸ Szt. Maximilián Kolbe eredményei Mária szószóló szerepének teológiai megalapozásáról szólnak, mely az emberiség javára vissza, Isten felé történik a Szentlélek elválaszthatatlan közreműködésével.

Szt. Maximilián Kolbe így magyarázza Mária szerepét Isten cselekedetében és az emberiség válaszában: „Minden cselekvésre várható válasz. A válasz a cselekvés gyümölcse. Isten, az Atya, a Kezdet és a Vég. A Szeplőtelen kegyelemmel teljes; a kegyelemben semmi sem hiányzik neki. A kegyelem útja mindig ugyanaz: az Atyától a Fiún keresztül, a Szentlélek által a Szeplőtelenen keresztül; majd a reakció: a teremtményektől a Szeplőtelenen keresztül a Szentlélek által Krisztushoz, majd vissza az Atyához.”²⁹⁹

Így Mária (mint minden kegyelmek közvetítője) Isten megszentelő cselekményének végén áll és (mint Isten népének szószólója) az emberiség Istennek adott válasza elején. Mária nem a vége és nem is az eleje Isten cselekvésének az emberiség felé, hanem eszközként van jelen mindkét ponton, mert bensőséges kapcsolatban van a Szentlélekkel.³⁰⁰

A közbenjárás ezen egységes küldetését látjuk a Lélek és Jegyese között a pünkösdi szentírási eseményében. Máriának, Isten népe Szószólójának az a feladata, hogy *könyörögjön a Szentlélek, a Vigasztaló eljöttéért, az egyház különlegesen nagy szükségében. Ő látja el azt a feladatot, hogy közbenjáróként imádkozik a Szentlélek eljövételéért, hogy betöltse az Úr első tanítványait, és szüntelenül folytatja ezt a közbenjáró szerepet a Szentléleknek az egyházért.* Ahogy erre II. János Pál pápa rámutat idézve a zsinat szavait: „Máriát is látjuk tehát, amint imádkozik és esdekel az ajándékért: a Szentlélekért, aki az angyali üdvözetkor már leszállt reá, mint a Magasságbeli ereje.« Az üdvöndben, amely a Szentlélek működése által valósul meg, különös összhang van az Ige megtestesülésének és az Egyház születésének pillanata között. Az a személy, aki mindkét pillanatot egybefogja: Mária. *Mária Názáret városában és Mária az utolsó vacsora termében, Jeruzsálemben.* Mindkét esetben az ő tartózkodó, de mégis lényeges jelenléte mutatja meg »a Szentlélek általi születés« útját. Ő, aki Krisztus misztériumában anyaként jelenik meg - a Fiú

akarataból és a Szentlélek hatására -, így van jelen az Egyház misztériumában is. Az Egyházban is folyton megtalálható anyai jelenléte, amint azt a kereszten elhangzott szavak is kifejezik »Asszony, íme a te fiad« ... »íme a te anyád!«³⁰¹

Máriának az a feladata, hogy Szószólóként könyörög a Szentlélek segítségéért az egyház számára szükség idején, folytatódni fog az egyházért Krisztus második eljöveteleig, addig az ideig, amit „senki sem tud ... csak az Atya” (vö. Mk.13,32). Louis Marie Grignion de Montfort, akit II János Pál pápa a „»máriás lelkiség« és a néki megfelelő tisztelet gazdag forrása”³⁰²-ként kivételesen nagyot alkotó szemtanúk és tanárok között tart számon, ékesszólóan írja le a Szentlélek és Mária gyümölcseinek folytatódását Krisztus testében, az ő közreműködő és megszentelő cselekedetüknek, ami csak a világ végén fejeződik be: „Isten, a Szentlélek ... gyümölcstözövé Mária által vált, akit Ő eljegyzett magának. Máriával, Máriában és Mária által alkotta meg a Lélek legnagyobb mestermunkáját, ami az emberré vált Isten, és naponta újra alkotja a világ végéig, az imádott Fej Testének tagjait és kiválasztottait. Ez az oka annak, hogy a Szentlélek, minél inkább megtalálja Máriát az ő kedvesét és elválaszthatatlan jegyesét egy lélekben, annál inkább elevenné és mindenhatóvá válik benne, hogy abban a lélekben jelen legyen Jézus Krisztus, és Jézus Krisztusban jelen legyen az a lélek. ... Mária hozta létre a Szentlélekkel együtt a legnagyobb dolgot ami valaha volt vagy lesz - az Isten-embert; és ő fogja következetesen alkotni a legnagyobb szenteket, akik jelen lesznek az idők végezetén. Neki van fenntartva a lehetőség, hogy nagy szenteket neveljen, akik el fognak jönni a világ végén.”³⁰³

II. János Pál pápa megerősíti Mária létfontosságú feladatát Isten népének felkészítésében Krisztus második eljövetele, különleges közvetítése által, mint „kegyelemkövetítő”: „ha mint szűz és anya különös módon kapcsolódott hozzá *első eljövetelekor* (az első ádventben), akkor állandó közreműködése által össze fog tartozni vele második eljövetelenek várakozásában is ... ezért mint a kegyelem és közbenjárás anyjának, ez lesz a feladata az *utolsó eljövetelekor* is, amikor mindenki, aki Krisztushoz tartozik, életre kel és »utolsó ellenségként megsemmisül a halál« (vö. 1Kor.15,26)³⁰⁴ Mivel Mária szószóló szerepe elválaszthatatlan a Szentlélek isteni működésétől, a Lélek és a Menyasszony lesz az, akik együttesen előkészítik a világot a Király, Krisztus dicsőséges visszatérésére (vö. Mt.16,27; Mk.13,26; 1Tesz.4,15-17) és ismét azt mondják, hogy „Jöjj el!” (Jel.22,17).

De valójában nem csak Krisztus második eljövetelekor, hanem bármikor, amikor az nehéz időkkel néz szembe, a Lelket és a Szószólót

hívja az egyház, hogy segítsen Isten népének. II. János Pál pápa ismételten utal a jelenkori egyház szorongatására, és a fenyegetésekre, amelyekkel az emberiségnek szembe kell néznie.³⁰⁵

Jelenlegi Szentatyánk nagyon súlyos gondokat említ a jelenkori világról *Az Isten dicsőségéről* című enciklikájában: „Folyamodjunk a szeretethez, melynek anyai tulajdonságai vannak, és amelyik, mint anya, minden gyermekét követi, minden elveszett bárányát, még ha a számuk akár milliónyi is, még ha a világban esetleg a gonosz uralkodna is, még ha a jelenlegi emberiség »új özönvizet« érdemelne bűnei miatt... Ha senki sem osztozik a hitben és a reményben, ami engem, Krisztus szolgáját és Isten misztériumának gondnokát vezet, hogy könyörögjek Isten kegyeleméért az emberiség javára a történelemnek ebben az órájában, próbálják meg legalább megérteni *aggodalmam okát*. Az emberek iránt érzett szeretet diktálja, mindenért, ami emberi, és amit - sok kortárs megérzése szerint - óriási veszély fenyeget.”³⁰⁶

Korunkban így természetesen szükséges, hogy Máriát, a *mi mai Szószólónkat* felismerjük és hívjuk, hogy kérje a Szentlélek újbóli eljövételét Isten népének lelki újjáélesztéséért a modern világban.

Összegzés

Mária, Isten népének Szószólójaként, eljuttatja Istenhez az emberiség kéréseit szükségleteik miatt, különösen veszélyek és nehézségek közepette. Ezt a közvetítő szerepet Isten népe érdekében, előre jelzi a Szentírás az *anyakirálynő szerepében*, aki a bíróságon Izrael népe szükségeinek kiemelkedő szószólója volt király fia előtt (vö. 1Kir.2,19).

Az Ószövetség e királynője és szószólója az Újtestamentumban, Máriában, Krisztus, a Király Édesanyjában teljesedett be, aki Isten új Királyságában jogosan Királynő és Szószóló az új Izrael javára. (vö. Lk.1,32; Lk.1,44; Jn.2,1-11). Az Újszövetség Nagyasszonya bensőségesen vesz részt az Úrral a Királyság visszahódításában a kereszt árán (Jn.19,26) és ennél fogva koronázták a mennyország és a föld Királynéjává dicsőséges mennybevitale után (vö. Jel.12,1). Mivel a dicsőséges Krisztus minden nemzet Királya (vö. Jel.15,3; 19,16; 1Tim.1,17; Jel.12,5), Mária minden nép Királynője és Édesanyja (vö. Iz.66,7-14; 1Kir.2,19; Zsolt.87, 1-5; Lk.1,32; Jel.12,1).

Mária szünet nélkül betölti Isten népének királynői és szószólói szerepét dicsőséges mennybemenetele óta. Szószóló működését a mennyben kezdte meg, és Fia mennyi trónja mellett az emberiség

szükségleteiért és szándékára közbenjár. Mária szószóló szerepe elválaszthatatlanul összekapcsolódik a Szentlélekkel, Krisztus megígért Vigasztalójával (vö. Jn.15,26), akiért a Szószóló közbenjár, hogy az Úr első tanítványira leszálljon pünkösdkor (vö. Ap.Csel.1,4).

A Szószóló és a Lélek egyesült közbenjárása (vö. Jel.22,17) az egyházért folytatódni fog Krisztus Király második eljöveteleig (vö. Mk.13,7) és különösen nagy szükség van rá az emberiségünk történelmének eme kritikus óráján, amelyik II. János Pál pápa szerint ténylegesen veszélyekkel és nehézségekkel van körülvéve.

Kérjük jelenlegi Szentatyánk imájával, ami a *modern Sub Tuumnak* tekinthető, a segítő közbenjáró Máriát, Isten népének Szószólóját, hogy könyörögjön a Szentlélek „új kiáradásáért” a hívekre és a világra ma:

Ó Boldogságos Szűz Mária,
Krisztus és az Egyház Anyja...
Nyisd meg szíveinket,
hogy Isten Királyságában
és a minden teremtménynek
kinyilatkoztatott Evangéliumban
részünk legyen.

A Te anyai szíved
mindig figyelmes a sok veszély
és gonosz közepette, ami azzal fenyeget,
hogy legyőzi a férfiakat és nőket
a mi időnkben...

Ó bátorsággal teli Szűz,
a te lelked ereje
és az Istenbe vetett hited buzdítson minket,
azért hogy megtudjuk
hogyan lehet minden akadályt legyőzni,
hogy találkozunk
földi küldetésünk befejezésekor,
tudatában Krisztus felelősségének,
a közelgő Isten Királyságának
és az „új mennyországnak és új földnek”
örömteli reményében.

Te, aki együtt voltál az imában
az apostolokkal az utolsó vacsora termében,

várva a Szentlélek
eljövetelére pünkösdkor,
könyörögj, hogy újra leszálljon
minden hívőre, férfiakra és nőkre egyformán,
azért hogy teljesebben válaszolhassanak
meghívásukra és küldetésükre ...

Ó Szűzanya,
vezess és tarts meg bennünket,
hogymindig úgy éljünk
mint Fiad egyházának
igaz fiai és lányai.
Tedd lehetővé számunkra, hogy megtegyük részünket
és megteremtsük a földön
a hit és szeretet civilizációját,
ahogy Isten akarja,
az ő dicsőségére.

Amen³⁰⁷

Következtetés

KRISZTUS TÁRSAI A MEGVÁLTÁSBAN

Mária, a Megváltó Társa,
mint korunk egyházának modellje

Minden Máriáról, Jézus édesanyjáról szóló kinyilatkoztatott igazság mélyesleges jelentést hordoz az üdvösség útján járó zarándok-egyháznak. A II. Vatikáni zsinat így ír: „A Boldogságos Szűz továbbá az egyházzal is bensőséges kapcsolatban van, nemcsak az isten-anyaság ajándéka és tisztsége által, amely egységbe fűzi őt Fiával, a Megváltóval, hanem páratlan kegyelmi adományai révén is.”³⁰⁸ Mária az *Egyház kimagasló példaképe*; szűzként és anyaként Jézus édesanyja szeplőtelen és tökéletes példát mutat, amit az Isten népe követ és a hívők „törekszenek a bűn legyőzésére és az életszentségben való növekedésre”.³⁰⁹

Láthatjuk, hogy Mária a Megváltó oldalán betöltött társ szerepének látneli kinyilatkoztatása, valamint az ebből következő minden kegyelmek közvetítője és Isten népéért szószóló szerepének kinyilvánítása *fontos szeplőtelen és tökéletes példa az egyháznak*, ami arra törekszik, hogy egyre inkább Máriára, az „erények példájára”³¹⁰ hasonlítson.

A Mária és az egyház közti kapcsolatról a zsinat így beszél: „De mialatt az egyház a Boldogságos Szűz személyében már elérkezett a tökéletességre, és ez őbenne ránc és szeplő nélkül való (vö. Ef.5,27), a keresztyének még csak törekszenek a bűn legyőzésére és az életszentségben való növekedésre.”³¹¹ Hasonló megkülönböztetés van Mária Megváltó Társaként betöltött szerepe és az egyház között. Egyetlen más teremtmény sem állíthatja, hogy bensőségesen részt vett a megváltás kegyelmeinek megszerzésében azáltal, hogy „Fiával való egybetartozását hűségesen vállalta egészen a keresztfáig, amelynél ott állott, hogy ezzel is az Isten elgondolása teljesüljön. Meggyötört szíve egygyéfort a szenvedésben Egyszülöttjével, akinek áldozatához anyai érzelmeivel csatlakozott, szeretetből beleegyezve a tőle született áldozati bárány leölésébe.”³¹² Ebben az értelemben *a Megváltónak egyetlen Társa* van a megváltás kegyelmeinek újra megszerzésében (vö. Lk.1,38; Jn.19,26).

De mint előkép és modell, a Megváltó Társa mélyesleges példa Isten népe számára „mikor Krisztus dicsőségéért fárad” és szakadatlanul „mindenütt keresi és megteszi Isten akaratát”.³¹³

Vö. Kol.24, 1Kor.3,6 - „Krisztus társa a megváltásban”

Máriának, a Megváltó Társának példája különösen gazdag kincs Isten népe számára, hogy Krisztus hívására és küldésére „*együttműködők*” és *Krisztus társaivá* váljanak a megváltásban (vö. 1Kor.3,6). Ez Isten híveknek szóló fenséges meghívása Szt. Pálon keresztül, aki azt írja: „kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak a javára” (Kol.1,24).

Mária élete, mint Megváltó Társa, Megváltó Fiának követésében, erőteljesen és személyesen állítja és bizonyítja, hogy a keresztény életben a *szenvedés üdvözítő*. Mária, aki a Megváltó Társaként felülmúlja az összes hívőt, válaszol Krisztus hívására: „*kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az egyháznak javára.*” XII. Piusz Mária, a Megváltó Társa életéről szólva így ír a Misztikus Testről szóló enciklikájában: „Ő volt az, a második Éva, - mentesen minden áteredő és személyes büntől és mindig legbensőségesebben egy Fiával - aki felajánlotta Őt a Golgotán az Örök Atyának Ádám minden gyermekéért, akik a boldogtalan bukás miatt megpecsételődtek az áteredő bűnnel; az áldozat része volt édesanyjai joga és édesanyjai szeretete is. Ilyen módon ő, aki test szerint a mi Fejünk édesanyja volt, a fájdalomban és a dicsőségben kapott címe szerint a Szentlélek által a test minden tagjának édesanyja. Hathatós imáival elérte, hogy isteni Megváltónk Lelke, amit már a keresztben átadott, szétosztásra kerüljön, és vele együtt a csodálatos kegyelmek leszálljanak pünkösdkor az újonnan megalapított egyházra; és végül bátorsággal és bizalommal hordozva bánatának és elhagyatottságának hatalmas terhét, ő, aki valóban a Mártírok Királynéja, és aki felülmúlja az összes hívőt »kiegészítette, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak a javára.«”³¹⁴

II. János Pál pápa megerősíti, hogy Máriának *joga van arra, hogy különleges megszólításban legyen része*, kivételes közreműködése miatt az egyház javát szolgáló szenvedés evangéliumában: „A Boldogságos Szűz Mária, aki *jelenlétével tanúja, együtt-szenvedésével* pedig részese volt Fia szenvedésének, példátlan módon gazdagította a szenvedés Evangéliumát, amelynek nem egy lapját Fiával együtt írta. Előre igazolta a páli igét ... Őt illeti a lehető legtöbb jog, hogy elmondhassa: »kiegészíti testében - miként már megtette szívében - azt, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik.«”³¹⁵

De *Isten népének is*, követve Mária, magasztos, a Megváltó Társaként betöltött példáját, teljesítenie kell a hívást, részt kell vennie a

feladatban, hogy „kiegészítse, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak a javára” (vö. Kol.1,24).

„Krisztus nem kendőzte el hallgatói előtt a *szenvedés szükségességét*.”³¹⁶ II János Pál pápa azt tanítja nekünk: „Akik részt vállalnak Krisztus szenvedéséből, saját szenvedéseikben a *világ megváltásának végtelen kincséből őriznek egy nekik szánt darabkát, s e kincset másokkal is megoszthatják*.”³¹⁷

A megváltás és Krisztus misztikus testének nagy titkában megváltó jelentést és érdemet találunk az egyház javára az emberi szenvedésre adott megfelelő keresztény válaszon keresztül. János Pál a továbbiakban ezt így magyarázza: „Tehát, *aki Krisztussal egyesülve szenved ... nemcsak, hogy Krisztusból meríti az erőt, amiről az előzőekben szóltunk, hanem »ki is egészíti szenvedésével« azt, »ami Krisztus szenvedéséből hiányzik«.* Az evangéliumi keretben különös hangsúlyt kap *a szenvedés teremtő jellegét hangoztató igazság.* A világ megváltásának javát Krisztus szenvedése teremtette. Ez a jóság önmagában kimeríthetetlen és végtelen. Az ember nem képes hozzátenni semmit. Ugyanakkor viszont Krisztus testének, az Egyháznak misztériumában valamiképpen minden emberi szenvedés felé kitérte saját megváltó szenvedését. Amilyen mértékben részt vesz az ember Krisztus szenvedésében - a világ bármely pontján, a történelem bármely korszakában - olyan mértékben *egészíti ki a maga módján* azt a szenvedést, amelynek árán Krisztus megváltotta a világot. Azt jelentené ez, hogy a Krisztus által véghezvitt megváltás nem teljes? Korántsem. Csak annyit, jelent, hogy a megváltás, amely az engesztelő szeretet erejében megvalósul, *szüntelenül nyitva áll minden, az emberi szenvedésben kifejeződő szeretet előtt*.”³¹⁸

A fennkölt keresztényi meghívás része, hogy *Krisztussal a megváltásban résztvevők legyünk*, követve a Megváltó Társának tiszteletre méltó példáját. XII. Piusz pápa buzdítja a híveket, hogy kivegyék részüket a megváltás kegyelmeinek kiadásában (Krisztus társai legyenek a megváltásban): „A mi buzgó szeretetünk az egyház iránt megköveteli, ahogyan a testvéri szeretetünk is a Krisztusban [Mária] által világrahozott lelkek iránt. Mert, habár Megváltónk súlyos szenvedése és halála kiérdemelte egyházának a kegyelmek végtelen kincsestárát, Isten kifürkészhetetlen gondviselése úgy határozott, hogy ezeket a kegyelmeket nem kaphatjuk meg azonnal. Kisebb vagy nagyobb bőségük azonban nem kis részben múlik a mi jó munkánkon is, ami az emberek lelkére Isten által szabadon adományozott kegyelmek esőjét zúdítja.”³¹⁹

Habár a hívők nem vehetnek úgy részt a megváltás kegyelmeinek megszerzésében, ahogyan ezt a Megváltó és Társa tette, az Isten megadta nekünk a fenséges meghívást és kiváltságot, hogy Krisztus társai lehetünk, azáltal, ha érdemes szenvedésünkkel, jó keresztény munkánkkal, és jótékony cselekedeteinkkel felhasználjuk a mennyei kegyelmeket Isten népe és a világ számára, mert nagy szüksége van a világnak rájuk.

Mária, a Megváltó Társa Isten népe számára a keresztény szenvedés és a jócselekedetek megváltó erejének gazdag példáját mutatja, és személyesen, anyai módon hívja meg őket megváltó Fia nevében, hogy válaszoljanak a magasztos meghívásra, hogy *Krisztusnak társai legyenek a megváltásban, a mai egyház érdekében*. Különösen abban a korban, melyben az egyháznak jelentős megpróbáltatásokat és szenvedéseket kell megtapasztalnia.³²⁰ Mária, a Megváltó Társa kinyilvánított igazsága az egyháznak emelkedett példát mutat, emlékeztetve Isten népét, hogy minden emberi szenvedés és keresztényi jótékony cselekedet megváltó lehet és hogy a Megváltó keresztjét újra a világ közepébe kell helyezni és a híveknek hordozniuk kell a világ üdvözítésére és megszentelésére.

Végző állásfoglalás

Máriának, Jézus Anyjának mint a **Megváltóval együtt a Megváltó Társának, a Közvetítővel és Megszentelővel együtt minden kegyelem Közvetítőjének és Isten népe Szószólójának** kimagasló szerepei az Isten Szeplőtlen Anyjának gondviselészerűen betöltött szerepei, – és ezek szilárdan jelen vannak a Szentírásban és az Apostoli hagyományban mint az Egyház Tanítóhivatalának hiteles és következetesen vallott tanításai.

A II. Vatikáni Zsinat Boldogságos Szűz Anyáról³²¹ szóló tanításának bevezetésében a zsinati Atyák a következő megkötést tették a Miasszonyunkról szóló fejezetükhöz: „Nincs szándékában [a szent szinódusnak] viszont, hogy mindenre kiterjedő tanítást terjesszen elő Szűz Máriáról, és az sem, hogy eldöntsen olyan kérdéseket, amelyekre még nem derített teljes fényt a hittudósok munkája. Megmarad tehát a létjogosultságuk az irányzatok szabadon előterjesztett nézeteinek Szűz Máriával kapcsolatban, aki a szent egyházban Krisztus után következik, a szívünkhöz pedig oly közel áll.”³²² Nem csak, hogy tanították a zsinatot megelőzően Mária a Megváltó Társaként betöltött, közvetítő és szószóló szerepét a világon mindenütt a katolikus egyetemeken és szemináriumokban,³²³ de maguk a zsinati atyák

is utalnak egy *nagyobb dogmatikus befejezésre*, amely Jézus Anyjának szerepére és természetére vonatkozik, aki gondviselésszerű szerepet tölt be Isten emberiséget üdvözítő drámájában.

Tekintettel jelenlegi Szentatyánk, II János Pál pápa jelentős közreműködésére Mária Krisztushoz és az egyházhoz kötődő közvetítő szerepének megértésében; tekintettel Szt. Maximilián Kolbe és más teológusok által felvázolt tisztább képre, tekintettel a Szentlélek döntő szerepére Mária egyházban betöltött személyében és szerepében, tekintettel a II. Vatikáni zsinat Mária szerepeire vonatkozó szilárd patrisztikus és Szentírásra alapozott megújított képére; és az egyház magisztériumának ezen Mária-szerepekről szóló ismétlődő és következetes tanítására egyetlen befejező cselekedet maradt, hogy Mária, a megváltó társa, közvetítő és szószóló, gondviselésszerű, engedelmesen betöltött és Isten akarata által csodálatosan elrendelt szerepeit Isten népével teljesen megismertessük, hogy az egyház életébe teljesen bevezessük: **hogy a mi Szentatyánk hivatalában, mint Krisztus Szentlélek által irányított földi helytartója, meghatározza és kihirdesse Mária a megváltó társa, kegyelmek közvetítője, és Isten népének szószólója szerepeire vonatkozó Isten által kinyilvánított dogmát, ami valóban egyetlen alapvető Megváltó Társaként betöltött szerepet jelent a Megváltóval és Megszentelővel Jézus Édesanyjának az őt megillető tiszteletében, az egy szent, katolikus és apostoli anyaszentegyház javára. Akkor és csak akkor fogja az egyház bátran és dogmatikusan kijelenteni az egész Máriáról, Krisztus és az egyház édesanyjáról szóló igazságot. Mária, a megváltó társa, közvetítő és szószóló szerepeinek dogmatikus kihirdetése, ha ez Isten akarata, Mária Szentlélek erejével kinyilvánított saját próféciájának egyházi beteljesedése lesz: „mostantól fogva boldognak hirdet minden nemzedék” (Lk.1,48).**

Fejezzük be egy ószövetségi sugalmazott imával Tóbiás Könyvből, mely előre jelzi az új Jeruzsálem dicsőségét. Mivel Mária mindig az egyház előtt álló kiemelkedő példa³²⁴ és előkép volt, ez az ótestamentumi himnusz teljes egészében Jézus anyjára alkalmazható, aki az új Jeruzsálem első tagja, az Úr nagy tabernákuluma, Sión felmagasztalt leánya, a választott Megváltó Társa, Közvetítő és Isten népének Szószólója:

Ragyogó világosság támad a föld minden táján.
Eljön számtalan nép, messziről, a föld határaitól,
hogy Urunk, Istenünk szent nevében közelében lakjék.
Ajándékot hoznak a kezükben,

ajándékot az ég Királyának.
Nemzedékek nemzedék nyomába lépve megtisztel
örömekével és a kiválasztott neve fennmarad
nemzedékről nemzedékre.

Átok rá, aki gúnyol, átok rá, aki elpusztít,
lerombolja faladat, ledönti bástyáidat,
fölégeti házaidat.

Örökké áldott, aki fölépít.
Örülj és vigadj igaz fiaid miatt,
mert összegyűjtik őket,
és akkor dicsőítik az örökkévaló Urat.

Boldogok, akik szeretnek,
boldogok, akik örülhetnek majd békédnek!
Boldogok, akik siránkoztak pusztulásodon,
mert örömük lesz benned
és mind megérik jövődő boldogságodat.

Áldjad, lelkem, az Urat, a nagy Királyt!
Hiszen Jeruzsálem újra fölépül,
és az ő háza is minden időkre.
Boldog volnék, ha nemzetségemből valaki megérné, meg-
láthatná dicsőségedet
és magasztalhatná az ég Királyát.

Zafírból és smaragdból épülnek majd Jeruzsálem kapui,
drágakőből a falaid.
Aranyból lesznek Jeruzsálem bástyái
és színaranyból a falaid.

Rubinnal és zafírkővel lesznek kirakva Jeruzsálem utcái,
Jeruzsálem kapuiban újra visszhangzik majd
az örömeének, és minden háza ezt harsogja: Alleluja!
Áldott legyen Izrael Istene!
Örökre dicsőítsék benned a szent nevet!
(Tób. 13, 11-16)

Úr Jézus Krisztus,
az Atya Fia, küldd el most Lelkedet
az egész földre. A Szentlélek éljen
minden nép szívében, hogy megmeneküljenek
a romlástól, a pusztulástól és a háborútól.
A Minden Népek Asszonya,
aki egykor Mária volt,
legyen a mi közbenjárónk.
Ámen.

*(Imprimatur:
Rožňava, 30.07.1998
Eduard Kojnok
Episc. Rožňava)*

Lábegyzetek:

- ¹ II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 1987. március 25., 1
- ² Vö. II. Vatikáni zsinat, *Dei Verbum* (Dogmatikai konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról), 9-10. in: II. Vatikáni zsinat tanítása. Szerk.: Dr. Cserhádi József és Dr. Fábian Árpád, Szent István Társulat, Budapest. (A későbbiekben a II. Vatikáni zsinat dokumentumainak idézetei mind ebből a forrásból származnak)
- ³ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium* (Dogmatikai konstitúció az egyházzól), 53
- ⁴ Efezusi zsinat, Kr.u. 431, idézet Henricus Denzinger: *Enchiridion Symbolorum, Definitionum et Declarationum De Rebus Fidei et Morum*, Barcelona, szerk.: Herder, 1946., 113 (a későbbi, ebből a forrásból származó hivatkozásokat „D” betű jelzi a hivatkozási szám előtt)
- ⁵ I. Márton pápa, Lateráni zsinat, Kr.u. 649., D 256.
- ⁶ IX. Piusz pápa: *Ineffabilis Deus*, 1854., in Fila Béla - Jug László: *Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai, Örökmécs Alapítvány, Kisterenye-Budapest*, 500. old, 2803
- ⁷ XII. Piusz pápa: *Munificentissimus Deus*, 1950., in Fila Béla - Jug László: *Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai, Örökmécs Alapítvány, Kisterenye-Budapest*, 724. old, 3903
- ⁸ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ⁹ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁰ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 56
- ¹¹ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 58
- ¹² Lásd például: XI. Piusz pápa: Rádió üzenet Lourdes-ban, 1935. április 28., *L'Osservatore Romano*: „Ő jámborság és irtalom Anyja, aki Megváltó Társaként legedesebb fiad mellett álltál, amikor szenvedett, amikor beteljesítette az emberiség megváltását a kereszti oltáránál ... (nyomatékkal).” Más Mária-t Megváltó Társaként feltüntető hivatalos egyházi dokumentumokat ld.: Szent Rítus Kongregáció, 1908. május 13., *Acta Apostolicae Sedis* (későbbiekben: „AAS”) 41, 1908., 408. old.; Szent Officium, 1913. június 26-i dekrétum, AAS, 5, 1913., 364. old.; Szent Officium, 1914. január 22-i dekrétum, AAS, 6, 1914., 108. oldal; XI. Piusz pápa, *L'Osservatore Romano*, 1933. december 1., *L'Osservatore Romano*, 1934. március 25. Vö. P. Gabriele M. Roschini O.S.M.: *Maria Santissima Nella Storia Della Salvezza, Isola de Liri, Olaszország, Editrice m. Pisani, 1969.*, 126. old.
- ¹³ Mária-t magát is Jézus Krisztus váltotta meg a Kálvárián, aminek kegyelméből részesedhetett foganása pillanatában az Isten által, aki az időn felül áll. vö. IX. Piusz pápa: *Ineffabilis Deus*, 1854.
- ¹⁴ Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁵ Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁶ II. János Pál pápa: pápai beszéd az alboradai Miasszonyunk szenthelyen, Guayaquilben, 1985. január 31. in: *L'Osservatore Romano*, 1985. március 11.
- ¹⁷ II. Vatikáni zsinat, *Dei Verbum* (Dogmatikai konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról), 10
- ¹⁸ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁹ Vö. II. Vatikáni zsinat, *Dei Verbum*, 10
- ²⁰ II. Vatikáni zsinat, *Dei Verbum*, 8
- ²¹ Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, apostoli körlevél, 30
- ²² II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 55
- ²³ IX. Piusz pápa: *Ineffabilis Deus*, apostoli körlevél, 1854. december 8.; vö. II. János Pál pápa: *Redemptor Hominis*, apostoli körlevél, 1979., 8
- ²⁴ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 55
- ²⁵ IX. Piusz pápa: *Ineffabilis Deus*, 1854. december 8.
- ²⁶ vö. Szt. Jusztinosz Mártír: *Dialogus cum Tryphone*, 100. fejezet; Migne, *Patrologia Graeca*, (későbbi hivatkozásokban „PG”) PG, 6, 709 - 712; Szt. Iréneusz:

- Adversus Haereses, III. 32. fejezet, I, PG, 7, 958-959; V, 19. fejezet, I, PG 7, 1175-1176
- ²⁷ XII. Piusz pápa: Munificentissimus Deus, apostoli rendelkezés, 1950. november 1.
- ²⁸ II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 55
- ²⁹ Vö. II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 7
- ³⁰ II. János Pál pápa: Redemptor Hominis, pápai körlevél, 1
- ³¹ II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 56
- ³² „Mária eleve elrendelésével” kapcsolatban vö. Damaszkuszi Szt. János: Hom. in Nativitatem, 7; 10. Sources Chrétiennes, Lyons, (későbbiekben: S.Ch.) 80, 65; 73; Hom. in Dormitionem I,3; S.Ch. 80,85.
- ³³ Vö. II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 8
- ³⁴ Bővebb jelenkori magyarázat a kekharitómené-vel kapcsolatban: Id. Ignace de la Poterie, S.J.: Het Mariamysterie in het Nieuwe Testament (1985) (angolra Bertrand Buby, SM fordította, „Mary in the Mystery of the Covenant” címmel, New York, Alba House, 1992.)
- ³⁵ II. János Pál pápa: A Szepőltelen Szűz Mária, a megváltás első csodája, általános fogadáson elhangzott pápai beszéd, 1983. december 7., L’Osservatore Romano, 50, 1983., 1.old.
- ³⁶ IX. Piusz pápa: Ineffabilis Deus, 1854.
- ³⁷ Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 55
- ³⁸ II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 55
- ³⁹ Vö. Szt. Jusztin mártír: Dialogus cum Tryphone, C. 100, PG 6, 709-712; Szt. Iréneusz: Adversus Haereses III, c.22, 4; PG 7, 959; V, c. 19. , 1: PG 7, 1175; Szt. Epifaniusz: Haer. 78, 18; PG 42, 728; Szt. Jeromos: Epist. 22, 21; Migne, Patrologia Latina (továbbiakban „PL”) 22, 408; vö. Szt. Augustinus: Serm. 51, 2, 3: PG 38, 335; Jeruzsálemi Szt. Cirill: Catech. 12, 15: PG 33, 741; Khrizosztomosz Szt. János, In Ps. 44,7: PG 55, 193; későbbi atyák (közülük több mind nyugati, mind keleti) megtalálhatók: Damaszkuszi Szt. János: Hom. 2 in dorm. B.V.M., 3: PG 96, 728. Egyházatyákra vonatkozó részletesebb hivatkozások: J. Bittremieux: De Meditatione universalis B.M. Virginis quoad gratias, Brugis, 1926., 107. old.; J.B. Carol, O.F.M.: De Corredemptione Beatae Virginis Mariae, Typis Polyglottis Vaticanis, 1950., 125. old.; G. Roschini: O.S.M., Maria Santissima Nella Storia Della Salvezza, 1969., II kötet, 171. oldal.
- ⁴⁰ Szt. Iréneusz: Adversus Haereses, I, 3, 22. fejezet, 4; PG 7, 958-959
- ⁴¹ Átfogó képpel kapcsolatban vö. 15. lábjegyzet általános ősatyákra vonatkozó hivatkozásait és a teológiai hivatkozásokat. A nagy tizenkilencedik századi ősatya-szakértőt, John Henry Newmant idézik, aki a megkérdőjelezhetetlen „új Éva” képpel kapcsolatban azt mondta, hogy „Szt Jeromos (331-420) idejére a kontraszt Éva és Mária között majdnem közmondásossá vált” (vö. J. Bittremieux: De Meditatione universalis B.M. Virginis quoad gratias, 107. oldal)
- ⁴² II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 56
- ⁴³ E teológiai következtetéssel kapcsolatos részletesebb mű: G. Roschini, O.S.M.: Mariologia, v. 3, Róma, 1947., 300.old.
- ⁴⁴ Vö: J. Lebon: Comment je conçois, j’ établis et je defends la doctrine de la Mediation mariale, Ephemerides Theologicae Louvanienses, 16. kötet, 1939., 600. old.;

- idézve: L. Riley: *Historical Conspectus of the Doctrine of Mary's Coredemption*, Marian Studies, 1951., 41. old.; Bover: *Deiparae Virginis consensus corredemptionis ac meditationis fundamentum*, idézve: Charles Balic, O.F.M.: *The Council Speaks of Mary*, The Marian Era, v.6, 1965., 85. oldal
- ⁴⁵ „Incarnatio redemptiva redemptio inchoativa” („a megváltó megtestesülés a megváltás kezdete”), ld. a 20 lábjegyzetet
- ⁴⁶ Szt. Iréneusz: *Adversus Haereses*, I, 22. fejj., 4; PG 7, 958-959
- ⁴⁷ Assemani Szt. Ephraem, szerk.: *Opera Omnia*, 3. kötet, Róma, 1832., 528. old.
- ⁴⁸ Szt. Ambrus: *De Mysteriis*, 3. fejj., 13; PL 16, 410
- ⁴⁹ Vö. Aquinoi Szt. Tamás: *Summa Theologia*, I-II, Q.81, a.5. Ádám, az emberi faj atyjának vétke a tényleges ok, hogy az emberiség a kegyelmi állapotát elveszítette. Ha Ádám nem vétkezett volna, nem szenvednénk az áteredő bűn hatásaitól.
- ⁵⁰ Vö. Alfons Maria Cardinal Stickler: *Maria: Mitterlöserin*, Salzburg, 1990.9.12., *Informationsblatt der Priesterbruderschaft St. Petrus*, 12, Wigratzbad, 1991-es évfolyam
- ⁵¹ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 57
- ⁵² II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 58
- ⁵³ Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 16
- ⁵⁴ II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 16. Megjegyzés: Természetesen Iz.53 szenvedő szolgájáról szóló kép együtt az angyal és Simeon Mária messiás Fiára és az ő küldetésére vonatkozó szavaival, egyértelműen tudatták Máriával a meghívást a fiához való csatlakozásra az üdvözítés munkájában, mely szenvedéssel jár.
- ⁵⁵ Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 3
- ⁵⁶ II. János Pál pápa: pápai beszéd a Miasszonyunk alboradai szenthelyén, az ecuadori Guayaquilben, 1985. január 31-én, *L'Osservatore Romano*, 1985. március 11., 6. old.
- ⁵⁷ Részletesebb kommentár a „megváltó” (g'1, go'el) ószövetségi fogalmával kapcsolatban: ld. Ringgren: *Theological Dictionary of the Old Testament*, 2. köt., Eerdmann, Grand Rapids, 351. old; Vö. Kittel: *Theological Dictionary of the New Testament*, rövidített kötet, Michigan, 1985., 328. old.
- ⁵⁸ II. Vatikáni Zsinat, *Lumen Gentium*, 56
- ⁵⁹ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 58
- ⁶⁰ II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikai konstitúció, Dei Verbum*, 10
- ⁶¹ Vö. Szt. Clairvaux-i Szt. Bernát (megh. 1153): *Hom. II super Missus est*; PL 183, 62; *Sermo III de Purificatione Beatae Mariae*; PL 183, 370; *Sermo II in Festo Pentecotes*; PL 183, 328. Jegyzet: Habár Szt. Bernát magyarázata nem közvetlenül Jn.19,26-ra vonatkozik, Mária „Atyának felajánlott áldozatá”-ról szóló tanítással joggal sorolja őt azok közé, akik Mária a keresztnél betöltött társ szerepének értelmezését kidolgozták.
- ⁶² Vö. Szt. Bonaventura (megh. 1274): *Collatio 6 de donis Spiritus Sancti*, 5, 15, 16, 17; *Opera Omnia*, (Ad Claras Aquas), 5. kötet, 486. old.; *Sermo 3 de Assumptione*, *Opera Omnia*, 9. kötet, 695. old.; III Sent., dist. 4, a. 3, qu 3, concl.; *Opera Omnia*, 3. kötet 115. oldal. Például: „Ahogy ők [Ádám és Éva] voltak az emberiség rombolói, úgy ők [Jézus és Mária] voltak az újjáépítői...” (Sermo 3): „Ő [Mária] az egész emberiségnek kiérdemelte a megbékélést is...” (III Sent); „Ő fizette ki a [megváltás] árát, mint bátor és szerető asszony - nevezetesen, amikor Krisztus

szenvedett a kereszten, hogy megfizesse a megtisztításunk és megváltásunk árát, az áldott Szűz jelen volt, elfogadta és egyetértett az isteni akarattal” (16).

⁶³ Vö. Nagy Szt. Albert (megh. 1280): Comment. in Matth., I, 18; Opera Omnia, szerk: Borgnet, 20. kötet, Párizs, 1898., 36. old.; Szt. Albert vagy „Ál-Albert”: Mariale, Q. 42, Opera Omnia, 37. kötet, 81. old.; Q. 150, 219. old.; Q. 51, 97. old. Például „Egyedül neki [Máriának] adatott meg a kiváltság, nevezetesen a részvétel a passióban; a Fiú akarta, hogy részt vegyen a passió dicsőségében, azért hogy megadhassa neki a jutalmat; és azért hogy megadja neki a megváltásban való osztozás érdemét. Azt akarta, hogy Mária részese legyen a passió büntetésének, hogy ő legyen mindenek anyja az újjáteremtésen keresztül, ahogyan a megváltás együtt szenvedője volt a passióban való részvétele által. Éppen úgy ahogy a világ Istenhez kötődik az Ő isteni szenvedése által, ugyanúgy kapcsolódik az asszonyhoz is a szenvedésben való részvételével.” (Q. 150)

⁶⁴ Vö. Tauler János (megh. 1361): Sermo pro festo Purificationis Beatae Mariae Virginis; Oeuvres Complètes, 6. kötet, Párizs, 1911., szerk. E.P. Noel, 253-255. old.; 256. old, 259. old. Például: „Isten elfogadta [Mária] engedelmisségét [a Kálvárián], az egész emberiség hasznára és megváltására” (253. oldal) „Előre kinyilvánította neked [Máriának] a te egész passiódat ami által Ő érdemnek és szenvedésének részesévé tesz és ami által te együttműködni fogsz Véle az emberiség üdvének visszaállításában...” (256. old)

⁶⁵ Mária kálváriai társ feladatának még részletesebb az utó-patrisztikus időszaktól a középkoron át a modern időkig nyúló feldolgozásával kapcsolatban, lásd Roschini: Maria Santissima Nella Storia Della Salvezza, 179. old.; J.B. Carol: De Corredemptione Beatae Virginis Mariae, 151. old.

⁶⁶ II. Vatikáni zsinat, Dei Verbum, 10

⁶⁷ Eltekintve a számos korábbi, Mária Megváltó Társaként teljesített („coredemptrix”) feladatára utaló hivatkozástól (ld. 40. és 41. lábjegyzeteket), a megszólítás első írásos használata a 14. századból származik. Példaképpen álljon itt a salzburgi Szt. Péter templomban található liturgikus könyv egy verse:

Pia, dulcis et benigna	Szerető és édes, kedves,
Nulla prorsus luctu digna	Bánatot nem érdemelt,
Si fletum hinc eligeres	Ha választod a könnyeket,
Ut compassa Redemptori,	Mint ki szenved Megváltónkkal,
Captivato transgressori	Bűnösökért fogságukban,
Tu <u>Corredemptrix</u> fieres.	A Megváltó Társa leszel.

Vö. Oratione, Szt. Péter székesegyház, Salzburg, in Dreves-Blume, Analecta hymnica mediæ aevi, 46. kötet, 79, 126. old; Vö. Planctus oratus ... ad B. Virginem Filium de cruce depositum sinu tenentem, in R. Laurentin: Le fître de Coredeptrice, Etude historique in Marianum, 13, 1951., 429. old.

⁶⁸ Vö. II. Vatikáni zsinat, Dei Verbum, 10

⁶⁹ Jegyzet: IX. Piusz pápa Mária résztvevő feladatára vonatkozó pápai hivatkozásait még általánosabban az Ineffabilis Deus-ban (1854) kezdi, amikor Máriáról, „parentum Reparatricem”-ként („a szülők Reparatrix-a [másodlagos helyreállítója]”) ír, utalva Ádámra és Évára az egyházatyák tanításában.

⁷⁰ XIII. Leo pápa: Jucunda Semper, apostoli körlevél, 1894., Acta Sanctae Sedis (ASS), 27. kötet, 178. old.

- ⁷¹ XIII. Leo pápa: *Adiutricem populi*, apostoli körlevél, 1895., ASS. 28. kötet, 130. old.
- ⁷² X. Szt. Piusz pápa: *Ad diem illum*, apostoli körlevél, 1904. In: *Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai*. Ford és összeállította: Fila Béla, Jug László, Örökmécs Alapítvány, Kisterenye - Budapest, 1997., 604-605. old., 3370
- ⁷³ *Meritum de condigno* (illendőség érdeme) *ex toto rigore justitiae* (egyenlőség az érdemes cselekedet és az érte kapott jutalom között, hasonlóképpen a jutalmat adó és kapó személyek között) egyfajta érdem („jog a jutalomra”), amit csak Jézus Krisztus szerezhetett meg tekintettel isteni természetére. Jézus Krisztus megváltása a kereszten mind kielégítő (megszüntette a bűn miatt bekövetkezett szakadást Isten és ember között) és érdemes (megalapítva a jogot a Mindenható Istentől származó jutalomra, amely ugyanakkor mindig előre feltételezi az Isten kegyelmének ajándékát). Vö. Tridenti zsinat, D 799, D 809, 810; J.B. Carol, O.F.M.: „Our Lady’s Coredemption” in *Mariology*, Bruce Pub., 1957., 2. kötet, 410. old.
- ⁷⁴ *Meritum de congruo* (illendőség érdeme) jog a helyénvalóságra alapozott jutalomra, együtt a jutalommal támogató személy nagylelkűségével. Tekintettel Mária kivételes részvételére Krisztussal a megváltásban és az Atya nagylelkűségére, a *de congruo* érdemet jogosan tulajdonítja X. Szt. Piusz Máriának.
- ⁷⁵ X. Szt. Piusz idejének „Coredemptrix” megszólításra vonatkozó hivatkozásokkal kapcsolatban lásd: Szentírítus Kongregáció, 1908. május 13., AAS 41, 1908, 408. old.; Szent Offícium; 1913. június 26-i dekrétum, AAS 5, 1913, 364. old.; Szent Offícium, 1914. január 22-i dekrétum, AAS 6, 1914, 108. old.
- ⁷⁶ X. Szt. Piusz Mária érdemeire vonatkozó *de congruo* tanítói megnyilatkozása hivatalos *aurea media in veritate* (az igazság arany középpútja) Mária Coredemptrix-i érdemére és természetére vonatkozó vitában. Anélkül, hogy kimondaná a döntő szót afőlött, hogy Mária is kiérdemelte a *de digno*-t, de *supercongruo*-t és a *de condigno ex mera condignitate*-t, (ahogy Mária mennybevitelének dogmája sem mondja ki a döntő szót Mária „halála” fölötti vitában), X. Szt. Piusz állítása hivatalos megerősítésként szolgálhat abban, hogy Mária legalább kiérdemelte a *de congruo*-t, ahogy Krisztus a *de condigno*-t, és így megjelenít egy egységes dogmatikus állítást Mária, a Megváltó Társa érdemére vonatkozóan.
- ⁷⁷ XV. Benedek pápa: *Inter Sodalicia*, apostoli körlevél, 1918., AAS 10, 1918., 182. old.
- ⁷⁸ Mária a keresztlábanál ajánlotta fel Jézust, melyet alapjaiban kizárólagos kegyelmi anyaságának folytán világi papsága révén tehetett meg, melyben osztozik minden hitben és kegyelemben megkeresztelt. Mária felajánlására vonatkozó itteni hivatkozás helyes és igaz módon magyarázható Mária egyéni áldozati felajánlásával, ahogy ezt a papszentelésben ténylegesen értelmezzük.
- ⁷⁹ XI. Piusz pápa: a megváltás jubileumának ünnepélyes lezárásaként mondott ima, 1935. április 28., *L’Osservatore Romano*, 1935. április 29-30, 1. old. XI. Piusz más, a Megváltó Társára vonatkozó tanítással összefüggő pápai megnyilatkozásaival kapcsolatban ld: *L’Osservatore Romano*, 1933. november 1.; AAS, 15. kötet, 1923., 105. old.; 20. kötet, 1928., 178. old.; Pápai beszéd Vicenza zárándokaihoz, 1933. november 30., *L’Osservatore Romano*, 1933. december 1.
- ⁸⁰ XI. Piusz pápa: *Miserentissimus Redemptor*, pápai körlevél, AAS, 1928. 20, 178. oldal

- ⁸¹ Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ⁸² XI. Piusz pápa: pápai beszéd Vicenza zárándokaihoz, 1933. november 30., *L'Osservatore Romano*, 1933. dec. 1.
- ⁸³ XI. Piusz: *Mystici Corporis*, apostoli körlevél 1943., AAS 35, 1943., 247. oldal
- ⁸⁴ Szt. Iréneusz: *Adversus Haereses*, III, 22, 4; PG 7, 959.
- ⁸⁵ Szt. Jeromos: *Epist.* 22, 21; PL 22, 408. old.
- ⁸⁶ XII. Piusz pápa: *L'Osservatore Romano*, 1940. április 22.
- ⁸⁷ XII. Piusz pápa: rádióbeszéd a fatimai zárándokokhoz, 1946. május 13., AAS 38, 1946, 266. old.
- ⁸⁸ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 56, 57
- ⁸⁹ A *Lumen Gentium* 58, az irat „Megváltó Társa” fejezetének lábjegyzete XII. Piusz Mária a Megváltó Társaként betöltött feladatának magyarázatára utal, ahogy korábban már idéztük a *Mystici Corporis*-ből (1943).
- ⁹⁰ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 58. A további, ebben a fejezetben található zsinati hivatkozások mind az 58. részből valók.
- ⁹¹ Vö. XV. Benedek pápa: *Inter Sodalicia*, 1918.
- ⁹² Vö. XV. Benedek pápa: *Inter Sodalicia*, 1918.
- ⁹³ Vö. XII. Piusz pápa: *Mystici Corporis*, 1943.
- ⁹⁴ Vö. II. Vatikáni zsinat *Lumen Gentium*, 61
- ⁹⁵ II. János Pál pápa: pápai beszéd a Miasszonyunk alboradai szenthelyén Guayaquilben, 1985. január 31-én *L'Osservatore Romano*, 1985. március 11.
- ⁹⁶ II. János Pál pápa: *Salvifici Doloris*, apostoli körlevél, 25
- ⁹⁷ II. János Pál pápa: *Salvifici Doloris*, apostoli körlevél, 25
- ⁹⁸ II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, apostoli körlevél, 18
- ⁹⁹ II. János Pál: *Redemptoris Mater*, apostoli körlevél, 18
- ¹⁰⁰ II. János Pál pápa: pápai beszéd az alboradai Miasszonyunk szenthelyen, Guayaquilben, 1985. január 31-én, *L'Osservatore Romano*, 1985. március 11.
- ¹⁰¹ XV. Benedek pápa: *Inter Sodalicia*, 1918
- ¹⁰² II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁰³ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁰⁴ II. János Pál pápa: pápai beszéd az alboradai Miasszonyunk szenthelyen, Guayaquilben, 1985. január 31-én, *L'Osservatore Romano*, 1985. március 11.
- ¹⁰⁵ II. János Pál pápa: pápai beszéd az alboradai Miasszonyunk szenthelyen, Guayaquilben, 1985. január 31-én, *L'Osservatore Romano*, 1985. március 11.
- ¹⁰⁶ *Orationale Szt. Péter székesegyház, Salzburg*, in Dreves-Blume, *Analecta hymnica mediaevi*, 46. kötet, 79, 126. oldal; Vö. *Planctus oratus ... ad B. Virginem Filium de cruce depositum sinu tenentem*, in R. Laurentin: *Le titre de Coredemptrice, Etude historique en Marianum*, 13, 1951., 429. old. Az eredeti latin verssel kapcsolatban ld. a 67. lábjegyzetet.
- ¹⁰⁷ Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁰⁸ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹⁰⁹ II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ¹¹⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Lumen Gentium*, 60; II János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 38
- ¹¹¹ Részletesebb értelmezés a „közvetítővel” kapcsolatban ld.: Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich: *Theological Dictionary of the New Testament*; rövidített kötet, Mi-

- chigan, 1985., 585-586.old; Hastings: Dictionary of Bible, 3. kötet, New York, 311. old; Becker: New International Dictionary of the New Testament Theology, 1972., Michigan, 372. old.
- ¹¹²A görög szó, amit az „egyetlen” kifejezésre használ Szent Pál 1Tim.2,5-ben, a „heis” ami „egyetlent”, „elsőt”, vagy „elsődlegest” jelent. Van egy másik görög szó, amit Szt. Pál használhatott volna, ha Jézusra, mint kizárólagos közvetítőre utal, nevezetesen a „monos”-t, amely „magányos”-t, „egyedüli”-t, „kizárólagosan egyetlen”-t jelent. Ahogy O’Carrol, C.S.Sp. megjegyzi: „A gyakorlatot, hogy Máriát Közvetítőként szólítjuk, nem akadályozza és nem is gátolja a páli szöveg. Az »egyetlen« szó használata (heis és nem monos) hangsúlyt ad Krisztus transzcendens mivoltának közvetítői szerepében, megváltó halálának különleges értékén keresztül.” vö. Theotokos, A Theological Encyclopedia of the Blessed Virgin Mary, Dublin, 1982., 238. old.
- ¹¹³II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ¹¹⁴Vö. Efezusi zsinat, 431, D 122; Tridenti zsinat, D 938; II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 10
- ¹¹⁵Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ¹¹⁶A „részeivé legyetek az isteni természetnek” (2Pét.1,4) vers patrisztikus értelmezése osztozást jelent az isteni természetben, nem a lét rendje, hanem a részvétel rendje szerint. Ennélfogva az atyák „istenivé” válásról beszélnek: „Az Ige testté lett, hogy mi Istenné lehessünk”, vö. Szt. Atanáziusz: Or. de Incarn. Verbi 54.
- ¹¹⁷Vö. II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 38
- ¹¹⁸II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 38
- ¹¹⁹II. Vatikáni Zsinat, Lumen Gentium, 60
- ¹²⁰II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 38
- ¹²¹II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 39
- ¹²²Aquinoi Szt. Tamás: Summa Theologiae, III. Q. 26, a.1
- ¹²³II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ¹²⁴II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ¹²⁵Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ¹²⁶II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 38
- ¹²⁷Vö. Efezusi zsinat, 431, D 113
- ¹²⁸XII. Piusz pápa: Mystici Corporis, apostoli körlevél, 1943.
- ¹²⁹Vö. II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, III. rész, „Mária anyai közbenjárása”
- ¹³⁰Vö. Szt. Iréneusz: Adversus Haereses, 1, 3, c. 22, 4; PG 7, 958-959. old.
- ¹³¹III. Ince pápa, Osci Durandus hitvallás: „Ioanemque Baptismam ab eo missum esse sanctum et iustum et in utero matris suae Spiritu Sancto repletum.”
- ¹³²II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 21
- ¹³³Jegyzet: Az Új Vulgátában ez a vers: „Quid mihi et tibi mulier?” (Mit akarsz tőlem asszony), ami Jézus feleletéről nem árulja el, hogy szemrehányás vagy cáfolat. Sok más fordításban sem találjuk meg a kétségbevonás vagy visszautasítás gondolatát. Ugyanakkor a Szentírásban számos helyen megtalálhatjuk Isten akaratának ilyen jellegű megváltozását, ami az emberiség kérésére született a hit sötétiségének közepette, például Ábrahám esetén Izsákkal kapcsolatban (vö. Ter.22,7-14). Az a tény, hogy Jézus szívességet tett Mária szavára, egyértelművé teszi Krisztus pozitív választát valahányszor ez Mária közbenjárására történik. Vö. Bibliorum Sacrorum Nova Vulgata Editio, Libreria Editrice Vaticana, 1986., 2007. old.
- ¹³⁴Vö. XII. Piusz pápa: Munificentissimus Deus, 1950.
- ¹³⁵Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ¹³⁶Vö. II. János Pál pápa: Redemptoris Mater, 21-22.

- ¹³⁷II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21
- ¹³⁸Habár Máriának nyilvánvalóan különleges kapcsolata van lelki anyaságában a Jézus Krisztus életében és hitében megkeresztelték felé, általánosabb módon Mária lelkiileg édesanyja az egész emberiségnek, Krisztus megváltói erőfeszítései és Mária saját közvetítői részvétele miatt az egész emberiség megváltásának érdekében. XIII. Leó pápa Jánost a kereszt lábánál az egész emberiség képviselőjeként jelöli meg, és kiemelkedően azokénak, akik Krisztushoz a hit által kapcsolódnak: „Most Jánosban, az egyház állandó véleménye szerint, kiválasztotta az egész emberiséget, különösen azokat, akik csatlakoznak hozzá a hitben” *Adjutricem populi*, apostoli körlevél, 1895.
- ¹³⁹II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21
- ¹⁴⁰II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21
- ¹⁴¹II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21
- ¹⁴²II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 22
- ¹⁴³M.J. Scheeben: *Gesamtausgabe*, Carl Seckes, Herder, 1954., VI/2, 1873, 494-495. old.
- ¹⁴⁴Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 23
- ¹⁴⁵XIII. Leó pápa: *Adjutricem populi*, 1895.
- ¹⁴⁶II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 61
- ¹⁴⁷A Máriáról, mint a kegyelem közvetítőjéről szóló pápai tanítás rövidesen következik a szövegben. A kifejezés mostani pápai használatával kapcsolatban ld. II. János Pál pápa: Krisztus a mi utunk, Mária a mi biztos vezetőnk, pápai beszéd, Orte, Olaszország, 1989. szeptember 17., *L'Osservatore Romano*, 1989. október 2., 3. old.
- ¹⁴⁸Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 45
- ¹⁴⁹II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 40
- ¹⁵⁰A Megváltó Társa - Közvetítő kapcsolatot a magiszteriium konzekvensen tanítja; pl: XIII. Leó pápa: „Ő, aki az emberiség megváltásában együttműködő volt, hasonlóan lesz együttműködő az ebből származó kegyelem szétosztásában” (ASS 28, 1895-96, 130. old.). A Megváltó Társa - Közvetítő kapcsolatot részletesebben rövidesen tárgyaljuk a kegyelem Közvetítőjéről szóló pápai állításokról szólva.
- ¹⁵¹A kegyelem közvetítőjének patrisztikus értelmezését itt tárgyaljuk, de anélkül, hogy levonnánk a következtetést, hogy a „közvetítő” kifejezés minden patrisztikus használata szükségképpen a Jn.19,26-ra vonatkozna. Sok patrisztikus szöveg vagy nem kellően pontos, vagy a szöveggörnyezetből nem eléggé egyértelmű, hogy a Kálváriára (Jn.19,26) vagy az angyali üdvözletre (Lk.1,26-38) utal-e. A későbbi egyházatyák gyakran sokkal pontosabbak Máriára, a kálváriai megváltás kegyelmének közvetítőjére való hivatkozásukkor, mint a kegyelemszerző közvetítésére az angyali üdvözlétkor. Semmi esetre sem szabad azonban megfedkezni arról, hogy az egyházatyák elkerülték az éles megkülönböztetést az angyali üdvözlétkori megtestesülés és a kálváriai megváltás között. A megtestesülést tekintették, a „megváltás kiindulópontjának és kezdetének” a testé lett Megváltó üdvözítő cselekedetében. Ez természetesen még páratlanabb és egységesebb elképzelést eredményezhet Mária közvetítő szerepével kapcsolatban.
- ¹⁵²Vö. Szt. Iréneusz: *Adversus Haereses* III, c.22, 4: PG 7, 959; V.C. 19, 1: PG 7,1175; Szt. Epifánusz: *Haer.* 78, 18: PG 42, 728. Szt. Jeromos, *Epist.* 22, 21: Migne, PL 22, 408; vö. Szt. Augustinus: *Serm.* 51, 2, 3 : PG 38, 335; Jeruzsálemi Szt. Círill: *Catech.* 12, 15: PG 33,741; Khrizosztomosz Szt. János, *In Ps.* 44, 7: PG 55, 193.
- ¹⁵³A „kegyelem közvetítője” fogalom fokozatos patrisztikus megértésével kapcsolatban vö. J. Bitremieux: *De meditatione universalis* B.M. *Virginis quoad gratias*, Brugis, 1926., 194. old.; A. Robichaud, S.M.: *Mary Dispensatrix of All Graces*, *Mariology*, 2.

- köt., 442. old.; M. O'Carroll, C.S.Sp.: Meditation, Theotokos, 239. old.; G. Roschini, S.M.: Maria Santissima Nella Storia Della Salvezza, II. kötet, 208. old
- ¹⁵⁴Alexandriai Szt. Círil: Hom. in Deiparam, PG 65, 681. old
- ¹⁵⁵Bosztrai Antipater: In S. Joannem Bapt ..., PG, 1772C.
- ¹⁵⁶Az egyik legősibb Mária imádság, a Sub Tuum (250-300 körül), kinyilvánítja a korai egyház az anyai Közvetítő erejébe vetett bizalmát, amit Krisztus támogat az emberiségért. „Oltalmad alá futunk Istennek Szent Anyja, könyörgésünket meg ne vesd szükségünk idején, hanem oltalmaz meg minket minden veszedelemtől, mindenkoron dicsőséges és áldott Szűz”; Vö II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 66
- ¹⁵⁷Kréta Szt. András (megh. 740), In Nativ. Mariae, Serm I. és Serm. IV, PG 97, 808, 865. Mária közvetítő szerepével találkozunk Szt. Efráim (megh. 373) írásaiban és Szt. Efráim iskolájában, S. Ephraem: Syri opera graeca et latine, szerk. Assemani, 3. kötet, Romae, 525, 528-529, 532. oldalak
- ¹⁵⁸Damaszkuszi Szt. János: Hom. I in Dorm., PG 96, 713A
- ¹⁵⁹Konstantinápolyi Szt. Germánusz: Hom in Dorm. II, PG 98, 321, 352-353. oldalak
- ¹⁶⁰Szt. Germánusz vagy Pszeudo-Germanusz: Oratio V in Ann. SS. Deiparae, PG 93, 322 BC.
- ¹⁶¹Konstantinápolyi Szt. Taraziusz (megh. 806.): In SS. Deiparae Praesentationem, PG 98, 1499. Ld. még Jeruzsálemi Szt. Modesztusz (megh. 634.), vagy Pszeudo-Modesztusz: „Az emberiség általad [Mária által] nyert megmentést, és rajtad keresztül kapott kegyet és áldást Tőle”, PG 86, 3306; és „[Mária] ... akin keresztül újjászülettünk és a Szentlélek templomává lettünk ... ami által kaptuk minden bűnünk bocsánatát.” PG 86bis, 3293; valamint későbből Níceai Teofanész (megh. 1381.): „Nem lehetséges, hogy valaki az angyalok vagy emberek közül akármilyen módon részesedjen az isteni kegyelemben, amely Isten Fiától származik, csak édesanyján keresztül.” S. in SS. Deiparam, szerk. M Jugie, A.A., Lateranum, Nova Series, Róma, 1935., I, 51.
- ¹⁶²Damiani Szt. Péter (megh. 1072): Serm. 46, PL 144, 761 B
- ¹⁶³Damiani Szt. Péter: Serm, 44, PL 144, 740
- ¹⁶⁴Clairvaux-i Szt. Bernát (megh. 1153): Hom. III in vig. nativit., 10, PL 183, 100
- ¹⁶⁵Clairvaux-i Szt. Bernát: Hom. in nativit. B.V.M., 7, PL 183, 441
- ¹⁶⁶Pl. vö. XII. Piusz pápa: Superiore anno, AAS 32, 1941., 145. old; valamint Mediator Dei, 1947. Ezekkel részletesebben a következő részben foglalkozunk, amikor a kegyelem Közvetítőjéről szólnak Jn.19,26 tárgyalásával kapcsolatban.
- ¹⁶⁷Clairvaux-i Szt. Bernát: Hom. in nativitat. B.V.M., 6 PL 183, 441
- ¹⁶⁸Vö. XII. Piusz pápa: Superiore anno, AAS 32, 1940., 145. old
- ¹⁶⁹Sziénai Szt. Bernardin (megh. 1440): Sermon V de nativitate B.M.V., 8. feje; op. omn., v.4, (Lugduni, 1650), 96. old. Lásd még: Szt. Bonaventura (megh. 1274): sermo VI de maternitate B.M. Virginis, op. omn., V.9 (Quaracchi, 1901), 720-721. old. és Szt. Albert, vagy Pszeudo-Albert: Mariale, q. 164; op. omn., szerk: Borgnet, v. 37, Parisiis, 1898., 241. old
- ¹⁷⁰Részletesebben a Máriáról, mint minden kegyelem közvetítőjéről szóló könyvekkel kapcsolatban a középkortól a modern időkig ld.: J. Bittremieux.: De meditatione universalis B.M. Virginis quoad gratias, Brugis, 1926., 201. old.; A. Robichaud, S.M.: Mary, Dispensatrix of All Graces, Mariology, 2. köt., 445. old; M. O'Carroll, C.S.Sp.: Mediation, Theotokos, 241. old.; G. Roschini, S.M.: Maria Santissima Nella Storia Della Salvezza, II. kötet, 224. old.; J.B. Carol: De Corredemptione Beatae Virginis Mariae, 152. old.
- ¹⁷¹Ld. például: X. Szt. Piusz pápa, AAS 2, 1910., 185. old; AAS 5, 1913., 485. old; XV. Benedek pápa, AAS 8, 1916., 172. old; XII. Piusz pápa, AAS 37, 1945., 328. old.;

- AAS 39, 1947., 331. old; AAS 39, 1947., 410-411. old; II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 48
- ¹⁷²Szt. Louis Marie Grignon de Montfort (megh. 1716): *True Devotion to Mary*, 24
- ¹⁷³Vö. Szt. Louis Marie Grignon de Montfort: *True Devotion to Mary*, 83-86, 120-123. oldalak; II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 48
- ¹⁷⁴Ligouri Szt. Alfonz (megh. 1787): *The Glories of Mary*, 5 fejezet
- ¹⁷⁵Vö. például: XIV. Benedek pápa (1740-1758), *Op. Omnia*, V. 16, szerk: Prati, 1846., 428. old; IX. Piusz pápa: *Ubi primum*, 1849.; XIII. Leo pápa: *Octobri mense*, 1891., X. Szt. Piusz pápa: *Ad illum diem*, stb. Ezekről és számos más Mária minden kegyelem közvetítőjének szerepéről szóló magiszteri tanítás ide vonatkozó szövegét hamarosan idézzük a főszövegben.
- ¹⁷⁶Vö. például X. Szt. Piusz pápa: *Ad illum diem*, 1904.; XV. Benedek pápa: *Inter Sodalicia*, 1918.; XII. Piusz pápa, AAS 38, 1946., 266. old., II. János Pál pápa, *L'Osservatore Romano*, 20, 1983.
- ¹⁷⁷Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 60
- ¹⁷⁸Vö. II. Vatikáni zsinat, *Dei Verbum*, 9, 10
- ¹⁷⁹XIV. Benedek pápa (1740-1758): *Op. Omnia*, v. 16, szerk: Prati, 1846., 428. old.
- ¹⁸⁰VII. Piusz pápa (1800-1823): *Ampliatio privilegiorum ecclesiae B.M. Virginis ab angelo salutatae in coenobio Fratrum Ordinis Servorum B. M. V. Florentiae, A.D.*, 1806.; in J. Bourasse, *Summa aurea ...*, v.7, Párizs, 1862., col. 546
- ¹⁸¹IX. Piusz pápa (1846-1878): *Ubi Primum*, apostoli körlevél, 1849.
- ¹⁸²IX. Piusz pápa: *Ineffabilis Deus*, 1854.
- ¹⁸³Vö. XIII. Leo pápa (1878-1903) a következő pápai körlevelekben: *Supremi Apostolatus officio*, 1883., ASS 16, 1113; *Superiore Anno*, 1884., ASS 17, 49; *Jucunda Semper*, 1884., ASS 27, 179; *Octobri Mense*, 1891., ASS 24, 196; *Adjutricem populi*, 1895., ASS 28, 130; *Diuturni temporis spatium*, 1898., ASS 31, 146; *Parta humano generi*, apostoli körlevél, 1901., ASS 34, 195. A rövidesen következő, XIII. Leo ezen írásából származó idézetek csak az irat címe és dátuma alatt kerülnek idézésre.
- ¹⁸⁴XIII. Leo pápa: *Supremi apostolatus*, 1883.
- ¹⁸⁵XIII. Leo pápa: *Superiore anno*, 1884.
- ¹⁸⁶XIII. Leo pápa: *Octobri Mense*, 1891. in. Fila Béla - Jug László: *Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai. Örökmécs Alapítvány, Kisterenye-Budapest, 1997.*, 3274, 577. old.
- ¹⁸⁷XII. Leo pápa: *Jucunda Semper*, 1894.; vö. Sziénai Szt. Bernardin, *Serm. in Nativit. B.V.M.*, 6
- ¹⁸⁸X. Szt Piusz pápa: *Ad diem illum*, AAS 36, 1904., 453. old.
- ¹⁸⁹X. Szt Piusz pápa: *Ad diem illum*, 1904., in: Fila Béla - Jug László: *Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai. Örökmécs Alapítvány, Kisterenye - Budapest, 1997.*, 3370, 604. old.; vö. Eadmer, *De Excellentia Virginis Mariae*, c. 9
- ¹⁹⁰X. Szt Piusz pápa: *Ad diem illum*, 1904., in: Fila Béla - Jug László: *Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai. Örökmécs Alapítvány, Kisterenye - Budapest, 1997.*, 3370, 604. old.; vö. Clairvaux-i Szt. Bernát: *Serm. de temp.*, in *Nativ. B.V. de Aqueductu*, 4; vö. Sziénai Szt. Bernardin: *Quadrag., de Evangelio aeterno*, *Serm. X. a.3. c.3.*
- ¹⁹¹X. Szt Piusz pápa: *Ad diem illum*, 1904., in: Fila Béla - Jug László: *Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai. Örökmécs Alapítvány, Kisterenye-Budapest, 1997.*, 3370, 604. old.; További hivatkozások X. Szt. Piusz pápa minden kegyelmek Közvetítőjével kapcsolatban: ld. *Litterae Apostolicae*, AAS 2, 1910. augusztus 27., 901. old.
- ¹⁹²XV. Benedek pápa (1914-1922): *Inter Sodalicia*, apostoli körlevél, AAS 10, 1918., 182. old. Más benedeki hivatkozásokat minden kegyelmek Közvetítőjével kapcsolat-

- ban ld. Fausto appetente die, apostoli körlevél, AAS 13, 1921., 334. old; Levél Gasparri kardinálishoz, AAS 10, 1917. április 27., 182. old; Beszéd Jeanne d'Arc szentéavatásán, Actes de Benoit XV. v. 2, 1926., 22. old; Levél az amerikai papságnak a szepőlтелен fogantatás ereklyéjével kapcsolatban, AAS 11. 1919., 173. old.
- ¹⁹³Vö. La Vie Diocésaine, v. 10. 1921., 96-106. old, Szentírítus Kongregáció válasza, 1921. január 12. Minden kegyelem közvetítőjének 1921-es miséjére és zsolozsmájára alapozva az Istentiszteleti Kongregáció jóváhagyta az áldott Szűz Mária, Édesanya és Kegyelemközvetítő miséjét 1971-ben, vö. Collection of Masses of the Blessed Virgin Mary, v.1 Sacramentary, Catholic Book Co., New York, 1992., Az új liturgia Máriára, mint „minden kegyelem kincsesházára” hivatkozik a bevezető antifonájában, 223. old.
- ¹⁹⁴Bizánci liturgia, vö. S. Salaville: Marie dans la liturgie byzantine ou grec-slav, in Maria. Etudes sur la Sainte Vierge, szerk.: H. Du Manoir, S.J., v.1, Párizs, 1949., 303. old.
- ¹⁹⁵Kopt liturgia, vö. Kitab al ebsallyati wa al Turwhat, Cairo, 1913., 131. old.
- ¹⁹⁶Örmény liturgia, vö. V. Tekeyan: La Mére de Dieu dans la liturgie armenienne, in Maria. Etudes sur la Sainte Vierge, szerk. H. du Manoir, S.J., v.1, Párizs, 1949., 359. old
- ¹⁹⁷Kaldeus liturgia, vö. A.M. Massonat, O.P., Marie dans la liturgie chaldéenne, in Maria. Etudes sur la Sainte Vierge, szerk. H. du Manoir, S.J., v.1, Párizs, 1949., 348. old
- ¹⁹⁸Vö. XII. Piusz: Mediator Dei, AAS 39. 1947.; vö. C. Gumbinger, O.F.M. Cap.: Mary in the Eastern Liturgies, Mariology, v. I, 185. old; vö. A. Robichaud, S.M.: Mary, Dispensatrix of All Graces, Mariology, v. II, 436. oldal; „Lex orandi, lex credendi”.
- ¹⁹⁹XI. Piusz pápa (1922-1939): Cognitum sane, apostoli körlevél, AAS 18, 213. old.
- ²⁰⁰XI. Piusz pápa: Misericordissimus Redemptor, apostoli körlevél, AAS 20, 1928., 178. old.
- ²⁰¹XI. Piusz pápa: Ingravescitibus malis, apostoli körlevél, AAS 29, 1937., 380. old. További hivatkozások XI. Piusznál a kegyelem Közvetítőjére: ld. Galliam Ecclesiae filiam, apostoli körlevél, AAS 14, 1922., 186. old.; Exstat in civitate, apostoli körlevél AAS 16, 1924., 152. old.
- ²⁰²XII. Piusz pápa (1939-1957): Superiore anno, ASS 32, 1940., 145. old. XII. Piusz ugyanezen szó használatával kapcsolatban vö. AAS 45, 1953., 382. old.
- ²⁰³XII. Piusz pápa: Mediator Dei, 1947.
- ²⁰⁴XII. Piusz pápa: Rádió üzenet Fatimába, 1946. május 13., AAS 38, 266. old. XII. Piusz további Kegyelemközvetítőre vonatkozó hivatkozást ld. Mystici Corporis, AAS 35, 1943., 248. old; L'Osservatore Romano, 1940. április 22-23, 1. old; A Szentírítus Kongregáció dekrétuma Louis M. de Montfort szentté avatásáról, AAS 34, 1942, 44. old. Az utóbbi hivatkozásban XII. Piusz méltányolja a csodákat, amik de Montfort szentté avatásához vezettek. A dekrétumban a következők olvashatók: „Összegyűjtve az atyák hagyományait, Mellifluus doktor [Clairvaux-i Szt. Bernát] azt tanítja: Isten akarata, hogy mindent Márián keresztül kapjunk. Ezt a lényeges és üdvös tanítást minden jelenkori teológus összhangban elfogadja.” Az 1942-es dekrétum megerősíti, hogy minden kegyelmek közvetítőjének tanítása jelen van mind az egyház hagyományában, mind a teológusok közös megegyezésében.
- ²⁰⁵Vö II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ²⁰⁶II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 60
- ²⁰⁷II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ²⁰⁸II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 61
- ²⁰⁹Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62
- ²¹⁰II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium, 62

- ²¹¹Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ²¹²XII. Leo pápa: *Adiutricem populi*, 1895.
- ²¹³X. Szt Piusz: *Ad diem illum*, 1904.
- ²¹⁴XI. Piusz pápa: *Miserentissimus*, 1928.
- ²¹⁵XII. Piusz pápa: Rádió üzenet, 1946. május 13., AAS 38, 268. old.
- ²¹⁶Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21-24; III. fejezet Mária anyai közbenjárása, 38-45.
- ²¹⁷II. János Pál pápa: Krisztus a mi utunk, Mária a mi biztos vezetőnk, pápai beszéd, Orte, Olaszország, 1989. szeptember 17., *L'Osservatore Romano*, 1989. október 2., 3. old.
- ²¹⁸II. János Pál pápa: Mária kereszt lábánál szerzett anyasága, pápai beszéd általános audiencián, 1983. május 11., *L'Osservatore Romano*, 20., 1983., 1. old.
- ²¹⁹II. János Pál pápa: *Salvifici Doloris*, 26
- ²²⁰II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 23
- ²²¹II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 45
- ²²²II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21
- ²²³II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 41
- ²²⁴II. János Pál pápa: Krisztus a mi utunk, Mária a mi biztos vezetőnk, pápai beszéd, Orte, Olaszország, 1989. szeptember 17., *L'Osservatore Romano*, 1989. október 2., 3. old.
- ²²⁵Amikor azt mondjuk, hogy minden kegyelem Mária közvetítésén keresztül kerül szétosztásra, akkor meg kell különböztetnünk közvetítésének módjait. Mária akaratlagos kegyelemközvetítő tevékenysége az emberiség felé (itt most nem értjük bele az angyalokat) pontosan dicsőséges mennybevitelével kezdődött meg. Mennybevétele előtt Mária kegyelemelosztásáról sokkal általánosabban beszélhetünk. Mária a Megváltó Társaként részt vett a megváltás kegyelemeinek megszerzésében, és ezért valóban közvetít, mivel a megváltás minden kegyelme a keresztfáról származik. Ezért, tekintettel mind a mennybevétele előtti, mind az azután neki átadott kegyelmekre, mégis azt mondhatjuk, hogy a Megváltásban Társaként része van a megváltásból származó összes kegyelem közvetítésében, aminek végső oka, hogy részt vett a Kálvária összes kegyelmének megszerzésében
- ²²⁶Vö. Szt. Iréneusz: *Adversus Haereses*, 1, 3, 22. fej., 4; PG 7, 958-959. old
- ²²⁷Vö. IX. Piusz pápa: *Ineffabilis Deus*, 1854.
- ²²⁸II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 61, 62
- ²²⁹Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 60
- ²³⁰Vö. XII. Piusz pápa: *Ad Reginam Caeli*, apostoli körlevél, AAS 46, 1954., 633-636. old.
- ²³¹Vö. II. János Pál pápa: Mária kereszt lábánál megkapott anyasága, pápai beszéd általános audiencián, 1983. május 11., *L'Osservatore Romano*, 20. szám, 1983., 1. old
- ²³²II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 40
- ²³³II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 59
- ²³⁴II. Vatikáni zsinat, *Presbyterorum Ordinis* (Határozat a papi szolgálatról és életről), 1965., 18.
- ²³⁵Vö. IX. Piusz pápa: *Ineffabilis Deus*, 1854.; VI. Pál pápa: *Marialis Cultus*, apostoli buzdítás, 1974., 26.
- ²³⁶II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 18
- ²³⁷Vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ²³⁸Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 41
- ²³⁹Níceai Teophanesz (megh. 1381): *Serm. in SS Deiparam*, szerk. M. Jugie, A.A., *Latanum, Nova Series*, Róma, 1935., I.51; vö. M. O'Carroll, C.S. Sp.: *Theotokos: A Theological Encyclopedia of the Blessed Virgin Mary*, Delaware, 1982., 340-341. old.

- A Mária és Szentlélek közti kapcsolat patrisztikus összegzésével kapcsolatban ld. VI. Pál pápa: *Marialis Cultus*, 26
- ²⁴⁰Szt. Louis Marie Grignon de Montfort (1673-1716): *True Devotion to Mary*, 25
- ²⁴¹Vö. II. János Pál pápa: *Dominum et Vivificantem*, apostoli körlevél, 25
- ²⁴²Vö. II. János Pál pápa: *Dominum et Vivificantem*, 3, 11, 14
- ²⁴³M. J. Scheeben: *Gesamtausgabe*, Carl Seckes, Herder, 1954. VI/2, 1767, 453. old.
- ²⁴⁴M. J. Scheeben: *Gesamtausgabe*, Carl Seckes, Herder, 1954. VI/2, 1767, 453. old.
- ²⁴⁵Szt. Maximilián Kolbe Máriáról és Szentlélekről szóló teológiai tanítása levelekben, előadásokban és naplókban található. Ezek közül sok még nem került kiadásra. A Máriáról szóló tanításának lényegével kapcsolatban ld: H. M. Manteau-Bonamy, O.P.: *Immaculate Conception and the Holy Spirit*, ford. Richard Armandez, F.S.C., francia eredetiből, *La Doctrine mariale du Pere Kolbe, Esprit-Saint et Conception Immaculee*, Libertyville, IL, Franciscan Marytown Press, 1977.; vö. S. Ragazzini, O.F.M. Conv.: *L'Immacolata e lo Spirito Santo, La spiritualita e l'apostolato mariano del Servo di Dio P. Massimiliano M. Kolbe dei frati Minori Conventuali in Ephemerides Mariologicae*, Madrid, 1960., 10, 223-255. old.; *Aim Higher: Marian Thoughts of St. Maximilian Kolbe*, O.F.M. Conv., Ndola Zambia, Mission Press, 1976.; *Stronger Than Hatred: A Collection of Spiritual Writings*, New York, New York City Press, 1988.; Piacentini, Ernesto, OFM Conv., *Immaculate Conception: Panorama of the Marian Doctrine of Blessed Maximilian Kolbe*, ford. Donald Kos, OFM Conv., Kenosha, WI Franciscan Marytown Press, 1975.
- ²⁴⁶Szt. Maximilián Kolbe: Levél Fr. Salezy Mikolajczykknak, 1935. július 28. in Manteau-Bonamy: *Immaculate Conception and the Holy Spirit*, 41. old.
- ²⁴⁷Szt. Maximilián Kolbe: 1941. február 5-i megbeszélés, in Manteau-Bonamy, *Immaculate Conception and the Holy Spirit*, 50. old.
- ²⁴⁸II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 53
- ²⁴⁹Vö. Manteau-Bonamy: *Immaculate Conception and the Holy Spirit*, 50-52. old.
- ²⁵⁰Szt. Maximilián Kolbe: *Miles Immaculae*, I, 1938., Manteau-Bonamy: *Immaculate Conception and the Holy Spirit*, 90. old.
- ²⁵¹Szt. Maximilián Kolbe: Levél Mikolajczyk atyához, 1935. július 28., Manteau-Bonamy: *Immaculate Conception and the Holy Spirit*, 99. old.
- ²⁵²II. János Pál pápa: Mária szentsége a megváltás rendjében, Szeplőtelen fogantatás ünnepén tartott beszéd a Santa Maria Maggiore bazilikában, 1982. december 8., *L'Osservatore Romano*, 50. szám, 1982., 1,4. oldalak
- ²⁵³A megváltás kegyelmeinek Márián keresztül szétosztásának módjairól rövid magyarázatot ld. ebben a fejezetben a 118. lábjegyzetben. Vö. a pápai kommentárok részével is, hogy milyen abszolút módon kerül a megváltás minden kegyelme szétosztásra Mária közvetítésével, ahogy korábban ebben a fejezetben is írtuk.
- ²⁵⁴Vö. XII. Piusz pápa: *Superiore anno*, AAS 32, 1940., 145. old; *Mediator Dei*, 1947.
- ²⁵⁵*Sub Tuum Praesidium*, vö. II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 66, és a 21. lábjegyzet; mivel a keltezés és az eredeti helyreállítás különbözik a közönséges, idézett latin fordítástól, vö. *Sub Tuum* in O'Carroll: *Theotokos*, 1982., 336. old.
- ²⁵⁶II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 66
- ²⁵⁷II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62
- ²⁵⁸Az Ószövetség anyakirálynő tradíciójával kapcsolatban, valamint ennek Máriára vonatkozó újszövetségi beteljesedéséről ld. Barnabas Ahern: *The Mother of the Messiah*, *Marian Studies*, Dayton, 1961., 12, 28. old; H. Donner: *Art und Herkunft des Amtes der Königinmutter im Alten Testament*, *Festschrift J. Friederich*, Heidelberg, 1959., 101. old; H. Czelles: *La mère du Roi-Messie dans l'Ancien Tes-*

- tament, *Maria et Ecclesia*, 5, 1959., 51. old; George Montague, S.M.: *Our Father, Our Mother*, Franciscan University Press, Steubenville, 1990., 92. old; George Kirwin: *The Nature of the Queenship of Mary*, Catholic University of America, 1973., 297. old.
- ²⁵⁹Vö Roland de Vaux: *Ancient Israel*, New York, 1961., 117. old; G. Kirwin: *The Nature of the Queenship of Mary*, Catholic University of America, 1973., 297. old.
- ²⁶⁰Vö. G. Kittel és G. Friedrich: *Theological Dictionary of the New Testament*, röv. köt., Grand Rapids, 1990., 782-783. old.
- ²⁶¹Vö. Kirwin: *The Nature of the Queenship of Mary*, Catholic University of America, 310. old
- ²⁶²Batseba, az anyakirálynő szószóló szerepének tiszta megnyilvánulását nem csökkenti, hogy Salamon megölte Adonijah-ot, mert a király ágyasának birtoklása a trónbitorlás jele volt (vö. 2Sám.16,20-23).
- ²⁶³Vö. XII. Piusz: *Ad Caeli Reginam*, 1954.
- ²⁶⁴II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 24
- ²⁶⁵Vö. XII. Piusz pápa: *Ad Caeli Reginam*, 1954.
- ²⁶⁶XII. Piusz pápa: *Ad Caeli Reginam*, in Fila Béla - Jug László: *Az egyházi tanítói hivatal megnyilatkozásai. Örökmécs Alapítvány, Kisterenye - Budapest, 1997., 727. old., 3913*
- ²⁶⁷Vö. Barnabas Ahern: *The Mother of the Messiah*, *Marian Studies*, 12, 1961., 28. old.; Kirwin: *The Nature of the Queenship of Mary*, Catholic University of America, 28. old.; további hivatkozásokat ld. a 4. lábjegyzetben
- ²⁶⁸Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21
- ²⁶⁹Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 21
- ²⁷⁰Vö. Szt. Epiphanius: *Ad Haer.*, 78, 11, PG 42, 716C, *Quodvultdeus, De Symbolo* 3, PL 40, 661; John Henry Newman: *Levél Pusey-be*, London, 1866.; M.J. Scheeben: *Mariology*, ford. Geukers, 1946.; 1. kötet, 1. fejezet, 15. old; A Schaefer: *The Mother of Jesus in Holy Scripture*, ford. F. Brossart, V.C., New York, 1913.; B. le Frois, S.V.D.: *The Woman Clothed With the Sun, (Apoc 12); Individual or Collective?*, Róma, 1954.; és *The Woman Clothed With the Sun, American Ecclesiastical Review*, 126, 1952., 161. old.; X. Szt. Piusz: *Ad diem illum*, 1904.: „Mindenki tudja, hogy ez az asszony jelezte a Boldogságos Szűz Máriát, a szeplőtelen, aki világra hozta a Megváltót.”; XII. Piusz pápa: *Munificentissimus Deus*, 1950., AAS 42, 763. old. Jegyzet: Ez nem csökkenti az egyház gazdag értelmezését Jel.12,1 verséről, vö. Newman: „Természetesen nem tagadom, hogy az asszony képe az egyháza is vonatkozik; de amit fenntartok, hogy a szent apostolok nem beszéltek volna az egyházzól ilyen különleges képpel, ha nem lett volna az áldott Szűz Mária...” *Difficulties of Angelicans*, London, *Levél Pusey-be*, 1866.
- ²⁷¹VI. Pál pápa: *Signum Magnum*, apostoli levél, 1967. május 13., 1. old; vö. *Epistle of Mass for the feast of the Apparition of Mary Immaculate*, febr. 11.
- ²⁷²Vö. B. le Frois, S.V.D.: *The Woman Clothed With the Sun, (Apoc 12); Individual or Collective?*, Róma, 1954.; és *The Woman Clothed With the Sun, American Ecclesiastical Review*, 126, 1952., 161. old.
- ²⁷³M.J. Scheeben: *Mariology*, 1. kötet, 15. old.
- ²⁷⁴II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 59
- ²⁷⁵II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium*, 62